

การส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อวิเคราะห์รายรับ รายจ่ายและการออม
ของชาวสวนยางพารา บ้านหนองบัว อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหา

บัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ

บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

การส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อวิเคราะห์รายรับ รายจ่ายและการออม
ของชาวสวนยางพารา บ้านหนองบัว อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ
บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน
ปีการศึกษา 2562

**ACCELELATION OF HOUSEHOLD ACCOUNTING TO ANALYSE
THE INCOME, EXPENSES AND SAVINGS OF THE RUBBER
VILLAGER AT BAN NONG BOA, CHAWANG DISTRICT,
NAKHON SI TAMMARAT PROVINCE**

**BY
KANOKPORN NARIT**

**THE THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
IN THE PROGRAM OF
INTERGRATED LOCAL DEVELOPMENT
FACULTY OF GRADUATE STUDY
LEARNING INSTITUTE FOR EVERYONE (LIFE)**

2019

วิทยานิพนธ์เรื่อง (Title)	การส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อวิเคราะห์รายรับรายจ่ายและการออมของชาวสวนยางพารา บ้านหนองบัว อำเภอนางรอง จังหวัดนครราชสีมา
ผู้วิจัย	กนกพร ณะฤทธิ
สาขาวิชา	การพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รศ.วิฑูรย์ เวชชประสิทธิ์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รศ.ดร.เดชชาติ ตริทรัพย์

คณะกรรมการการสอบวิทยานิพนธ์

ลงชื่อ..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สุวรรณทัต)

ลงชื่อ..... กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีปริญญา ชูประจ่าง)

ลงชื่อ..... กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก)
(รศ. วิฑูรย์ เวชชประสิทธิ์)

ลงชื่อ..... กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม)
(รศ.ดร.เดชชาติ ตริทรัพย์)

ลงชื่อ..... กรรมการ (ผู้แทนบัณฑิตศึกษา)
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสวี พงศ์พิศ)

ลงชื่อ..... กรรมการ (ผู้แทนบัณฑิตศึกษา)
(ดร.สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์)

ลงชื่อ..... เลขานุการ
(อาจารย์อัญมณี ชุมณี)

บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน อนุมัติให้วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง	การส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อวิเคราะห์รายรับรายจ่ายและการออมของชาวสวนยางพาราบ้านหนองบัว อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ชื่อผู้เขียน	กนกพร ณะฤทธิ
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	การพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ
ปีการศึกษา	2562
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์วิฑูรย์ เวชประสิทธิ์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.เคชชาติ ตรีทรัพย์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของการลงทุนในกระบวนการผลิตยางพารา การขาดทุนหรือมีกำไร เมื่อได้ทำบันทึกบัญชีครัวเรือน 2) เพื่อส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนของชาวบ้านหนองบัว อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการเจาะจงกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นชาวสวนยางพาราบ้านหนองบัวที่สมัครใจ จำนวน 30 ราย เข้าร่วมฝึกปฏิบัติการจัดทำบัญชีครัวเรือน พร้อมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับบริบทของการลงทุนและกระบวนการผลิตยางพาราและส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อวิเคราะห์รายรับ รายจ่ายและการออม

ผลจากการศึกษาพบว่า การศึกษาบริบทของการลงทุนในกระบวนการผลิตยางพาราทำให้ชุมชน ได้รับความรู้ความเข้าใจ ในระบบการเงินของการประกอบอาชีพ และเห็นประโยชน์ของการทำบัญชีครัวเรือน เมื่อมีการส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนอย่างจริงจัง ทำให้ชุมชนได้รับรู้รายรับ รายจ่ายที่ชัดเจน โดยเฉพาะรายจ่ายที่ไม่จำเป็นหรือฟุ่มเฟือย ถูกตัดทอนลงหรือยกเลิกไป ขณะเดียวกันการมีอาชีพเสริมและอาชีพรอง และการรวมกลุ่มผลิตสิ่งของอุปโภค บริโภคร่วมกัน ในชุมชน พร้อมกับการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัวที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลัก 3 ประการ คือ พอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน

สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยนั้น ควรให้องค์กรภาครัฐที่รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่เข้าไปสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในระดับตำบล เพื่อให้เกิดความตื่นตัวในการทำบัญชีครัวเรือนให้มากขึ้น รวมทั้งการบรรจุการทำบัญชีครัวเรือนไว้ในแผนพัฒนาตำบลด้วย ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปคือ การทำบัญชีครัวเรือนระดับตำบลเพื่อวิเคราะห์รายรับ-รายจ่ายเงินออม โดยเฉพาะในภาวะวิกฤตยางพารา

คำสำคัญ : การส่งเสริม, การทำบัญชีครัวเรือน, รายรับ รายจ่าย

ABSTRACT

Thesis Title	Acceleration of household accounting to analyse the income, expenses and savings of the rubber villager at ban nong boa, chawang district, nakhon si tammarat province
Researcher	Kanokporn narit
Degree	Master of Arts
In the Program of	Integrated Local Development
Year	2019
Principal Thesis Advisor	Associate Professor Vitoon Vejprasit
Associate Thesis Advisor	Assoc. Prof. Dr. Detchat Treesap

This research aims to: 1) study the context of investment in rubber production that is loss or profit. 2) household account bookkeeping Household Accounting Operations on Receipts Expenditure and savings of Nong Bua villagers, Chawang district, Chawang district, Nakhon Si Thammarat province 3) To study the effect of household accounting.

The research methodology studied the effects of household accounting. The researcher selected 30 samples of volunteer rubber farmers at Ban Nong Bua. In addition, in-depth interviews on the context of rubber investment and production processes and the promotion of household accounting for income analysis. Expenses and Savings.

The results of the study found that. Before the household accounting, Nong Bua villagers had more income than expenditure and had savings and after practicing household accounting. Most of them still have more income and expenses than savings and income. Because rubber prices fall long. The cost of rubber plantations has not increased. Still, the average family savings is 1,160 baht per month. Choose to pay as much as necessary and not extravagant.

For suggestions in the research. Governments in each area need to be empowered to build knowledge and understanding with the people at the district level. To be more active in household accounting. Include household accounting in the district development plan. The next research

suggestion is: District Household Accounting for Income Analysis-Savings, especially in Rubber Crisis.

Key words : support, Acceleration of household accounting, income

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อวิเคราะห์รายรับรายจ่ายและการออมของชาวสวนยางพาราบ้านหนองบัว อำเภอนวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลือเป็นอย่างดี จากรองศาสตราจารย์วิฑูรย์ เวชประสิทธิ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.เดชชาติ ตรีทรัพย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะซ้ำแล้วซ้ำอีก ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย จนกระทั่งผู้วิจัยมีความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถเขียนออกมาเป็นวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้เป็นผลสำเร็จและสมบูรณ์ทุกประการ

ขอขอบคุณชาวบ้านหนองบัว หมู่ที่ 4 ตำบลนวาง อำเภอนวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเก็บข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณครอบครัว และเพื่อนนักศึกษาทุกท่านที่ให้คำชี้แนะและช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

กนกพร ณะฤทธิ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ซ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
คำถามในการวิจัย.....	5
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดและทฤษฎีการทำบัญชีครัวเรือน.....	6
แนวคิดและวิธีการปลูกยางพารา.....	18
แนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง.....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	48
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
รูปแบบในการวิจัย.....	49
ประชากรกลุ่มเป้าหมาย วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างและขนาดตัวอย่าง.....	49
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	49
ปฏิทินการปฏิบัติงาน.....	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิจัย	
ผลการวิจัย	51
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	63
อภิปรายผลการวิจัย	64
ข้อเสนอแนะ	66
บรรณานุกรม	67
ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์	72
ภาคผนวก ข. รายชื่อผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย	82
ภาคผนวก ค. ภาพประกอบการวิจัย	85
ประวัติผู้วิจัย	87

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ความแตกต่างระหว่างการบัญชีการเงินและการบัญชีบริหาร.....	11
2 ตัวอย่างแบบฟอร์มบัญชีครัวเรือน (บัญชีรายรับและรายจ่าย).....	12
3 ตัวอย่างการบันทึกบัญชีครัวเรือน (บัญชีรายรับ – รายจ่าย).....	14
4 การให้ปุ๋ยเคมี.....	22
5 ปริมาณธาตุอาหารในปุ๋ยอินทรีย์.....	23
6 การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีในสวนยาง.....	24
7 ข้อมูลสนับสนุนการลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยชีวภาพ บำรุงรักษาต้นยาง พื้นที่ 15 ไร่.....	25
8 อัตราการใช้ปุ๋ยหมักของพืช.....	34
3.1 ปฏิทินการปฏิบัติงาน.....	51

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	43
2.2 กรอบความคิดในการวิจัย.....	48

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การทำบัญชีมีความสำคัญอย่างมาก ข้อมูลทางการทำบัญชีจะแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปของธุรกิจ ทำให้ทราบผลการดำเนินงานของกิจการ ฐานะทางการเงิน ในขณะใดขณะหนึ่งว่ากิจการมีสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เป็นเจ้าของเป็นจำนวนเท่าไร รวมถึงค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ง่ายต่อการบริหารจัดการที่จะตัดทอนส่วนที่ไม่จำเป็นเหล่านั้นออก ในรอบปีที่ผ่านมา กิจการมีกำไรหรือขาดทุนเป็นจำนวนเท่าไร ตรวจสอบได้จากการบันทึกรายการทางการเงินที่เกิดขึ้นจากการรวบรวมรายรับและรายจ่ายของกิจการ จากการคำนวณกำไรหรือขาดทุนในการดำเนินงานสำหรับงวด ช่วยในการกำหนดนโยบายและการใช้วางแผนตัดสินใจ ทำการเพิ่มทุนหรือลดทุน นอกจากนี้ข้อมูลทางบัญชีใช้ควบคุมการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ เป็นกลไกการตรวจสอบควบคุมภายในอย่างหนึ่ง เป็นข้อมูลที่มีประสิทธิภาพในการวางแผนหลาย ๆ ด้าน ทั้งการเงินการตลาดและการตัดสินใจขยายการลงทุนในอนาคต นอกจากนี้ยังใช้ในการวิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็งขององค์กร ในการกำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อให้กิจการประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ อีกทั้ง เป็นเอกสารอย่างหนึ่งในการยื่นขอกู้เงินจากสถาบันการเงิน เพราะผู้ให้กู้จะต้องทราบถึงฐานะทางการเงินของกิจการว่าสามารถที่จะชำระหนี้ได้หรือไม่อย่างไร อีกทั้งยังใช้เป็นข้อมูลสำหรับบุคคลภายนอกที่จะนำไปศึกษาวิจัย ภัทรา เรื่องสินภิญญา (2552, หน้า 69-74)

การทำบัญชีเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล มีการนำการบัญชีเข้ามาประยุกต์ใช้กับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเรียกว่า “บัญชี ครัวเรือน” วัตถุประสงค์ของการบันทึกบัญชีครัวเรือน ก็เพื่อให้ผู้บันทึกทราบถึงรายได้และค่าใช้จ่ายของตนและ ครอบครัว และเนื่องจากทุกครั้งที่บันทึกบัญชีจะทราบถึงยอดเงินคงเหลือของตน จึงสามารถวางแผนการใช้จ่าย ต่อไปได้อย่างรอบคอบ ไม่ใช้จ่ายเกินกว่าเงินคงเหลือ เมื่อผู้บันทึกทำการวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายของตนที่ได้ บันทึกไว้แล้ว จะสามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นทำให้เกิดการประหยัดและการออม และหากมีการใช้จ่ายเท่าที่มีก็จะไม่ก่อให้เกิดหนี้สิน จึงสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้เป็นอย่างดี การบันทึกบัญชีครัวเรือน จึงสามารถทำให้ผู้บันทึกเกิดคุณสมบัติ 3 ข้อ คือ 1.) ความพอประมาณในการใช้จ่าย 2.) มีเหตุมีผลใน

การตัดสินใจใช้จ่ายอย่างรอบคอบ และระมัดระวัง และก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีในการรับการเปลี่ยนแปลงทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นไปตามคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการในองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง โดยอยู่ภายใต้ 2 เงื่อนไข คือ 1) ความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน การวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายที่ได้บันทึกไว้ 2) คุณธรรม คือการดำเนินชีวิตด้วยความอดทน และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ผู้บันทึกบัญชีครัวเรือนสามารถทำให้เกิดความพอเพียงหรือพอประมาณกับตนเอง อยู่ได้อย่างพอกิน พอใช้ไม่เดือดร้อน เป็นการยึดทางสายกลาง โดยเมื่อทำอะไรก็ตามให้พอเหมาะพอควรและมีเหตุมีผล ประโยชน์ที่ได้รับจากการบันทึกบัญชีครัวเรือนดังกล่าวข้างต้น ให้ผลสอดคล้องกับความหมาย คุณสมบัติและเงื่อนไขที่เป็นองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง จึงถือได้ว่าบัญชีครัวเรือนเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนใหญ่ไม่มี การบันทึกบัญชีรายได้และรายจ่ายส่วนบุคคล และไม่มีแนวโน้มที่จะทำการบันทึกบัญชีในอนาคต แม้ว่าจะมีทัศนคติที่ดีมากต่อการบันทึกบัญชีก็ตาม และส่วนใหญ่มีความต้องการเรียนรู้ในหัวข้อการบันทึกบัญชีรายได้และรายจ่ายส่วนบุคคล ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบันทึกบัญชีที่สำคัญปัจจัยหนึ่งได้แก่ ระดับความรู้ด้านการบัญชี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความรู้ด้านการบัญชีน้อยจึงเป็นผลให้ไม่มีการบันทึกบัญชี “การจัดการความรู้ทางบัญชีตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง” พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้บันทึกบัญชีครัวเรือน เพราะขาดความเข้าใจในการทำบัญชี ครัวเรือน เนื่องจากผลการวิจัยข้างต้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าหากมีการถ่ายทอดความรู้ในการจัดทำบัญชี ครัวเรือนให้แก่บุคคลทั่วไป อาจเป็นสิ่งกระตุ้นให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้ วาริพิน มงคลสมัย (2552, หน้า 142-151)

ชุมชนบ้านหนองบัวอยู่ในหมู่ที่ 4 ของตำบลฉวาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านเกษตรกรรม มีประชากรทั้งหมด 89 ครัวเรือนหรือ 289 คน โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ปาล์ม และผลไม้ เป็นส่วนใหญ่ และอาชีพรองการเลี้ยงสัตว์ไว้ขายชีวิตประจำวัน การดำเนินชีวิตประจำวันย่อมมีรายรับและรายจ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้น รายรับได้มาจากการทำมาหาเลี้ยงชีพ ทั้งจากอาชีพหลักและอาชีพรอง ส่วนรายจ่ายก็ได้แก่ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้แก่ค่าอุปโภคและบริโภคที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นมาโดยตลอด และไม่มีแนวโน้มที่จะลดลง โดยเฉพาะชาวสวนยางพารากำลังประสบปัญหาหามาขาย เช่น ราคาด้านการผลิตตกต่ำ ฝนไม่ตกตามฤดูกาล รัฐบาลไม่ได้ประกันราคาที่แน่นอน ชัดเจน ส่วนใหญ่พอค้าคนกลางเป็นคนกำหนดราคาเอง ชาวสวนยางพาราบอกว่า การทำสวนยางพาราในระยะนี้ประสบปัญหาขาดทุน แต่หน่วยงานผู้ที่ทำหน้าที่ในการทำบัญชี กลับมองว่าประชาชนเป็นผู้ไม่รู้ ไม่มีความคิด ไม่มีการบันทึกบัญชี จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ข้าราชการของรัฐที่เป็นผู้ที่มิบทบาทในการพัฒนาไปในทุก ๆ ด้าน เอาเปรียบประชาชน ผู้ที่เข้ามาส่งเสริมความรู้มักจะท้อแท้มองว่าชุมชน

ขาดการมีส่วนร่วมและมักจะอ้างว่าทำไม่ได้ ที่จริงแล้วประชาชนยังคงมีความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะเริ่มต้น การทำบัญชีครัวเรือนของชาวสวนยางพารา เป็นการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการทำสวนยางพาราเรียกว่าบัญชีต้นทุนอาชีพ และการทำบัญชีรับจ่าย ในการดำรงชีวิตของตนเองในครัวเรือน ข้อมูลที่ได้จัดบันทึกเป็นการบ่งชี้ อดีต ปัจจุบัน อนาคต ที่มีประโยชน์ต่อการวางแผนชีวิตโดยคำนึงถึงแผน 4 แผนได้แก่ แผนอาชีพ แผนการเงิน แผนเวลา และแผนสุขภาพ และกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ ประชาชนในชุมชนหนองบัวพบว่าส่วนใหญ่ยังคงไม่มีการจัดทำบัญชี ไม่สามารถวางแผนการเพิ่มรายได้และการลดต้นทุนของธุรกิจสวนยางพาราได้ ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้การทำบัญชี ที่จะนำมาใช้บริหารจัดการภายในครอบครัว เพื่อให้สถานะทางการเงินไม่ติดขัดวิธีหนึ่งที่จะทำให้ทราบข้อเท็จจริง ก็คือ การทำบัญชีจะมีส่วนช่วยให้คนทุกอาชีพรู้ถึงผลการดำเนินงาน ในธุรกิจของตนเอง

การประยุกต์การทำบัญชีครัวเรือน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ ให้ชาวสวนยางพาราฝึกปฏิบัติการทำบัญชีครัวเรือนโดยการเรียนรู้ และสร้างโอกาสของคนในชุมชน และท้องถิ่นที่ร่วมกันคิด ร่วมกันค้นหา เรียนรู้ เพื่อให้ชุมชนเข้าใจตนเอง ตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตัวเอง โดยกำหนดอนาคต และทิศทางการทำบัญชีครัวเรือนในด้านรายรับ – รายจ่าย การออม โดยการนำวิทยากรการทำบัญชีครัวเรือนมาส่งเสริมให้ความรู้กับชาวสวนยางพารา จนสามารถวิเคราะห์ปัญหา รู้จักตนเองและครอบครัว รู้จักการวางแผนการใช้จ่ายต่อไปได้อย่างรอบคอบ เกิดความพอประมาณในการใช้จ่าย สามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ทำให้เกิดการประหยัดและการออม และหากมีการใช้จ่ายเท่าที่มีก็จะไม่ก่อให้เกิดหนี้สิน จึงสามารถแก้ไขปัญหา หนี้สินได้อย่างยั่งยืน เป็นผลให้เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีในการรับการเปลี่ยนแปลงทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต หากเกิดการตกงานหรืออุบัติเหตุที่ทำให้ไม่สามารถหารายได้มาเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวได้

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำประสิทธิผลการทำบัญชีครัวเรือน ด้วยการส่งเสริมและฝึกปฏิบัติ เผยแพร่ความรู้ ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน อันจะเป็นผลให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนมากกว่าที่เป็นอยู่ การบันทึก บัญชีรายได้และรายจ่ายที่เป็นของส่วนบุคคลหรือครอบครัว โดยข้อมูลที่ได้จากการบันทึกจะ ถูกวิเคราะห์เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป โดยการนำระบบบัญชีครัวเรือนเข้ามาใช้ควบคุมรายรับ – รายจ่าย โดยการจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับรายได้และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน เพื่อสังเกต และประเมินพฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน และนำมาวิเคราะห์เพื่อแก้ไข และปรับปรุง การใช้จ่ายเงินในครัวเรือน เพื่อต่อยอดสู่การออมเงินเพื่อความมั่นคงในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทกระบวนการผลิตยางพาราของชาวบ้านหนองบัว
2. เพื่อส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. บริบทของชาวสวนยางพาราบ้านหนองบัว เกี่ยวกับการลงทุนและกระบวนการผลิตยางพารา
2. เนื้อหารายรับ-รายจ่าย ปัญหาเศรษฐกิจครัวเรือน ของชาวสวนยางพาราบ้านหนองบัว

ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ บ้านหนองบัว หมู่ที่ 4 ตำบลฉวาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ทำการวิจัยระหว่างเดือน สิงหาคม 2560 – กรกฎาคม 2561 รวมระยะเวลา 12 เดือน

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรศึกษา คือประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชนบ้านหนองบัว ตำบลฉวาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 298 คน 99 ครัวเรือน และประชากรที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับชุมชนบ้านหนองบัว
2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือชาวสวนยางพาราในพื้นที่บ้านหนองบัว ที่มีความสมัครใจในการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการเรียนรู้ จำนวน 30 คน

คำถามสำคัญในการวิจัย

1. บริบทการลงทุนในกระบวนการผลิตยางพาราของชาวบ้านหนองบัวเป็นอย่างไร
2. การส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือน ควรปฏิบัติอย่างไร

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

บัญชีครัวเรือน หมายถึง การจดบันทึกรายการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการรับการเงินสดและการออมในครัวเรือนที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกวัน

สมุดบัญชีครัวเรือน หมายถึง สมุดบัญชีสำหรับบันทึก รายรับ – รายจ่ายและการออมที่เกิดขึ้นของครัวเรือน ต้องทำบันทึก รายรับ-รายจ่ายและการออมที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกวันและสรุปผลการรับ-จ่ายและการออมของครัวเรือนทุกสิ้นเดือน

ชาวสวนยางพารา หมายถึง ประชาชนที่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา หมู่ที่ 4 บ้านหนองบัว ตำบลฉวาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

รายรับ หมายถึง รายได้ที่เกิดจากการทำงาน เช่น เงินเดือน เงินเกิดจากการขายสินค้าเงินที่ได้จากค่าจ้าง เป็นต้น ในที่นี้หมายถึง รายรับจากการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา

รายจ่าย หมายถึง การใช้จ่ายในครัวเรือน เช่น ค่ากับข้าว ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำมันรถ เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ชุมชนได้เรียนรู้บริบทการลงทุนในกระบวนการผลิตยางพารา
2. ชุมชนบ้านหนองบัวได้เรียนรู้การทำบัญชีครัวเรือน
3. ชุมชนบ้านหนองบัวสามารถวิเคราะห์ผลการทำบัญชีครัวเรือนในด้านผลผลิตและด้านผลลัพท์ได้

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การทำบัญชีครัวเรือนเพื่อวิเคราะห์รายรับรายจ่ายของชาวสวนยางพารา บ้านหนองบัว ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้เป็นแนวทางวิจัยและกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย ซึ่งได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีบัญชีครัวเรือน
2. แนวคิดและวิธีการปลูกยางพารา
3. แนวคิดและทฤษฎีการวางแผนการเงิน
4. แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดและทฤษฎีบัญชีครัวเรือน

ความหมายของคำว่า “การบัญชี” มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “การบัญชี” ไว้ดังนี้
เซาวลีย์ พงศ์ผาติโรจน์ และวรงค์ค์ ทูททานนท์ (2552, หน้า 2) การบัญชี หมายถึง การบัญชีเป็นศิลปะของการจดบันทึกรายการหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเงินไว้ในรูปของเงินตรา จัดแยกหมวดหมู่ของรายการที่บันทึก สรุปผลและวิเคราะห์ความหมายของรายการที่ได้จัดบันทึกไว้ โดยจัดทำในรูปของรายงานทางการเงิน

ธานี หิรัญรัมย์, สภาพร เช็งเอี่ยม, ภาวิณี มะโนวรรณ และประภาภรณ์ เกียรติกุลวัฒนา (2549, หน้า 9) การบัญชี หมายถึง ศิลปะการจดบันทึกรายการหรือเหตุการณ์สำคัญทางการเงินไว้ในรูปเงินตราตลอดจนการจัดประเภท สรุปผล และตีความหมายของรายการที่จัดบันทึกนั้น

อรุณี อย่างธารา, อรสา วีระประดิษฐ์, ณัฐพร เหล่าธรรมทัศน์ และวิภาดา ดันดีประภา (2554, หน้า 1) การบัญชี คือ การคัดเลือก การจดบันทึก การจำแนก การสรุปผล และการจัดทำรายงานทางการเงิน โดยใช้หน่วยวัดเป็นเงินตรา รวมถึงการแปลความหมายของรายงานเกี่ยวกับการเงินดังกล่าวเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยได้ให้คำจำกัดความของการบัญชี ดังนี้

การบัญชี (Accounting) หมายถึง ศิลปะการเก็บรวบรวม บันทึก จำแนกและทำสรุปข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปตัวเงินผลงานขั้นสุดท้ายของการบัญชี คือ การใช้ข้อมูลทางการเงินซึ่งเป็นประโยชน์ต่อบุคคลหลายฝ่ายและผู้สนใจในกิจกรรม

สรุปได้ว่า การบัญชี หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลทางการเงิน แล้วนำมาบันทึกจัดหมวดหมู่วิเคราะห์แล้วจัดทำเป็นรายงานทางการเงินต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลจากรายงานเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานและตัดสินใจต่อไป

จากการบัญชีมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ผู้วิจัยได้สรุปได้ดังนี้

การบัญชี หมายถึง เป็นการจดบันทึกรายการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน หรือสิ่งของที่มีมูลค่าเป็นตัวเงินไว้ในสมุดบัญชีอย่างสม่ำเสมอโดยจัดแยกประเภทเป็นระเบียบถูกต้องตามหลักการและสามารถแสดงผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งฐานะการเงินของกิจการในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งได้ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ

การจัดทำบัญชี (Bookkeeping) สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (ส.บ.ช.) ได้ให้คำจำกัดว่า “การจดบันทึกทางการบัญชี” ซึ่งประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูลและเอกสาร บันทึกรายการในสมุดบัญชีขั้นต้นจำแนกและจัดหมวดหมู่รายการในสมุดบัญชีขั้นปลาย ลักษณะงานการจัดทำบัญชีจะซ้ำซากและเป็นงานเสมือนผู้ปฏิบัติงานที่นี้เรียกว่า ผู้จัดทำบัญชี (Bookkeeper) ซึ่งแตกต่างจากนักบัญชี (Accountant) คือ ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบัญชี การบันทึกบัญชี โดยจัดทำงบการเงิน การวางแผนระบบบัญชีให้กิจการ ควบคุมการบันทึกบัญชีทั้งหมด กำหนดนโยบายทางการบัญชี สามารถประกอบอาชีพผู้สอบบัญชีให้คำปรึกษาทางภาษีอากรของกิจการต่าง ๆ ตามมาตรฐานของบัญชีที่รับรองได้

“บัญชีครัวเรือน” เป็นการประยุกต์ทางการบัญชีเพื่อใช้เป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนสามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ทำให้เกิดการประหยัดและการออมและในที่สุดจะสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืน การทำบัญชีครัวเรือนทำให้ทราบถึง รายได้และค่าใช้จ่ายของตนและครอบครัวสามารถวางแผนการใช้จ่ายต่อไปได้อย่างรอบคอบ เกิดความพอประมาณในการใช้จ่ายสามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ทำให้เกิดการประหยัดและการออม และหากมีการใช้จ่ายเท่าที่มีก็จะไม่ก่อให้เกิดหนี้สินและแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืนเป็นผลให้ เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีในการรับการเปลี่ยนแปลงทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตหากเกิดการตกงานหรืออุบัติเหตุที่ทำให้ไม่สามารถหารายได้มาเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวได้

การจัดทำบัญชีครัวเรือน หรือ บัญชีรายรับรายจ่ายนี้ไม่ใช่เป็นเพียงการจดบันทึกรายการต่าง ๆ ที่เป็นเงินเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างวินัยทางการเงินสร้างความสามัคคีภายในครอบครัว ทำให้รู้จักการบริหารจัดการด้านการเงิน และการวางแผนการทำงานทุกอย่างเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้โดยยึดหลักความพอเพียง มีเหตุมีผล รู้จักพึ่งพาตนเอง มีความพอประมาณ ทุกคนรู้ถึงแหล่งที่มาของรายรับ และการใช้ไปของค่าใช้จ่ายในแต่ละวันสามารถนำข้อมูลการใช้จ่ายมาวางแผนบริหารการเงินในอนาคตได้ ดังนั้นการทำบัญชีครัวเรือนมีความสำคัญ

1. ทำให้ตนเองและครอบครัวทราบรายรับ รายจ่าย หนี้สิน และเงินคงเหลือในแต่ละวัน โดยรายรับหรือรายได้ คือ เงิน หรือสินทรัพย์ที่วัดมูลค่าได้ ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพ หรือผลตอบแทนที่ได้รับจากการให้ผู้อื่นใช้สินทรัพย์ หรือ ผลตอบแทนจากการลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น รายได้จากค่าจ้างแรงงาน เงินเดือน ดอกเบี้ยรับจากเงินฝากธนาคาร หรือจากเงินให้กู้ยืมรายได้จากการขายสินค้าหรือบริการ เป็นต้น ส่วนรายจ่ายหรือค่าใช้จ่าย คือ เงินหรือสินทรัพย์ที่วัดมูลค่าได้ที่จ่ายออกไปเพื่อให้ได้สิ่งตอบแทนกลับมา สิ่งตอบแทนอาจเป็นสินค้าหรือบริการ เช่น ค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า (ค่าสาธารณูปโภค) ค่าน้ำมัน ค่าหนังสือตำรา เป็นต้น หรือรายจ่าย อาจไม่ได้รับสิ่งตอบแทน คือสินค้าหรือบริการก็ได้ เช่น เงินบริจาคเพื่อการกุศล เงินทำบุญทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เป็นต้น และหนี้สิน คือ ภาระผูกพันที่ต้องชดใช้คืนในอนาคต การชดใช้อาจจ่ายเป็นเงินหรือของมีค่าที่ครอบครัวหรือตนเองมีอยู่ หนี้สินเป็นเงินหรือสิ่งของที่มีค่าที่ครอบครัวหรือตนเองได้รับมาจากบุคคลหรือแหล่งเงินภายนอก เช่น การกู้ยืมเงินจากเพื่อนบ้าน การกู้ยืมเงิน จากกองทุนต่าง ๆ การซื้อสินค้าหรือบริการเป็นเงินเชื่อ การซื้อสินทรัพย์เป็นเงินผ่อนชำระ หรือการเช่าซื้อ เป็นต้น ส่วนเงินคงเหลือ คือ เงินหรือทรัพย์สินที่วัดมูลค่าได้ หลังจากนำรายรับลบด้วยรายจ่ายแล้วปรากฏรายรับมากกว่ารายจ่ายจะทำให้มีเงินคงเหลือ หรือในหลักทางบัญชี เรียกว่ากำไร แต่หากหลังจากนำรายรับลบด้วยรายจ่ายแล้วปรากฏว่ารายจ่ายมากกว่ารายรับจะทำให้เงินคงเหลือติดลบหรือทางบัญชีเรียกว่าขาดทุน นั่นเอง

2. นำข้อมูลการใช้เงินภายในครอบครัวมาจัดเรียงลำดับความสำคัญของรายจ่าย และวางแผนการใช้จ่ายเงิน โดยพิจารณาแต่ละรายการในแต่ละวันมีรายจ่ายใดที่มีความสำคัญมาก และรายจ่ายใดไม่จำเป็นให้ตัดออก เพื่อให้การใช้จ่ายเงินภายในครอบครัวมีพอใช้และเหลือเก็บเพื่อการออมทรัพย์สำหรับใช้จ่ายสิ่งที่จำเป็นในอนาคต

จุดประสงค์ของการบัญชี มีดังนี้

1. เพื่อจัดบันทึกรายการค้าต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยเรียงลำดับก่อนหลังและจำแนกประเภทของรายการค้าไว้อย่างสมบูรณ์
2. เพื่อให้การจดบันทึกการค้าค้านั้นถูกต้องเป็นไปตามหลักการบัญชีและตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี
3. เพื่อแสดงผลการดำเนินงานในรอบระยะเวลาหนึ่งและแสดงฐานะทางการเงินของกิจการในรอบระยะเวลาหนึ่ง
4. การบัญชีเป็นการรวบรวมสถิติอย่างหนึ่งซึ่งช่วยในการบริหารงานและให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงานและควบคุมกิจการให้ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

ความสำคัญของการทำบัญชีครัวเรือน

การทำบัญชีครัวเรือนเป็นการจดบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวันของครัวเรือน และสามารถนำข้อมูลมาวางแผนการใช้จ่ายเงินในอนาคตได้อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดการออมการใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย การทำบัญชีครัวเรือนมีความสำคัญ ดังนี้

1. ทำให้ตนเองและครอบครัวทราบรายรับ-รายจ่าย หนี้สิน และเงินคงเหลือในแต่ละวัน รายรับ หรือ รายได้ คือ เงิน หรือสินทรัพย์ที่วัดมูลค่าได้ ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพ หรือ ผลตอบแทนที่ได้รับจากการให้ผู้อื่นใช้สินทรัพย์ หรือ ผลตอบแทนจากการลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น รายได้จากค่าจ้างแรงงาน เงินเดือน ดอกเบี้ยรับจากเงินฝากธนาคาร หรือ จากเงินให้กู้ยืม รายได้จากการขายสินค้าหรือบริการ เป็นต้น รายจ่าย หรือ ค่าใช้จ่าย คือ คือ เงิน หรือสินทรัพย์ที่วัดมูลค่าได้ ที่จ่ายออกไปเพื่อให้ได้สิ่งตอบแทนกลับมา สิ่งตอบแทนอาจเป็นสินค้าหรือบริการ เช่น ค่าอาหาร ค่าน้ำค่าไฟฟ้า (ค่าสาธารณูปโภค) ค่าน้ำมัน ค่าหนังสือตำรา เป็นต้น หรือรายจ่าย อาจไม่ได้รับสิ่งตอบแทนคือสินค้าหรือบริการก็ได้ เช่น เงินบริจาคเพื่อการกุศล เงินทำบุญทอดกฐินทอดผ้าป่า เป็นต้น

หนี้สิน คือ ภาระผูกพันที่ต้องชดใช้คืนในอนาคต การชดใช้อาจจ่ายเป็นเงินหรือของมีค่าที่ครอบครัวหรือตนเองมีอยู่ หนี้สินเป็น เงินหรือสิ่งของที่มีค่าที่ครอบครัวหรือตนเองได้รับมาจากบุคคลหรือแหล่งเงินภายนอก เช่น การกู้ยืมเงินจากเพื่อนบ้าน การกู้ยืมเงินจากกองทุนต่าง ๆ การซื้อสินค้าหรือบริการเป็นเงินเชื่อ การซื้อสินทรัพย์เป็นเงินผ่อนชำระหรือการเช่าซื้อ เป็นต้น เงินคงเหลือ คือ เงิน หรือ ทรัพย์สินที่วัดมูลค่าได้ หลังจากนำรายรับลบด้วยรายจ่ายแล้วปรากฏรายรับมากกว่ารายจ่ายจะทำให้มีเงินคงเหลือ หรือในหลักทางบัญชีเรียกว่า กำไร แต่หากหลังจากนำรายรับลบด้วยรายจ่ายแล้วปรากฏว่ารายจ่ายมากกว่ารายรับจะทำให้เงินคงเหลือติดลบหรือทางบัญชีเรียกว่าขาดทุน นั่นเอง

2. นำข้อมูลการใช้จ่ายเงินภายในครอบครัวมาจัดเรียงลำดับความสำคัญของรายจ่าย และวางแผนการใช้จ่ายเงิน โดยพิจารณาแต่ละรายการในแต่ละวันมีรายจ่ายใดที่มีความสำคัญมาก และรายจ่ายใดไม่จำเป็นให้ตัดออก เพื่อให้การใช้จ่ายเงินภายในครอบครัวมีพอใช้และเหลือเก็บเพื่อการออมทรัพย์สำหรับใช้จ่ายสิ่งที่จำเป็นในอนาคต บัญชีครัวเรือนถือเป็นส่วนสำคัญในการปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลัก 3 ข้อคือ การพอประมาณ ถ้ารู้รายรับรายจ่าย ก็จะใช้แบบพอประมาณ แต่มีเหตุผล รู้ว่ารายจ่ายใดจำเป็นไม่จำเป็น และเมื่อเหลือจากใช้จ่ายก็เก็บออม นั่นคือภูมิคุ้มกัน ที่เอาไว้คุ้มกันตัวเราและครอบครัว บัญชีครัวเรือนสามารถจัดได้หมด จึงนับว่ามีประโยชน์มาก

ประเภทของการบัญชีแบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การบัญชีการเงิน และการบัญชีบริหาร หรือการบัญชีเพื่อการจัดการ

การบัญชีการเงิน (Financial Accounting) หมายถึง การจัดทำบัญชีและการรายงานทางการเงินของกิจการที่จัดทำภายใต้กฎเกณฑ์หลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือมาตรฐานการบัญชีให้แก่ผู้ใช้งบการเงินภายนอกกิจการ เพื่อใช้ประกอบการวางแผน ควบคุม และตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ

การบัญชีบริหาร (Managerial Accounting) หมายถึง การจัดทำบัญชี และการรายงานทางการเงินของส่วนงานต่าง ๆ ในองค์กรให้แก่ฝ่ายบริหารของกิจการเพื่อใช้ในการวางแผน ควบคุม และตัดสินใจ การจัดทำข้อมูลทางบัญชีจะทำตามความเหมาะสม และตามความต้องการของฝ่ายบริหาร

ตารางที่ 2.1 ความแตกต่างระหว่างการบัญชีการเงินและการบัญชีบริหาร

	การบัญชีการเงิน	การบัญชีบริหาร
ผู้ใช้งบการเงิน	บุคคลภายนอกองค์กรที่มีส่วนได้เสีย	บุคคลภายในองค์กร
รูปแบบการนำเสนอ	นำเสนอรายงานในรูปของงบการเงิน	ไม่มีรูปแบบการนำเสนอ จะนำเสนอตามความต้องการของผู้ใช้
เนื้อหาในการนำเสนอ	รายงานผลการดำเนินงานทั้งองค์กร ใช้หลักระบบบัญชีคู่ นำเสนอข้อมูลที่เกิดในอดีตมาสรุปใน รูปรายงานทางการเงิน	รายงานผลโดยละเอียดเฉพาะเรื่องตาม ความต้องการของผู้ใช้ ใช้หลักการอื่น ๆ นอกเหนือจากงาน ระบบบัญชีคู่ โดยทั่วไปนำเสนอข้อมูลในอนาคต
มาตรฐานการนำเสนอ	ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี รับรองโดยทั่วไปรวมทั้งตามกฎระเบียบ และข้อบังคับของหน่วยงานที่กำกับดูแล และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	ไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่ รับรองโดยทั่วไปจะนำเสนอข้อมูลตาม ความต้องการของผู้ใช้
วัตถุประสงค์ในการ นำเสนอ	นำเสนอข้อมูลรายงานทั่ว ๆ ไปสำหรับ ผลการดำเนินงานและฐานะของกิจการ	นำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์เฉพาะ ของผู้ใช้
การกำหนดให้ นำเสนอข้อมูล	ถูกบังคับให้นำเสนอตามมาตรฐาน วิชาชีพ	ไม่จำเป็นต้องนำเสนอก็ได้
ระยะเวลาในการ นำเสนอ	นำเสนอในรอบไตรมาสหรือประจำปี โดยอย่างน้อยต้องนำเสนอปีละครั้ง	นำเสนอได้บ่อยครั้งตามต้องการ
กระบวนการ ตรวจสอบ	รายงานการนำเสนอต้องได้รับการ ตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาต	รายงานการนำเสนอไม่ต้องได้รับการ ตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องใน การนำเสนอ	การรวบรวมข้อมูลที่นำเสนอรายงาน ทางการเงินจะเกี่ยวข้องกับข้อมูล ทางการเงิน	การรวบรวมข้อมูลที่จะนำเสนอ รายงานทางการเงินจะเกี่ยวข้องกับ ข้อมูลหลายด้านนอกเหนือจากข้อมูล ทางการเงิน เช่น การเงิน การตลาด การวิจัย เศรษฐศาสตร์ เป็นต้น

การจัดทำบัญชีครัวเรือน

ภัทรา เรื่องสินภิญญา (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการบันทึกบัญชีรายได้และรายจ่ายส่วนบุคคล ของนักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี” พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการบันทึกบัญชีรายได้และรายจ่ายส่วนบุคคล และไม่มีแนวโน้มที่จะทำการบันทึกบัญชีในอนาคต แม้ว่าจะมีทัศนคติที่ดีมากต่อการบันทึกบัญชีก็ตาม และส่วนใหญ่มีความต้องการเรียนรู้ในหัวข้อการบันทึกบัญชีรายได้และรายจ่ายส่วนบุคคล ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบันทึกบัญชีที่สำคัญปัจจัยหนึ่งได้แก่ ระดับความรู้ด้านการบัญชีผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความรู้ด้านการบัญชีน้อยจึงเป็นผลให้ไม่มีการบันทึกบัญชี

จากรายงานการวิจัยของวาริพิน มงคล (2552) เรื่อง “การจัดการความรู้ทางบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนในตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้บันทึกบัญชีครัวเรือน เพราะขาดความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือน เนื่องจากผลการวิจัยข้างต้น จึงมีความเห็นว่าหากมีการถ่ายทอดความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้แก่บุคคลทั่วไป อาจเป็นสิ่งกระตุ้นให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้

ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนนั้น เป็นเรื่องที่ทำได้ไม่ยาก ทุกคนสามารถทำการบันทึกบัญชีครัวเรือนได้ด้วยตนเองในเวลาไม่มาก ดั่งมีแบบฟอร์มซึ่งสามารถจัดทำขึ้นเองได้ง่าย ๆ ในสมุดหรือกระดาษเหลือใช้ตามตาราง 1 เป็นวิธีการบันทึกบัญชีตามหัวข้อเรื่องวิธีการบันทึกบัญชีครัวเรือน และมีตัวอย่างการบันทึกบัญชีครัวเรือนตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2.2 ตัวอย่างแบบฟอร์มบัญชีครัวเรือน (บัญชีรายรับและรายจ่าย)

วันที่	รายการ	รับ	จ่าย	คงเหลือ	หมายเหตุ
	ยอดคงเหลือยกมา				
	รวมรับ จ่าย และยอดคงเหลือยกไป				

วิธีการบันทึกบัญชีครัวเรือน

1. ช่อง “วันที่” ใช้บันทึก วันที่ เดือน และปี พ.ศ. ที่เกิดรายการรับหรือจ่ายเงินจริง แต่หากจำนวนที่เกิดรายการไม่ได้ให้ใช้วันที่ทำการบันทึกบัญชีแทน
2. ช่อง “รายการ” ใช้บันทึกคำอธิบายหรือรายละเอียดของการรับเงินหรือจ่ายเงิน การรับเงิน เช่น รับเงินเดือน รับค่าล่วงเวลา การจ่ายเงิน เช่น ค่าอาหาร ค่าระหนี้เงินกู้ ค่าน้ำ-ค่าไฟฟ้า ค่าเรียนพิเศษลูก เป็นต้น
3. ช่อง “รับ” ใช้บันทึก “จำนวนเงิน” ที่ได้รับเข้ามาทุกรายการไม่ว่าจะเป็นรายรับจากอาชีพหลักหรือรายได้อื่น ๆ
4. ช่อง “จ่าย” ใช้บันทึก “จำนวนเงิน” ที่จ่ายออกไปทุกรายการไม่ว่าจะจ่ายออกไปในเรื่องใดก็ตาม
5. ช่อง “คงเหลือ” ใช้บันทึก “จำนวนเงิน” คงเหลือ หลังจากได้รับเข้ามาหรือจ่ายออกไป ควรคำนวณทุกครั้งที่มีการบันทึกบัญชีการรับเข้าหรือจ่ายออก เพื่อจะได้ทราบว่าปัจจุบันมีจำนวนเงินคงเหลืออยู่เท่าใด โดยตั้งต้นด้วยจำนวนเงินคงเหลือล่าสุดนำรายการรับมาบวกเข้าและนำรายการจ่ายมาหักออก จะได้ยอดคงเหลือปัจจุบัน เพื่อสามารถวางแผนการใช้จ่ายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. ช่อง “หมายเหตุ” ใช้บันทึกรายละเอียดที่ต้องการบันทึกเพิ่มเติมจากช่องรายการ
7. บรรทัด “ยอดคงเหลือยกมา” ใช้บันทึก “จำนวนเงิน” ในช่องคงเหลือโดยนำตัวเลขมาจากจำนวนในช่อง “คงเหลือ” จากบรรทัด “รวม” (บรรทัดสุดท้าย) ของหน้าบัญชีก่อนหน้านี้ แต่หากเป็นการเริ่มต้นบันทึกบัญชีเป็นครั้งแรกในหน้านี้ให้ใส่จำนวนเงินคงเหลือตามตัวเลขที่มีเงินคงเหลืออยู่เป็นตัวเลขตั้งต้น
8. บรรทัด รวม รับ จ่าย และยอดคงเหลือยกไป ใช้บันทึก “จำนวนเงินรวม” ตามแนวตั้งในช่องรับและจ่าย ส่วนช่องคงเหลือเป็นจำนวนเงินคงเหลือที่เป็นปัจจุบัน โดยนำตัวเลขนี้มาจากช่องคงเหลือล่าสุดของหน้าบัญชีนี้ ซึ่งจำนวนเงินนี้จะนำไปใส่ในบรรทัดยอดคงเหลือยกมาในช่องคงเหลือของหน้าบัญชีถัดไป แต่หากต้องการทราบยอดรวมของรายรับและรายจ่ายในหน้าบัญชีถัดไปด้วยก็ให้ยกยอดรวมในช่องรับและช่องจ่ายไปใส่ในหน้าบัญชีถัดไปพร้อมกัน จำนวนเงินยอดคงเหลือยกไปในหน้าบัญชีนี้จะต้องเท่ากับจำนวนเงินยอดคงเหลือยกมาในหน้าบัญชีถัดไป

ตารางที่ 2.3 ตัวอย่างการบันทึกบัญชีครัวเรือน (บัญชีรายรับ-รายจ่าย)

วันที่	รายการ	รับ	จ่าย	คงเหลือ	หมายเหตุ
1 ม.ค.X1	ยอดคงเหลือยกมา			5,000	
	เงินเดือน	17,000			
	รับรายได้พิเศษ	1,000		23,000	
5 ม.ค.X1	ค่าอาหาร 5 วัน		520		
	ซื้อบัตรเติมเงินโทรศัพท์		500	21,980	
10 ม.ค.X1	ซื้อของใช้เบ็ดเตล็ด		880		
	ซื้อข้าวสารอาหารแห้ง		420		
	ค่าอาหาร 5 วัน		540	20,140	
20 ม.ค.X1	เงินจ่ายวันฉลองปีใหม่		350		
	ทำบุญที่วัด		240		
	ค่าอาหาร 10 วัน		1,090		
	ค่าน้ำมันรถ		1,200	17,260	
31ม.ค.X1	จ่ายค่าน้ำ-ไฟฟ้า		730		
	ค่าอาหาร 10 วัน		1,280		
	รับรายได้เบ็ดเตล็ด	120			
	จ่ายชำระเงินกู้สหกรณ์		10,000	5,370	คงค้าง 80,000
รวม รับจ่ายและยอดคงเหลือยกไป		18,120	17,750	5,370	
วันที่	รายการ	รับ	จ่าย	คงเหลือ	หมายเหตุ
1 ก.พ.X1	ยอดคงเหลือยกมา	18,120	177,750	5,370	

หมายเหตุ: การบันทึกบัญชีครัวเรือน อาจบันทึกทุกวัน หรือหลายวันบันทึกหนึ่งครั้งก็ได้ ขึ้นอยู่กับความสะดวกในการบันทึก แต่ให้เก็บรวบรวมหลักฐานการรับหรือจ่ายเงินไว้ (ถ้ามี) เช่น สลิปเงินเดือน หรือใบเสร็จรับเงินจากการใช้จ่ายต่าง ๆ

ประโยชน์ของการจัดทำบัญชีครัวเรือน

วาริพิน มงคลสมัย (2551, หน้า 93) เรื่อง “การจัดการความรู้ทางการบัญชีเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการผลิต ผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งสีทองของกลุ่มเกษตรกรบ้านเหมืองกวัก ต.มะเขือแจ้ อ.เมือง จ.ลำพูน” พบว่า ผลการบันทึกบัญชีทำให้ชุมชนสามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และเป็นกำลังใจในการหารายได้เข้าสู่ครอบครัวมากขึ้น

วาริพิน มงคลสมัย (2552, หน้า 78) เรื่อง “การจัดการความรู้ทางบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” พบว่า การจัดทำบัญชีครัวเรือน ทำให้ชุมชนลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และมีเงินออมมากขึ้น

ชนิตา โชติเสถียรกุล (2551, หน้า 68) เรื่อง “การศึกษาสภาพปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือนของผู้ปกครองนักศึกษาสาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาภาคพายัพเชียงใหม่” พบว่า การจัดทำบัญชีครัวเรือนมีประโยชน์สูงสุดในด้านที่ทำให้ ลดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น และมีเงินออมเพิ่มขึ้น

ศุภโชค แก้วทอง และสมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล (2552, หน้า 50) เรื่อง “การประเมินผลการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนเพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในเขตตำบลยุโป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา” พบว่า หลังการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้เพิ่มขึ้น มีค่าใช้จ่ายลดลง มีหนี้สินลดลง และมีเงินออมเพิ่มขึ้น ผู้จดบันทึกสามารถนำข้อมูลที่จดบันทึกมาบริหารจัดการในการควบคุมพฤติกรรมในการใช้จ่ายของตนได้

ข้อมูลการทำบัญชีและผู้ใช้ประโยชน์จากการทำบัญชี มีดังนี้

1. ช่วยให้เจ้าของกิจการสามารถควบคุมดูแลรักษาทรัพย์สินของกิจการได้
2. ช่วยให้ทราบผลการดำเนินงานของกิจการในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งได้ว่ามีผลกำไรหรือขาดทุน
3. ช่วยให้ทราบฐานะทางการเงินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่งว่ามีทรัพย์สินหรือหนี้สิน
4. ข้อมูลทางบัญชีที่จดบันทึกไว้สามารถช่วยตรวจสอบหาข้อผิดพลาดในการดำเนินงานได้
5. ข้อมูลทางการบัญชีเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ช่วยในการกำหนดนโยบายในการวางแผนและช่วยในการตัดสินใจต่าง ๆ ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“บัญชีครัวเรือน” ซึ่งเป็นบัญชีที่ใช้สำหรับบันทึกรายได้และรายจ่าย ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือน จะได้รับประโยชน์คือ มีรายได้เพิ่มขึ้น มีค่าใช้จ่ายลดลง มีเงินออมเพิ่มขึ้น มีหนี้สินลดลง และในที่สุดจะสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืน อันเป็นไปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งเน้นให้เกิดความพอเพียงหรือพอประมาณกับตนเอง อยู่ได้อย่างพอกินพอใช้ไม่เดือดร้อน เป็นที่ยึดทางสายกลาง โดยอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานเนื่องในวโรกาสที่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมายุครบ 84 พรรษาในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2554 จึงขอเชิญชวนท่านผู้อ่านได้มีการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตประจำวันในหนทางที่ควรจะเป็น โดยเริ่มจากสิ่งที่ทำได้ไม่ยากและใกล้ตัว นั่นก็คือการบันทึกบัญชีครัวเรือน เพื่อให้เกิดวินัยในการใช้จ่ายและเป็นการเสริมสร้างลักษณะนิสัยการออม อันจะเป็นผลให้ผู้ปฏิบัติมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สรุปได้ว่า เมื่อผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนทำการบันทึกบัญชี จะทราบยอดคงเหลือของเงินที่เป็นปัจจุบันทำให้สามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินที่ยังคงเหลืออยู่ได้อย่างรอบคอบ ระวังระมัดระวัง และมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะได้ไม่ใช้จ่ายเกินกว่ารายได้ สามารถควบคุมพฤติกรรมในการใช้จ่ายของตนได้ ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลง มีเงินออมเพิ่มขึ้น และทำให้มีหนี้สินลดลง จากบัญชีที่มีประชากรได้ให้ความหมายของประโยชน์การทำบัญชีไว้หลายท่าน ผู้วิจัยได้สรุปของผู้ใช้ประโยชน์ต่อเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นสนใจถึงฐานะทางการเงินเชิงกิจการที่ตนเองมีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนผลตอบแทนที่จะได้รับทราบถึงฐานะการเงินของกิจการและผลการดำเนินงานของกิจการต้องอาศัยข้อมูลทางบัญชี

การวางแผนการเงิน

การวางแผนการเงิน เป็นแนวคิดที่ทำให้เราเตรียมความพร้อมและนำชีวิตไปสู่ความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งควรเริ่มจากการปลูกฝังนิสัยการออมและการใช้เงินที่ดี มีวินัยตั้งแต่เด็ก ๆ เพราะเมื่อเข้าสู่วัยทำงานก็ต้องรู้วิธีการวางแผนและจัดสรรเงินให้เพียงพอในการใช้จ่ายประจำวัน การใช้จ่ายในอนาคต รวมถึงการเก็บออมเพื่อการเกษียณอายุ ดังนั้นการวางแผนการเงินจึงเป็นแนวคิดสำคัญที่จะทำให้คุณสามารถดำเนินในแต่ละช่วงของชีวิตได้อย่างดีมีสุขภาพทางการเงินที่ดี

หลายคนคงเคยได้ยินคำว่า “มั่งคั่ง” อยู่บ่อย ๆ และอาจจะนึกถึงภาพคนที่มี “รายได้สูง ๆ” “มีทรัพย์สินเงินทองมากมาย” หรือ “คนที่ใช้ชีวิตอย่างสุขสบาย” เพราะสิ่งเหล่านี้เปรียบเสมือนเครื่องหมายแสดงฐานะทางสังคมสื่อให้เห็นถึงความมั่งคั่งร่ำรวยของบุคคล แต่นั่นคือ สิ่งที่วัดความมั่งคั่งใช่หรือไม่

ความมั่งคั่ง คือ เงินที่เหลืออยู่ หลังจากที่นำทรัพย์สินทั้งหมด ลบด้วยหนี้สินทั้งหมดของคุณ ยิ่งคุณมีทรัพย์สินมากเท่าใด โอกาสที่จะนำเงินไปต่อยอดสร้างความมั่งคั่งก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น

อัตราส่วนความอยู่รอด (Survival Ratio)

“รายได้จากทรัพย์สิน หมายถึง รายได้หรือดอกผลที่มาจากทรัพย์สินลงทุนต่าง ๆ เช่น ดอกเบี้ย (เงินฝาก พันธบัตร หุ้นกู้)

เงินปันผล (ทุนสหกรณ์ หุ้นในตลาดหลักทรัพย์)

กำไรจากการลงทุน (หุ้น หน่วยลงทุนในกองทุนรวม)

ค่าเช่า (บ้าน อาคาร ที่ดิน แท็กซี่)

กำไรจากทรัพย์สินที่เพิ่มค่า (ทองคำ ของสะสม เช่น ภาพวาด หนังสือหายาก ฯลฯ)

ค่าลิขสิทธิ์ (ทรัพย์สินทางปัญญา เช่น งานเขียน)

รายได้จากการลงทุนทำกิจการของตนเอง กิจการในครอบครัว หรือลงทุนร่วมกับคนอื่น ๆ แต่ถ้าอัตราส่วนนี้มีค่ามากกว่า 1 นั้นหมายถึง คุณสามารถดำรงชีวิตให้อยู่รอดได้ ซึ่งความเป็นไทขั้นต้นก็คือการอยู่รอดได้ด้วยตนเองก่อน

ยกตัวอย่าง ถ้าคุณมีรายได้จากการทำงาน 30,000 บาท/เดือน ไม่มีรายได้จากทรัพย์สิน และมีรายจ่าย 15,000 บาท/เดือน จำนวนอัตราส่วนความอยู่รอดจะเท่ากับ 2 แสดงว่า คุณสามารถดำรงชีวิตอยู่รอดได้

หากคำนวณอัตราส่วนความอยู่รอดได้แล้ว ขั้นถัดไปก็คือ จำนวนอัตราส่วนความมั่งคั่ง วิธีที่จะทำให้รู้ว่าคุณมั่งคั่งและมีอิสรภาพทางการเงินแล้วหรือยัง ดูได้จาก “อัตราส่วนความมั่งคั่ง” (Wealth Ratio)

ถ้าคุณมีอัตราส่วนความมั่งคั่งมากกว่า 1 ก็แสดงว่า แม้คุณจะไม่ทำงาน คุณก็มีรายได้จากทรัพย์สินมากพอที่จะใช้จ่ายและใช้ชีวิตได้อย่างสบาย อย่างนี้จะเรียกว่า “อิสรภาพทางการเงิน” ที่ทุกคนอยากได้

ซึ่งการเรียนรู้และให้ความสำคัญกับการวางแผนการเงินในทุก ๆ ด้าน จึงเป็นเรื่องสำคัญที่คุณไม่ควรมองข้ามไม่ว่าจะเป็นการควบคุมค่าใช้จ่าย การบริหารหนี้สิน การออมเงินเพื่อเป้าหมายในอนาคต รวมถึงการทำประกันเพื่อคุ้มครองความเสี่ยง การใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอย่างคุ้มค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลงทุนเพื่อต่อยอดเงินออมให้งอกเงยขึ้น

ความมั่งคั่งและอิสรภาพทางการเงิน มีอยู่ 4 ขั้นตอน

1. สร้างความมั่งคั่ง (Wealth Creation)

“การสร้างความมั่งคั่ง” “Wealth Creation” เป็นด่านแรกที่จะต้องฟันฝ่าไปให้ได้หากอยากมีอิสรภาพทางการเงินอย่างที่ตั้งใจไว้ ซึ่งคนที่สร้างความมั่งคั่งได้ต้อง “รู้หา รู้เก็บ รู้ใช้ และรู้ขยายดอกผล” อย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นนิสัย

2. ปกป้องความมั่งคั่ง (Wealth Protection)

ชีวิตคนเราต้องเผชิญกับความเสี่งรอบด้าน เหตุการณ์ไม่คาดฝันอย่างอุบัติเหตุหรือเจ็บไข้ได้ป่วยอาจเกิดกับคุณและครอบครัวเมื่อไหร่ก็ได้ หากคุณไม่ได้เตรียมการรับมือเอาไว้ทรัพย์สินเงินทองที่เก็บสะสมมาตลอดชีวิตอาจหมดไป เพียงเพราะถูกสารพันความเสี่ยงทั้งหลายจู่โจมโดยไม่ทันตั้งตัว

ทางที่ดี คุณควรหาตัวช่วย เพื่อ “ปกป้องความมั่งคั่ง” (Wealth Protection) ให้อยู่กับคุณไปนาน ๆ พร้อมทั้งเลือกวิธีการจัดการความเสี่ยงต่าง ๆ ด้วยการ “วางแผนประกัน” คิดไม่คิดมือเอาไว้อย่างไรบ้าง แม้วิธีเหล่านี้จะไม่สามารถขจัดความเสี่ยงทุกชนิดให้หมดไปจากชีวิตเราได้

3. เพิ่มพูนความมั่งคั่ง (Wealth Accumulation)

หลายปีที่ผ่านมาอัตราเงินเฟ้อพุ่งแซงอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก เห็นทีค่าฟังกการออมเงินไว้ในธนาคารเพียงอย่างเดียว คงไม่สามารถทำให้ไปถึงฝั่งฝันหรือมั่งคั่งอย่างที่ตั้งใจไว้ได้เพราะเงินออมเติบโตไม่ทันราคาสินค้าและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้น “วางแผนลงทุน” จึงกลายเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการลงทุนเปรียบเสมือนทางด่วนสู่ความมั่งคั่งการออกตัวที่ดี เริ่มต้นได้เร็ว และเดินตามแผนที่วางไว้ ย่อมช่วยให้ถึงเส้นชัยได้สมตั้งใจหวัง

4. ส่งมอบความมั่งคั่ง (Wealth Distribution)

หลังจากที่ได้สร้างและสะสมความมั่งคั่งของตนเองมาระดับหนึ่ง ก็ถึงเวลาคิดและถามตัวเองว่าตอนนี้มีทรัพย์สินอะไรบ้าง แต่ละอย่างมีมูลค่าเท่าไร “การส่งมอบความมั่งคั่ง” (Wealth Distribution) จึงเป็นอีกขั้นตอนที่มีความสำคัญไม่แพ้ขั้นตอนอื่น ๆ ในการบริหารจัดการความมั่งคั่งเพราะจะช่วยให้สิ่งที่สร้างสมและเก็บรักษามาตลอดชีวิตถูกจัดสรร หรือแบ่งปันให้กับคนอื่น ๆ ตามที่ต้องการ เช่น การบริจาคให้มูลนิธิ องค์กรการกุศล ผู้ที่มีน้อยหรือด้อยโอกาสมากกว่า และคราวจำเป็นเมื่อมีภัยพิบัติขึ้น “การวางแผนมรดก” จะช่วยส่งผ่านความมั่งคั่งร่ำรวยจากรุ่นสู่รุ่น แล้วยังช่วยให้มั่นใจได้ว่าทรัพย์สินสมบัติทั้งหมดจะถูกสืบทอดไปตามเจตนารมณ์

2. แนวคิดและวิธีการปลูกยางพารา

1. ความเหมาะสมของพื้นที่

พื้นที่ที่เหมาะสมที่สุดในการปลูกยางพารา คือบริเวณป่าใหญ่ หรือป่าเสื่อมโทรม ซึ่งอยู่ห่างจากชุมชน โรงงาน ถนนใหญ่ เป็นพื้นที่ที่มีหน้าดินลึก ไม่มีพื้นดินดานหรือชั้นดินแข็ง มีอินทรียว้ตฤ ชาติอาหารหลัก ชาติอาหารรอง ตามที่ต้นยางพาราต้องการเป็นส่วนใหญ่ ถ้าจะให้ดีกว่านั้น พื้นที่แปลงนั้นควรอยู่บริเวณดินเขา เพราะเวลาฝนตกน้ำจะพัดพาเอาพวกอินทรียว้ตฤต่าง ๆ มาสะสมอยู่ในสวนยางพารา และต้องอยู่ด้านทิศตะวันออกของเขา เพราะยางบ่าย ๆ ไกล ๆ เย็นพระอาทิตย์จะลับแนวเขา สวนยางพาราก็จะเริ่มเย็นลงก่อนครั้นฝั่งกลางคืนอากาศเริ่มเย็นลง และเมื่อถึงเวลากรีดยางทำให้น้ำยางบนรอยกรีดไหลได้นาน ทำให้ได้ผลผลิตน้ำยางมาก สำหรับพื้นที่บนเขาที่มีความลาดชันไม่เกิน 20 องศา มักจะให้ผลผลิตน้ำยางดีกว่าพื้นที่ราบ เนื่องจากดินบนเขาแบบนี้จะมีการระบายน้ำได้ดีจึงทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์สูง ยิ่งถ้าได้ดินที่เป็นลูกรัง ร่วนซุย

ก็จะยิ่งดีไปอีก และพื้นที่มีน้ำปลูกยางพาราอีกแบบก็คือบริเวณที่อยู่บริเวณหุบเขา ซึ่งบริเวณนี้จะมี อินทรียวตดูมาทับถมมากมาย ส่งผลให้ต้นยางพาราที่ปลูกโตเร็ว อากาศในหุบเขาก็น่าจะเย็นกว่า เวลา กรีดทำให้ได้น้ำยางมากกว่า

2. ความเหมาะสมของพันธุ์ยาง

โดยหน่วยงานของรัฐได้ปรับปรุงพันธุ์ยางพารา คือ สถาบันวิจัยของกรมวิชาการ เกษตร โดยทำการวิจัยหรือทดลองจนผลสำเร็จของพันธุ์ยางพารารอออกมาทุก ๆ 4 ปี ล่าสุดคือพันธุ์ยาง ปี 2550 ได้แบ่งพันธุ์ยางออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

2.1 กลุ่มพันธุ์ยางเพื่อผลผลิตน้ำยาง คัดเลือกพันธุ์เฉพาะให้น้ำยางออก

2.2 กลุ่มพันธุ์ยางเพื่อผลผลิตน้ำยาง และเนื้อไม้ คัดเลือกพันธุ์เฉพาะให้น้ำยางมาก และเนื้อไม้มาก

2.3 กลุ่มพันธุ์ยางเพื่อผลผลิตเนื้อไม้ คัดเลือกพันธุ์เฉพาะให้เนื้อไม้มาก

การแบ่งพันธุ์ยางออกเป็นชั้น ๆ ได้แก่

ยางพันธุ์ชั้น 1 หมายถึง พันธุ์ยางที่ปลูกไม้โดยไม่จำกัดจำนวนเนื้อที่ปลูก

ยางพันธุ์ชั้น 2 หมายถึง พันธุ์ยางที่ปลูกไม้ไม่เกินร้อยละ 30 ของเนื้อที่ถือครองและแต่ละ พันธุ์ต้องปลูกไม่น้อยกว่า 7 ไร่

ยางพันธุ์ชั้น 3 หมายถึง พันธุ์ยางที่ปลูกได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของเนื้อที่ถือครองและแต่ละ พันธุ์ต้องปลูกไม่น้อยกว่า 7 ไร่

พันธุ์ยางปี 2550 ของสถาบันวิจัยยางในแต่ละกลุ่มและชั้นยางเฉพาะยางพันธุ์ชั้น 1 มีดังนี้ กลุ่มพันธุ์ยางเพื่อผลผลิตน้ำยาง ยางพันธุ์ชั้น 1 มีจำนวน 4 พันธุ์ ได้แก่ ยาง 251, ยาง 226, ยาง BPM 24 และยาง RRIM 600

กลุ่มพันธุ์ยางเพื่อผลผลิตน้ำยางและเนื้อไม้ ยางพันธุ์ชั้น 1 มีจำนวน 3 พันธุ์ ได้แก่ PB 235, PB 255 และ PB 260

กลุ่มพันธุ์ยางเพื่อผลผลิตเนื้อไม้ ยางพันธุ์ชั้น 1 มีจำนวน 3 พันธุ์ ได้แก่ ฉะเชิงเทรา 50, AVROS 2037 และ BPM 1

3. การเตรียมพื้นที่เพื่อปลูกยางพารา

การเตรียมพื้นที่ หมายถึง การปรับสภาพพื้นที่ให้สะดวกต่อการที่จะปฏิบัติงานและจัดการ ทุกอย่างในสวนยาง รวมถึงการป้องกันโรค และการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม เริ่มตั้งแต่การ โคน กวาดและเผาเศษไม้และเศษรากไถพรวน กำหนดระยะปลูก วางแนวแถวหลัก ปักชะมบ และขุด หลุม การโค่นต้นยางเก่านิยมทำกันในหน้าแล้งช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน เพื่อสะดวกในการนำไม้ ท่อนและไม้ขนาดต่าง ๆ ออกจากสวนยางและสะดวกในการกวาด เก็บและเผาเศษราก หรือเศษไม้

เล็ก ๆ (หากขอทุนสงเคราะห์จากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางต้องได้รับการอนุมัติ หรือได้รับสมุดประจำตัวผู้ได้รับการสงเคราะห์ก่อนทำการโค่น) การโค่นมี 2 วิธี

3.1 โค่นขูดราก โดยใช้รถแทรกเตอร์ดันไม้ย่างล้มลงเป็นแถวเป็นแนวเพื่อความ สะดวก เพื่อให้รถบรรทุกเข้ามารับและขนไม้ท่อนและไม้ขนาดต่าง ๆ ออกจากสวนยางพาราเป็น การถอนรากยางขึ้นด้วย เมื่อขนไม้เสร็จแล้วก็จะกวาดและเก็บหรือทำการเผาเศษรากและไม้ขนาด เล็ก จากนั้นก็ทำการไถแบบ 3 จาน และไถ 7 จาน

3.2 โค่นเหลือตอ เป็นการโค่นใช้แรงงานคน คือ ใช้เลื่อยก่อนโค่น 1 วัน ใช้ยาทาฆ่า ตอไทรคโลเปอร์ หรือการ์ลอน 5 ซีซี ผสมกับน้ำ 95 ซีซี ทำให้สูงจากพื้นดินประมาณ 30 เซนติเมตร เพื่อเร่งให้ตออย่างพุงเนาเปื่อยเร็วเพื่อลดการระบาดของโรคราก ปัจจุบันชาวสวนยางพาราไม่ค่อย นิยมแล้วส่วนมากโค่นขูดรากมากกว่า

4. การกำหนดระยะวิธีการปลูก

การกำหนดระยะปลูกยางมีผลต่อการเจริญเติบโต การควบคุมวัชพืชโดยรวมของต้นยาง ความสะดวกในการจัดการภายในสวนยาง และส่งผลต่อผลผลิตน้ำยางโดยตรง โดยทั่ว ๆ ไปต้นยาง ต้องการพื้นที่ประมาณ 20 ตารางเมตร/ต้น ระยะปลูกที่เหมาะสม หากเป็นที่ราบ ในเขตปลูกยางเดิม ควรเป็น 2.5×8 เมตร (จะได้ต้นยางไร่ละ 80 ต้น) หรือ 3×7 เมตร (จะได้ต้นยางไร่ละ 76 ต้น) ระยะปลูกทั้ง 2 แบบ เหมาะสำหรับสวนยางที่ต้องการปลูกพืชแซมยางด้วย สำหรับในเขตปลูกยาง ใหม่ ระยะปลูกควรเป็น 2.5×7 เมตร (จะได้ต้นยางไร่ละ 91 ต้น) หรือ 3×7 เมตร (จะได้ต้นยางไร่ ละ 76 ต้น) แต่ถ้าเป็นพื้นที่ลาดเท ควรปลูกระยะ 3×8 เมตร (จะได้ต้นยางไร่ละ 67 ต้น) ระยะในที่ ลาดเทที่กล่าวถึงเป็นระยะในแนวระดับ ไม่ใช่แนวเฉียงขึ้นหรือเฉียงลง

5. การกำหนดแถวหลัก

สิ่งแรกที่ต้องทำในการวางแผนหรือแถวเพื่อปลูกยางพารา คือ การกำหนดแถวแรกหรือ แถวหลัก หลักสำคัญที่ต้องพิจารณา คือ ถ้าสวนยางอยู่ในที่ราบแถวหลักควรอยู่ในแนวทิศ ตะวันออก-ตก (เพื่อให้การรับแสงมีประสิทธิภาพ) หากพื้นที่ลาดเทเล็กน้อยก็ควรวางแผนให้ ขวางทางน้ำไหลเพื่อลดการกัดเซาะและพัดพาปุ๋ยและหน้าดิน แถวหลักควรห่างจากเขตแดนของ ที่ดิน 1.5 เมตร หากอยู่ติดกับสวนยางใหญ่ก็ต้องขุดคูกว้างประมาณ 50 เซนติเมตร ลึก 50 เซนติเมตร เพื่อป้องกันการแย่งอาหารหรือลดการแพร่ระบาดของโรคราก จากนั้น จึงทำการวางแผนปลูกพร้อม บักไม้ชะมบตามระยะที่กำหนด หากสวนยางอยู่บนพื้นที่ลาดเทตั้งแต่ 15 องศา ขึ้นไป ต้องวางแผน ปลูกตามแนวระดับ และต้องทำขั้นบันไดกว้าง 2 เมตรด้วย

6. การขุดหลุม

การขุดหลุมควรทำในขณะที่ดินมีความชื้นเพียงพอ (ที่จะทำการขุด) โดยต้องขุดชิดด้านใดด้านหนึ่งของไม้ชะมบ ไม้ต้องถอดไม้ชะมบออก ขนาดหลุมควรมีขนาดประมาณ กว้าง × ยาว × สูง 50×50×50 เซนติเมตร โดยแยกดินชั้นบนและดินชั้นล่างไว้คนละด้านของหลุม ดาดินไว้ประมาณ 7-10 วัน ใส่ปุ๋ยหินฟอสเฟต (0-3-0,25% Total P2O5) ในอัตรา 170 กรัม/หลุม โดยใส่เป็นจุด หรือเป็นแถบ (ไม่ต้องคลุกกับดิน) ทำการย่อยดินชั้นบนที่ขุดแยกไว้แล้วกลบลงหลุม แล้วคลุกเคล้าปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 3-5 กิโลกรัม/หลุม กับดินชั้นล่างแล้วกลบจนเต็มหลุม (การใส่ปุ๋ยอินทรีย์เป็นสิ่งที่ควรทำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะในพื้นที่ปลูกยางพาราใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรใส่ประมาณ 5 กิโลกรัม/หลุม และในภาคอื่น ๆ หากเป็นดินที่ไม่ค่อยมีอินทรีย์วัตถุ ก็ควรใส่ประมาณ 3 กิโลกรัม/หลุม) สำหรับการปลูกยางชำถุง การกลบหลุมอาจกลบก่อนหรืออาจทำพร้อม ๆ กับการปลูกก็ได้เช่นกัน การกลบก่อนทำให้โอกาสที่ต้นยางรอดตายมีมากขึ้น เพียงแต่ต้องใช้เวลาขุดดินหนึ่งตอนปลูก

7. ลงมือปลูกยางพารา

การปลูกยางพารา ควรเริ่มปลูกเมื่อเริ่มเข้าสู่ฤดูฝน ถ้าเป็นภาคใต้ก็ประมาณปลาย ๆ เมษายน-พฤษภาคม หากไปปลูกปลายฤดูฝนก็อาจจะเสี่ยงกับปัญหาบางปีฝนอาจทิ้งช่วงเร็วเกินไป ทำให้ต้นยางพารากระทบแล้งยาวนานอันจะทำให้ต้นยางพารามีโอกาสตายมากขึ้น เมื่อสังเกตเห็นว่าดินมีความนุ่มและความชุ่มชื้นลงไปถึงระดับใต้ดินลึก ๆ แล้ว ก็พร้อมที่จะทำการปลูกยางพาราได้ หากจะแยกวิธีการปลูกยางพารา ก็แยกได้ 3 แบบ คือ แบบที่ 1 การปลูกด้วยต้นตอ ยาง ซึ่งจะสะดวกหรือเหมาะกับสวนที่อยู่ห่างไกลการคมนาคม หรือสวนบนควนเขาที่ต้องเดินเท้าเข้าถึง แบบที่ 2 เป็นการปลูกด้วยยางชำถุง ซึ่งปัจจุบันนี้ยางชำถุงเป็นวัสดุปลูกที่มีผู้นิยมปลูกมากที่สุดเพราะสามารถร่นระยะเวลาที่ต้องดูแลหรือควบคุมวัชพืชในสวนยางพาราได้ถึง 2 เดือน ส่วนการปลูกแบบที่ 3 คือ การปลูกและติดตามแปลงซึ่งการปลูกแบบนี้จะทำให้ได้ต้นยางพาราที่มีระบบรากที่แข็งแรงมาก ๆ จึงเหมาะมากสำหรับพื้นที่ที่มีกระแสลมแรงพัดผ่านเป็นประจำ

8. ปลูกยางพาราด้วยยางชำถุง

ยางชำถุง (Poly bag rubber) คือ ต้นตอตาที่นำมาเลี้ยงไว้ในถุงชำจนมีใบ 1-2 คู่ (โดยขนาดถุงชำมีขนาดสูง 15 นิ้ว หรือ 38 ซม. ใส่ดินจริง ๆ สัก 37 ซม.) การปลูกยางพาราด้วยยางชำถุง ควรปลูกในต้นฤดูฝน โดยสามารถไปหาซื้อได้จากแปลงผลิตพันธุ์ยางเพื่อการค้า แต่ต้องเป็นแปลงที่ได้จดทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตรเรียบร้อยแล้ว ขณะนี้ถ้าเป็นที่สงขลา ถ้าเป็นยางชำถุง 1 คู่ตราราคาขายยกแถวประมาณ 13-14 บาท ยางชำถุงที่จะนำไปปลูกลงแปลงได้ ต้องเป็นต้นที่อาจจะสูง 1-2 คู่ตร ก็ได้ แต่คู่ตรบนสุดจะต้องแก่เต็มที่

9. การดูแลรักษา

การใส่ปุ๋ย งดใส่ปุ๋ยในช่วงแล้ง การใส่ปุ๋ยในช่วงฤดูแล้งไม่เกิดประโยชน์อันใดต่อต้นยาง นอกจากสิ้นเปลืองแล้วต้นยางอาจเกิดอันตรายเสียหาย เนื่องจากปริมาณความชื้นในดินต่ำเกินไป ไม่เพียงพอที่ปุ๋ยจะละลายไปให้ต้นยางใช้ได้ ยิ่งไปกว่านั้นหากมีฝนตกมาบ้างแต่ไม่มากพอที่จะละลายปุ๋ยได้ ปุ๋ยที่เกาะตามรากกลับดึงความชื้นจากต้นยางไปใช้เสียอีก ทำให้ต้นยางเหี่ยวเฉา และเกิดรากเน่า พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เคยทำการเกษตรมาก่อนจึงจำเป็นต้องใส่ปุ๋ยให้ต้นยางอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของต้นยางในการสร้างความเจริญเติบโต และสร้างผลผลิตที่สูง

วิธีใส่ปุ๋ย

1. แบบหว่าน เหมาะสำหรับพื้นที่ราบเมื่อหว่านแล้วคราดกลบ
2. ใส่เป็นแถบ เหมาะสำหรับพื้นที่ลาดเทเล็กน้อย โดยเจาะร่องใส่ปุ๋ยแล้วกลบ
3. ใส่แบบหลุม เหมาะสมสำหรับพื้นที่ลาดชัน ใช้ต้นละ 2 หลุม แล้วฝังกลบ

ตารางที่ 2.4 การให้ปุ๋ยเคมี

ปีที่	อายุต้นยางเดือน	อัตราปุ๋ย (กรัม/ต้น)
		แหล่งที่ปลูกยางใหม่ ดินทุกชนิด
1	2	60
	5	80
	11	10
2	14	110
	16	110
	23	120
3	28	180
	36	180
	40	180
4	47	180
	52	200
5	59	200
	64	200
6	71	200

การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี

ดินปลูกบางส่วนในภูมิอินทรีย์วัตถุอยู่ในเกณฑ์ต่ำถึงปานกลาง เป็นดินร่วนเหนียวปนทรายถึงดินร่วนปนทราย ซึ่งอินทรีย์วัตถุจะสูญเสียและลดลงได้ง่าย จากการเตรียมดินและการชะล้างหน้าดินจากฝน หากไม่มีการป้องกันการชะล้างหรือเพิ่มอินทรีย์วัตถุลงในดิน

วิธีเพิ่มอินทรีย์วัตถุลงในดินที่เหมาะสม คือ การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี เพื่อเพิ่มผลผลิตของยางพาราและช่วยลดปริมาณการให้ปุ๋ยเคมีลงได้ ร้อยละ 25-50

1. ปุ๋ยอินทรีย์มี 3 ประเภท คือ

ปุ๋ยคอก ได้แก่ มูลสัตว์ต่าง ๆ เช่น มูลวัว มูลไก่ มูลสุกร มูลนกนางแอ่น มูลค่างคาว

ปุ๋ยพืชสด เป็นปุ๋ยที่ได้จากการไถกลบพืชที่ยังสดอยู่ หรือฝังลงไปดิน แล้วปล่อยให้ทิ้งไว้ให้เน่าเปื่อยย่อยสลายเป็นอาหารพืช ได้แก่ พืชตระกูลถั่ว ถั่วพุ่ม ถั่วพริ้วถั่วเขียวเมล็ดแดง

ปุ๋ยหมัก เป็นปุ๋ยที่ได้จากการนำเอาเศษพืชและขยะจากครัวเรือนมาหมักด้วยเชื้อจุลินทรีย์

ตารางที่ 2.5 ปริมาณธาตุอาหารในปุ๋ยอินทรีย์

วัสดุ	ไนโตรเจน (%)	ฟอสฟอรัส (%)	โพแทสเซียม
ปอเทือง	1.98	0.30	2.41
ต้นข้าวโพด	0.71	0.11	1.38
ฟางข้าว	0.59	0.08	1.72
รำข้าว	1.22	0.91	1.09
มูลวัว	1.10	0.40	1.60
มูลไก่	2.42	6.29	2.11
มูลค่างคาว, มูลนกนางแอ่น	1.54	14.28	0.60

หมายเหตุ : เวลาใส่ปุ๋ยอาจเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับความชื้นในดินแหล่งปลูกยางใหม่ควรใช้ปุ๋ยอินทรีย์

ข้อจำกัดของปุ๋ยอินทรีย์

มีธาตุอาหารน้อยกว่าปุ๋ยเคมี ทำให้ราคาต่อหน่วยน้ำหนักของธาตุอาหารสูง เสียค่าใช้จ่ายสูงไม่สามารถปรับแต่งให้เหมาะสมกับดินและพืชได้ควบคุมการปล่อยธาตุอาหารให้ตรงเวลาที่พืช

ต้องการไม่ได้มีธาตุโลหะหนัก สารพิษติดมากับปุ๋ยมากกว่าปุ๋ยเคมีเกิดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกจากดิน อาจมีโรคพืชและเมล็ดพืชติดมา

ตารางที่ 2.6 การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีในสวนยาง

อายุยาง (เดือน)	อัตราการใส่ปุ๋ยเคมี 20-10-12		อัตราการใส่ปุ๋ยอินทรีย์	
	กรัม/ต้น	กก./ไร่	กรัม/ต้น	กก./ไร่
1	50	4	1	76
6	70	6	2	152
12	80	7	2	152
18	90	7	2	152
24	100	8	2	152
30	140	11	2	152
36	140	11	2	152
42	140	11	2	152
48	160	11	2	152
54	160	13	2	152
60	160	13	2	152
66	160	13	2	152
72	160	13	2	152
78	160	13	2	152
84	160	13	2	152
90	160	13	2	152

- หมายเหตุ :
1. ให้ขุดดินเป็นรอยรอบรัศมีทรงพุ่มยาง
  2. ใส่ปุ๋ยหมักตามแนวร่องดินที่ขุดไว้
  3. โรยปุ๋ยเคมีลงบนปุ๋ยหมักแล้วกลบดินทับ
  4. ใส่ปุ๋ยอินทรีย์รองกันหลุม หลุมละ 5 กก. จำนวนจากต้นยางไร่ละ 76 ต้น

ตารางที่ 2.7 ข้อมูลสนับสนุนการลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยชีวภาพบำรุงรักษาต้นยาง พื้นที่ 15 ไร่

อายุ (ปี) ยางพารา	จำนวน ครั้งที่ ใช้	อัตราการใช้ปุ๋ยเคมี (50 กก./กศ.)		อัตราการใช้ปุ๋ยชีวภาพ (25 กก./กศ.)	
		จำนวน (กศ.)	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวน (กศ.)	จำนวนเงิน (บาท)
1	1	5	5500	42	3150
	2	5	5500	42	3150
	3	5	5500	42	3150
รวม		15	16500	126	9450
2	1	10	11000	84	6300
	2	10	11000	84	6300
	3	10	11000	84	6300
รวม		30	33000	252	18900
3	1	16	17600	126	9450
	2	16	17600	126	9450
	3	16	17600	126	9450
รวม		48	52800	378	28350
4	1	16	17600	126	9450
	2	16	17600	126	9450
	3	16	17600	126	9450
รวม		48	52800	378	28350
รวมทั้งสิ้น		141	155100	1134	85050

การกำจัดวัชพืช และการป้องกันกำจัด

การกำจัดวัชพืช

แบ่งเป็นวัชพืชทั่วไป และหญ้าคา

การใช้แรงงานคนถาก

การไถพรวน

การปลูกพืชคลุม

1. วัชพืชฤดูเดียวส่วนมากจะขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด วัชพืชประเภทใบแคบ เรียวยาว เส้นใบขนานกัน รากเป็นรากฝอยไม่มีรากแก้ว วัชพืชประเภทใบกว้าง เส้นใบแตกเป็นร่างแห ระบบรากมีทั้งรากฝอยและรากแก้ว

2. วัชพืชข้ามปี ส่วนมากขยายพันธุ์ด้วยลำต้น รากเหง้า หัว และไหล

3. เพร็นเป็นพืชชั้นต่ำ ขยายพันธุ์ด้วยสปอร์ ใบอ่อนมีวงงอ ลำต้น เป็นเหง้า

การป้องกันกำจัด

1. ไถพรวนดินอย่างน้อย 2 ครั้งก่อนปลูก

2. เก็บเศษซากพืชออกให้หมดหลังการพรวนดิน

3. ให้แรงงาน บุคลากร คาย หรือตัดวัชพืชที่ขึ้นในแถวข้าง และควรทำก่อนวัชพืชออก

ดอก

4. ใช้วัสดุคลุมดิน เช่น เปลือกถั่ว ฟางข้าว ช้างข้าวโพด โดยคลุมดินขางเฉพาะต้น หรือตลอดแถวเว้นระยะไม่ควรชิดโคนต้นขาง

5. ปลูกพืชคลุมดินตระกูลถั่ว ห่างจากแถวข้างประมาณ 2 เมตร

6. ใช้สารพ่นกำจัดวัชพืชตามคำแนะนำฉลากการใช้สารเคมีอย่างเคร่งครัด รมั้ดระวัง

ด้วยความปลอดภัย

การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างปลอดภัย

1. ตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องพ่นอย่าให้มีรอยร้าว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนเสื้อผ้าและร่างกาย

2. ต้องสวมเสื้อผ้ารองเท้าหุ้มก้นให้มิดชิด รวมทั้งสวมหน้ากากหรือผ้าปิดจมูก

3. อ่านฉลากคำแนะนำคุณสมบัติ และการใช้ให้เข้าใจก่อนทุกครั้ง

4. พ่นในช่วงเช้าหรือเย็นในขณะที่ลมสงบ ผู้พ่นต้องอยู่เหนือลมตลอดเวลา

5. เตรียมสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้ใช้ให้หมดในคราวเดียวไม่ควรเหลือติดค้างในถัง

พ่น

6. ภาชนะบรรจุสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชควรปิดให้สนิทเมื่อเสร็จงาน เก็บให้มิดชิดห่างจากที่ปรุงอาหาร แหล่งน้ำ โรงเก็บต้องล็อกกุญแจตลอดเวลา

7. หลังพ่นสารกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง ต้องอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที เสื้อผ้าที่เปื้อนต้องซักให้สะอาดทุกครั้ง

8. ไม่ควรเก็บเกี่ยวผลผลิตก่อนสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ใช้สลายตัวถึงระดับปลอดภัย ดูจากฉลากแนะนำการใช้

9. อย่าทิ้งภาชนะบรรจุสารเคมีลงแม่น้ำ ลำคลอง ร่องสวน ควรทำลายอย่างเหมาะสม

การใช้เครื่องพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

เครื่องพ่น นิยมใช้มี 2 ชนิด

1. เครื่องพ่นแบบโยกสะพายหลัง
2. เครื่องยนต์พ่นสารชนิดใช้แรงดันน้ำ

วิธีการใช้

1. เครื่องพ่นแบบโยกสะพายหลัง อัตราการพ่น 60: 80 ลิตรต่อไร่ เลือกใช้หัวพ่นแบบกรวย ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.6 มิลลิเมตร สำหรับพ่นสารป้องกันกำจัดสารฆ่าแมลงและโรคพืช
2. เครื่องยนต์พ่น ใช้หัวพ่นแบบกรวย ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.0-1.2 มิลลิเมตร ปรับความดันระบบพ่นที่ 10 บาร์ หรือ 150 ปอนด์ต่อตารางนิ้ว ถ้าเป็นหัวพ่นแบบกรวยชนิดปรับให้ละอองกระจายกว้างที่สุด ละอองจะเล็กและสม่ำเสมอ เหมาะที่จะพ่นกำจัดแมลง และโรคพืช
3. การพ่นกำจัดวัชพืชต้องแยกใช้เครื่องพ่นเฉพาะ ใช้หัวพ่นแบบพัดหรือแบบปะทะ อัตราการพ่น 60-80 ลิตรต่อไร่ การพ่นต้องกดหัวพ่นต่ำ เพื่อให้ละอองตกลงบนพื้นที่ต้องการ ระวังพ่นซ้ำแล้วเดิมจะเป็นการเพิ่มปริมาณสารเป็นสองเท่า หลังพ่นไม่รบกวนผิวหน้าดิน
4. ใช้ความเร็วในการเดินพ่น ประมาณ 1 ก้าวต่อวินาที พ่นให้คลุมทั้งต้น แต่ไม่พ่นจื๋นนานเกินไปทำให้หน้ายาไหลและไหลลงดิน ควรพลิก-หงายหัวพ่นขึ้นลงเพื่อให้ละอองแทรกเข้าทรงพุ่มได้ดีขึ้น
5. ควรถือหัวพ่นที่ความสูงเดียวกันตลอดการปฏิบัติงาน
6. การพ่นสารทุกครั้งให้เริ่มพ่นจากด้านใต้ลมก่อนจากนั้นขยายแนวการพ่นขึ้นเหนือลมให้พ่นไปทางใต้ลมตลอดเวลา

การไถพรวนกำจัดวัชพืช

กำจัดวัชพืชระหว่างแถวใน ช่วงอายุยาง 2-3 ปี ไถลึก 15 เซนติเมตร ห่างจากแถวประมาณ 1-1.5 เมตร ควรไถก่อนวัชพืชออกดอก อาจไถพรวน 2-3 ครั้ง

สุขลักษณะและความสะอาด

กำจัดวัชพืชเพื่อไม่ให้แย่งน้ำ อาหาร ของต้นยางหรือเป็นแหล่งอาศัยของโรค แมลง หลังการตัดแต่งกิ่ง ควรนำกิ่งที่ตัดทิ้งออกไปนอกสวน

เศษวัสดุ ภาชนะบรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้งานในสวนแล้วควรกำจัด หรือทำลายให้ถูกวิธี

อุปกรณ์เครื่องใช้ต้องทำความสะอาด และเก็บให้เรียบร้อยหลังการใช้งาน หากชำรุดควรซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดี พร้อมจะใช้ และปลอดภัย

เก็บรักษาปุ๋ย หรือยาสมุนไพรกำจัดศัตรูพืช ไว้ในที่ปลอดภัยห่างไกลจากอาหาร แหล่งน้ำ ที่อยู่อาศัยและสัตว์เลี้ยง

การคลุมโคน

การคลุมโคนต้นยางเพื่อรักษาความชื้นในดินระหว่างฤดูแล้ง เช่น ฟางข้าว เศษซากพืชคลุมบริเวณโคนต้นเป็นวงกลม ห่างจากโคนต้นยาง 5-10 เซนติเมตร รัศมี 1 เมตร หนาประมาณ 10 เซนติเมตร คลุมโคนต้นยาง อายุยาง 1-3 ปี ยางมีขนาดเล็ก จึงขาดร่มเงา หรือมีร่มเงาน้อย การคลุมโคนต้นยางจึงเป็นวิธีการที่จำเป็นในการช่วยเก็บรักษาความชื้นในดินให้ชุ่มชื้นนานที่สุดเท่าที่เป็นได้เพื่อช่วยให้ต้นยางเจริญเติบโตดีขึ้น และสามารถรอดตายผ่านฤดูแล้งไปได้ โดยใช้วัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นที่หาได้ง่ายในปริมาณมากไม่มีต้นทวน หรือต้นทวนดำ เช่น ซากวัชพืช ช้าง หรือ ฟางข้าว คลุมพื้นที่รอบโคนต้นยางเป็นวงกลมประมาณ 1 เมตร หนาประมาณ 10 เซนติเมตร ห่างจากโคนต้นยาง 5-10 เซนติเมตร หรือประมาณ 1 ฝ่ามือ หากมีวัสดุและแรงงานมากเพียงพอ ควรคลุมตลอดแนวยางเป็นแนวกว้าง ประมาณ 1 เมตร หนาประมาณ 10 เซนติเมตร ห่างจากโคนต้นยาง 5-10 เซนติเมตร เพื่อช่วยให้การรักษาความชุ่มชื้นในดินดีขึ้น ทั้งช่วยป้องกันวัชพืชขึ้นในแถวยางได้อีกด้วย

การบำรุงรักษาสวนยางในหน้าแล้ง

ในฤดูหนาวต่อเนื่องไปถึงช่วงฤดูร้อน กระแสลมแรง แสงแดดที่แผดกล้า ทำให้ดินแล้งขาดความชุ่มชื้น ก่อผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืช ควรจัดการเสียแต่เนิ่น ๆ ล่วงหน้าก่อนเข้าสู่ช่วงแล้งประมาณ 1 เดือน ขณะที่ดินมีความชุ่มชื้นอยู่สูง เพื่อลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นด้วยการกำจัดวัชพืชในสวนยาง พร้อมทำแนวกันไฟ หาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาคลุมโคนต้นยาง ตัดแต่งกิ่งเพื่อลดแรงต้านลม

การป้องกันไฟไหม้ในหน้าแล้ง

ในช่วงฤดูแล้ง เป็นช่วงที่ยางผลัดใบ มีใบยางแห้งและเศษกิ่งแห้ง เศษวัชพืชแห้งในสวนยางเป็นเชื้อไฟอย่างดี ปัญหาเรื่องไฟไหม้เป็นปัญหาสำคัญ อาจก่อให้เกิดความสูญเสียต่อสวนยางได้ การเตรียมการป้องกันสวนยางที่ปลูกพืชคลุมให้แหวกพืชคลุมดินห่างจากแถวยางข้างละไม่น้อยกว่า 1-1.5 เมตร สวนยางที่ปลูกพืชแซม ให้เก็บเศษซากพืชแซมห่างจากแถวยางข้างละ 1.1.5 เมตร ก่อนเข้าหน้าแล้ง บริเวณรอบแนวสวนยาง ให้ทำแนวกันไฟ โดยการไถหรือขุดตากวัชพืชและเศษซากพืชออกเป็นแนวกว้างไม่ต่ำกว่า 3 เมตร กรณีที่สวนยางขนาดใหญ่ ควรทำแนวกันไฟทุก ๆ 100 เมตร ภายในสวนระหว่างแถวยาง เตรียมอุปกรณ์ดับไฟไว้ให้พร้อม การแก้ไขสวนยางที่ถูกไฟไหม้ สวนที่ถูกไฟไหม้ไม่รุนแรง ให้น้ำปุ๋ยน้ำขุนชาวทาลำต้น

ปุ๋ยขาว 3 กิโลกรัม

เกลือแกง 250 กรัม

น้ำเปล่า 10 ลิตร

สวนยางที่ปลูกไฟไหม้รุนแรง หากเป็นยางอ่อน 1.5 ปี-2 ปี หลังจากถูกไฟไหม้ให้ตัดลำต้นที่สูงจากพื้นดินประมาณ 1 ฟุต แล้วทาด้วยน้ำปุ๋ยขาวเพื่อให้เกิดคายอดใหม่

การทำแนวกันไฟ

การทำแนวป้องกันไฟเพื่อป้องกันไฟไหม้สวนยาง แนวกันไฟเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยป้องกันไฟซึ่งลุกลามจากบริเวณข้างเคียง ทำด้วยการไถ หรือขุดลากวัชพืช และเก็บเศษซากพืชออกให้หมด เป็นแนวกว้างประมาณ 3-5 เมตร

กำจัดวัชพืชในสวนยาง มรสวนยางระหว่างแถวอย่างมีวัชพืชขึ้นสูงและหนาแน่นในช่วงฤดูฝนที่ผ่านมามีการใช้วิธีถาก หวดชนิดดิน แล้วเก็บซากวัชพืชออกไปคลุมโคนต้นยาง หากพ่นสารเคมีวัชพืชที่ยืนต้นตายจะเป็นเชื้อเพลิงอย่างดีหากมีไฟลามเข้ามาในสวน

ก่อนเข้าฤดูแล้งต้องปราบวัชพืชบริเวณแถวและระหว่างแถว กำจัดวัชพืชรอบแนวสวนกว้างไม่ต่ำกว่า 3 เมตร และเก็บเศษวัชพืชออกให้หมด

ต้นยางถูกไฟไหม้เล็กน้อย ให้ใช้ปุ๋ยขาวทางลำต้นทันทีเพื่อป้องกันความร้อนจากแสงแดดและแมลง ถ้ามีความเสียหายเกินร้อยละ 40 ของต้นยางทั้งหมด ควรปลูกใหม่

การตัดแต่งกิ่ง ทรงพุ่ม

ตัดแต่งกิ่งแขนง ที่มากเกินออกเพื่อลดการต้านลม ต้นยางในช่วงฤดูแล้งมักแต่งกิ่งแขนงเป็นจำนวนมาก เป็นเหตุให้ทรงพุ่มหนักด้านทานลมมาก จนต้นโยกคลอน ส่งผลกระทบกระเทือนไปถึงรากแขนงที่เป็นแหล่งดูดอาหารแก่ต้นยาง จึงควรตัดกิ่งแขนงที่มากเกินออกไปให้เหนือเพียงประมาณ 2-3 กิ่งในทิศทางที่ทำให้ทรงพุ่มเกิดความสมดุล การตัดแต่งกิ่งที่ถูกต้อง ควรใช้อุปกรณ์ที่สะอาดและมีความคม ตัดให้ชิดลำต้นทั้งนี้ไม่ควร โน้มต้นยางลงมาเพื่อตัดแต่ง เพราะอาจทำให้ลำต้นเสียหายได้ ประการสำคัญให้ทารอยแผลที่ตัดด้วยสารเคมีป้องกัน โรคและแมลง หรือสีน้ำมัน ป้องกันการเข้าทำลายของโรคและแมลงทางรอยแผลนั้น

การตัดแต่งกิ่ง

ตัดแต่งกิ่งในต้นฤดูฝน และปลายฤดูฝน ตัดกิ่งแขนงให้ชิดลำต้นในระดับประมาณ 2 เมตร ไม่โน้มต้นยางลงมาตัดแต่งกิ่ง ทำให้เปลือกแตกน้ำยางไหล หักได้ใช้ปุ๋ยขาวหรือปุ๋ยแดง หรือสี ทาบริเวณแผลที่ตัด

การสร้างทรงพุ่ม กรณีต้นยางไม่แตกกิ่ง

สร้างทรงพุ่มที่ระดับความสูง 2.00 – 2.50 เมตร ถ้าต้นยางไม่สูงมาก ให้คลุมยอดหรือสามยอด ถ้าต้นยางสูงมากส่วนสีน้ำตาลสูงเกิน 2.50 เมตร ให้ควั่นที่ระดับความสูง 2.20 เมตร

การตัดแต่งกิ่งยางพารา

แบ่งตามวัตถุประสงค์ และวิธีการตัดแต่ง 3 ลักษณะคือ

1. การตัดแต่งกิ่งต้นยางอ่อน
2. การตัดแต่งกิ่งเพื่อป้องกันความเสียหายจากลม
3. การตัดแต่งกิ่งต้นยางที่เกิดความเสียหายจากลม

การตัดแต่งกิ่งยางอ่อน

ควรหมั่นตัดแต่งกิ่งเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ หลังจากปลูก 2 เดือน เพื่อให้ลำต้นเรียบสะดวกต่อการเปิดกริกระบบปกติ และระบบเปิดกริตรงหน้าสูง ลักษณะทรงพุ่มที่ดี ควรมีทรงพุ่มโปร่งเป็นรูปตัววี หรือทรงกรวยหงาย โดยเลี้ยงกิ่งกระโดงให้สมบูรณ์แข็งแรง

ระยะที่ 1 ต้นฤดูฝนปีที่ 1 ตัดแต่งกิ่งแขนงข้างที่แตกต่ำกว่า 30 เซนติเมตร จากพื้นและหมั่นตรวจรอยตัดอย่างสม่ำเสมอ หากพบว่ามีกิ่งแขนงข้างที่สูงกว่า 30 เมตร คัดเลือกเลี้ยงไว้ 2-3 กิ่งเพื่อเพิ่มพื้นที่ใบให้เหมาะสม

ระยะที่ 2 ต้นฤดูฝนปีที่ 2 ตัดกิ่งแขนงทุกกิ่งที่ต่ำกว่า 1 เมตร จากพื้นดิน และหมั่นตรวจรอยตัดอย่างสม่ำเสมอ หากพบว่ามีกิ่งแขนงเริ่มแตกออกมาใหม่ให้ตัดออก ส่วนที่แตกสูงกว่า 1 เมตรจะตัดออกก็ต่อเมื่อมีกิ่งที่ระดับ 1.90 – 2.30 เมตร แตกออกมาแล้วหรือกิ่งแขนงที่เลี้ยงไว้เจริญเติบโตมากกว่า 3 นิ้ว

ระยะที่ 3 ปลายฤดูฝนปีที่ 2 กิ่งแขนงข้างทุกกิ่งที่แตกสูงกว่า 2.30 เมตร ไม่ต้องตัดแต่งอีก

การสร้างกระโดงยอด

ต้นยางอ่อนที่มีกิ่งแขนงข้างแตกออกมาใหม่ 2.3 กิ่ง และมีความเจริญเติบโตไม่แตกต่างกันในขณะเดียวกันกระโดงยอดเดิมแคระแกร็นไม่เจริญเติบโตต่อไปอีก ลักษณะเช่นนี้ต้องตัดทอนยอดของกิ่งแขนงข้าง เพื่อชะลอการเจริญเติบโต ให้เหลือกิ่งที่มีแนวโน้มเจริญเติบโตเป็นกิ่งกระโดงยอดได้ดีเพียงกิ่งเดียว การตัดทอนนี้จะตัดกิ่งบริเวณใต้ข้อนิ้วโดยเหลือใบของข้อนั้นไว้ 4-5 ใบ เพื่อช่วยปรุงอาหาร และป้องกันไม่ให้ตาแตกออกมาใหม่มากเกินไป หากกิ่งแขนงข้างแม้จะแตกออกมาเพียงกิ่งเดียว แต่มีความสมบูรณ์และแข็งแรงมาก ขณะที่ยอดเดิมแสดงอาการแคระแกร็นอย่างเด่นชัดก็จำเป็นต้องตัดกระโดงยอดเดิมทิ้ง และเลี้ยงกิ่งแขนงข้างเป็นกระโดงยอดแทน

การควบคุมทรงพุ่มให้มีพื้นที่ใบเหมาะสม

เพื่อให้ต้นยางสร้างอาหารได้ดี และป้องกันการแตกกิ่งเป็นกระจุก เลือกกิ่งที่เจริญออกไปในทิศทางที่สมดุลและกิ่งนั้นควรมีพุ่มใบสมบูรณ์ ภายหลังจากเลี้ยกกิ่งให้เจริญเติบโตเป็นทรงพุ่มที่ 1.90-2.30 เมตร ควรตัดแต่งกิ่งแขนงที่เหลือเพียง 2-3 กิ่งเพื่อให้เป็นกิ่งหลักและให้กิ่งเหล่านี้เจริญต่อไปอีก 2-3 ปี

การควบคุมทรงพุ่มให้มีพื้นที่ใบเหมาะสม

หลังจากตัดแต่งกิ่งยางแล้วจะไม่มีกรตัดแต่งกิ่งอีก ถ้าหากต้นยางมีทรงพุ่มแน่นทึบแตกกิ่งก้านไม่สมดุล ก็ควรทำการตัดแต่งอีกครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณที่มีกระแสลมรุนแรง ควรตัดกิ่งที่อยู่ภายในทรงพุ่มและกิ่งที่ไม่แข็งแรง หรือทิศทางที่ไม่สมดุลออก เพื่อป้องกันมิให้กิ่งก้านและทรงพุ่มถิกขาด หรือ โคนล้ม

การตัดแต่งกิ่งที่เกิดความเสียหายจากลม

ต้นยางที่เกิดความเสียหายจากลม ควรได้รับการตัดแต่งกิ่งที่ถิกขาดออก หรือกิ่งที่แตกออกจากลำต้น เพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อไปในขณะที่เดียวกันต้องตัดแต่งกิ่งที่มีทิศทางไม่สมดุลกับกิ่งที่เหลืออยู่ออกบางส่วน เพื่อมิให้ทรงพุ่มหนักไปทางข้างหนึ่งข้างใด สำหรับต้นยางที่ได้รับ ความเสียหายเพียงแต่ทรงพุ่มเอนไปข้างใดข้างหนึ่งมาก หรือลำต้นโค้งก็ควรตัดแต่งกิ่งด้านที่หนัก ไม่สมดุลออก เพื่อป้องกันมิให้ต้นยาง โคนล้มหรือถอนราก เนื่องจากกระแสลมอีกต่อไป

ข้อควรปฏิบัติในการตัดแต่งกิ่ง

ควรตัดแต่งกิ่งในช่วงต้นและปลายฤดูฝน เครื่องมือและอุปกรณ์ตัดแต่งกิ่งต้องคม และ สะอาด เพื่อป้องกันการถิกขาดของเปลือก เป็นรอบแผลขนาดใหญ่ กิ่งแขนงแตกใหม่และยังอ่อน มาก การตัดต้องให้ชิดลำต้นมากที่สุด

กิ่งแขนงใหญ่ควรตัดอย่างน้อย 2 ครั้ง ครั้งแรกห่างจากลำต้นพอสมควร โดยเลื้อยจาก ด้านล่างของกิ่งก่อนแล้วกลับมาเลื้อยจากด้านบนลงมา ครั้งที่สอง เป็นการตัดให้ชิดลำต้นตาม ตำแหน่งที่ต้องการ กิ่งแขนงที่อยู่สูง ถ้าต้องการตัดกิ่งห้าม โนม้มกิ่งลงมาตัด เพราะจะทำให้ไส้ของต้น ยางในเนื้อไม้แยก ต้นยางตายได้ หลังตัดแต่งใช้ปูนขาว ปูนแดง หรือสี ทางบริเวณแผลที่ตัด สวน ยางที่ปฏิบัติดูแลรักษาเป็นอย่างดี มีการตัดแต่งกิ่งที่ถูกต้อง จะช่วยให้ต้นยางเจริญเติบโตได้ดีขึ้น มี รูปทรงที่ดี ลำต้นกลม เปลือกเรียบง่ายต่อการกรีดเอาน้ำยาง ทรงพุ่มโปร่ง ลดปัญหาที่จะเกิดความเสียหายเนื่องจากลมหรือจากโรคต่าง ๆ ได้ วิธีสร้างทรงพุ่ม ควบคู่กับการตัดแต่งกิ่งให้ต้นยางเป็น การบังคับให้ต้นยางแตกกิ่งก้านเจริญเติบโตในลักษณะที่สมดุล จะช่วยให้ต้นยางโตเร็วมีความ สมบูรณ์และแข็งแรงพร้อมที่จะเปิดกรีดได้ในอนาคต

การป้องกันแสงแดดและรักษาต้นยางที่ปลูกไฟไหม้

การป้องกันรอยไหม้จากแสงแดด

ก่อนเข้าช่วงแล้งควรใช้ปุ๋นขาว 1 ส่วนผสมกับน้ำ 2 ส่วน หมักแช่ทิ้งไว้ค้างคืน ทาตั้งแต่บริเวณโคนต้น ส่วนที่เป็นสีน้ำตาลขึ้นมาถึงส่วนที่เป็นสีน้ำตาลปนเขียว

ทาโคนต้นยางด้วยปุ๋นขาว เพื่อป้องกันรอยไหม้จากแสงแดด ต้นยางมักปรากฏรอยไหม้ที่บริเวณโคนต้น เนื่องจากเนื้อเยื่อบริเวณนั้นถูกแสงแดดส่องกระทบ หรือสะท้อนจากดินเข้าแผดเผา เป็นเวลานานติดต่อกันกระทั่งเกิดความเสียหาย ขนาดของแผลขึ้นอยู่กับความรุนแรงของแสงแดด รอยไหม้สามารถป้องกันได้ด้วยการใช้ปุ๋นขาวละลายน้ำทาบริเวณโคนต้นตั้งแต่พื้นดินเป็นช่วง สูงขึ้นไป 1 เมตร ก่อนเข้าสู่ช่วงหน้าแล้ง เพื่อป้องกันความรุนแรงของแสงแดดไม่ให้กระทบโคนต้นยางโดยตรง สำหรับต้นที่เกิดรอยแผล ให้ใช้สีน้ำมันทาปิดทับบริเวณรอยแผลทันทีที่พบ เพื่อป้องกันเชื้อโรคเข้าทำลายซ้ำที่แผล และควรทาสีทับอีกครั้งก่อนเข้าสู่ช่วงหน้าแล้งในฤดูกาลต่อไป

การปลูกไม้กันลม

ให้ปลูกรอบแนวสวน โดยปลูกห่างจากแนวสวนตามความเหมาะสมแล้วแต่ชนิดพันธุ์ไม้กันลมที่ปลูก เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับต้นยางพาราไม้กันลมที่นิยมปลูกไม้ไผ่รวกเล็ก เป็นต้น

การลดต้นทุนการทำปุ๋ยหมัก

การผลิตปุ๋ยหมัก

ส่วนผสมของวัสดุในการกองปุ๋ยหมัก 1 ต้น

เศษพืชแห้ง	1,000	กิโลกรัม
มูลสัตว์	200	กิโลกรัม
ปุ๋ยไนโตรเจน	2	กิโลกรัม
สารเร่งซูเปอร์ พด.1	1	ซอง
น้ำสะอาด	20	ลิตร

วิธีทำ

กองปุ๋ยหมัก ขขนาดกว้าง 2 เมตร ยาว 3 เมตร สูง 1.5 เมตร การกองมี 2 วิธีขึ้นอยู่กับชนิดของวัสดุ

1. วัสดุที่มีขนาดเล็ก ให้คลุกเคล้าวัสดุให้เข้ากัน แล้วจึงกองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า
2. วัสดุที่มีชิ้นส่วนยางให้กองเป็นชั้น ๆ ประมาณ 3-4 ชั้น โดยแบ่งส่วนผสมที่จะกองออกเป็น 3-4 ส่วนตามจำนวนชั้นที่กอง

ขั้นตอนการทำ

1. ผสมสารเร่งชูเปอร์ พด.1 ในน้ำ 20 ลิตร คนนาน 10-15 นาที เพื่อกระตุ้นให้จุลินทรีย์ออกจากสภาพที่เป็นสปอร์และพร้อมที่จะเกิดกิจกรรมการย่อยสลาย
2. การกองชั้นแรก นำวัสดุที่แบ่งไว้ส่วนที่ 1 มากองเป็นชั้นขนาดกว้าง 2 เมตร ยาว 3 เมตร สูง 30 – 40 เซนติเมตร ย่ำให้พอแน่นและรดน้ำให้ชุ่ม นำมูลสัตว์โรยที่ผิวหน้าเศษพืชให้ทั่ว โรยปุ๋ยในโตรเจนทับบนชั้นของมูลสัตว์ แล้วราดสารละลายสารเร่งให้ทั่ว โดยแบ่งใส่เป็นชั้น ๆ หลังจากนั้นนำเศษพืชมากองทับเพื่อทำชั้นต่อไป ปฏิบัติเหมือนแรก ทำเช่นนี้อีก 2-3 ชั้น ชั้นบนสุดของการกองปุ๋ยควรปิดทับด้วยเศษพืชที่เหลืออยู่เพื่อป้องกันการสูญเสีย ความชื้น

การดูแลรักษากองปุ๋ยหมักหลังจากกองเสร็จเรียบร้อยแล้ว

1. รดน้ำรักษาความชื้นในกองปุ๋ย รดน้ำให้กองปุ๋ยชุ่มอยู่เสมอ ความชื้นประมาณ 50-66 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก ทดสอบด้วยการหยิบวัสดุภายในกองปุ๋ยมาบีบดูอย่าให้เปียกถึงขนาดมีน้ำออกจากฝ่ามือ หรือคลายมือออกไม่มีน้ำติดตามฝ่ามือ ถ้าความชื้นน้อยกระบวนการย่อยสลายเกิดขึ้นช้า แต่ถ้าแฉะจนเกินไปจะทำให้การถ่ายเทอากาศไม่ดี เกิดสภาพขาดออกซิเจน กระบวนการย่อยสลายเกิดขึ้นช้าเช่นกัน
2. การกลับกองปุ๋ยหมัก ประมาณ 7-10 วันต่อครั้ง เพื่อระบายอากาศ เพื่อเพิ่มออกซิเจนกับกองปุ๋ยและช่วยให้วัสดุคลุกเคล้าเข้ากัน ช่วยลดความร้อนในกองปุ๋ย ทำให้กิจกรรมของจุลินทรีย์ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง หรือไม่ต้องกลับกองปุ๋ยให้ใช้ภูมิปัญญา โดยใช้ไม้ไผ่เจาะรูให้ทะลุตลอดทั้งลำและเจาะรูด้านข้างตามข้อ ปักลงไปในกองปุ๋ยหมักให้ล้อมรอบ ๆ กอง อาจจะห่างกันลำละ 50-70 เซนติเมตร จะช่วยการถ่ายเทอากาศของปุ๋ยได้ดีขึ้น
3. การเก็บรักษากองปุ๋ยหมักที่เสร็จแล้ว ควรเก็บไว้ในโรงเรือนเพื่อป้องกันการสูญเสียธาตุอาหารพืชในปุ๋ย

การพิจารณาปุ๋ยหมักที่เสร็จสมบูรณ์

1. สีของเศษวัสดุเศษพืช จะมีสีน้ำตาลเข้าจนถึงสีดำ
2. ลักษณะของวัสดุเศษพืช มีความอ่อนนุ่ม ยุ่ย และขาดออกจากกันได้ง่าย
3. กลิ่นของวัสดุปุ๋ย จะมีกลิ่นเหม็น
4. ความร้อนในกองปุ๋ย หลังจากกองไว้ 2-3 วัน อุณหภูมิภายในกองปุ๋ยจะสูงขึ้นระยะหนึ่งแล้วจะค่อนข้างลดลง จนกระทั่งใกล้เคียงกับอุณหภูมิภายนอก
5. สังเกตเห็นการเจริญของพืชบนกองปุ๋ยหมัก อาจจะมีพืชงอกบนกองปุ๋ย แสดงว่าปุ๋ยหมักนำไปใช้ในดินได้

ตารางที่ 2.8 อัตราการใช้ปุ๋ยหมักของพืช

ชนิดพืช	อัตราการใช้/ไร่	วิธีการใช้
ข้าว	2 ตัน	หว่านให้ทั่วพื้นที่แล้วไถกลบก่อนปลูกพืช
พืชไร่	2 ตัน	โรยเป็นแถวตามแนวปลูกพืช แล้วคลุกเคล้ากับดิน
พืชผัก	4 ตัน	หว่านทั่วแปลงปลูกแล้วไถกลบขณะเตรียมดิน
ไม้ผล ไม้ยืนต้น	20 กิโลกรัม/หลุม	คลุกเคล้าปุ๋ยหมักกับดินในร่องก้นหลุม
ไม้ตัดดอก	2 ตัน	โรยเป็นแถวตามแนวปลูกพืช แล้วคลุกเคล้ากับดิน
ไม้ดอกยืนต้น	5-10 กิโลกรัม/หลุม	
ต้นพืชที่เจริญแล้ว	20-50 กิโลกรัม/ต้น	ขุดร่องลึก 10 เซนติเมตร ตามแนวพุ่มของต้น ใส่ปุ๋ยในร่องแล้วกลบด้วยดิน หรือ หว่านให้ทั่วภายใต้ทรงพุ่ม

การทำน้ำหมักชีวภาพ

1. จัดหาวัสดุจากภาคเกษตร เศษเหลือใช้ เช่น กากน้ำตาล สับปะรด ผักทอง ใบกระถิน ใบข่า ใบขมิ้น กล้วย เศษปลา กระดุก ไข่ไก่ มูลสัตว์ น้ำปลา กากน้ำตาล
2. นำส่วนผสมมาคลุกเคล้าให้เข้ากัน
3. นำวัสดุในข้อ 2 มาบรรจุลงถัง
4. นำน้ำปลาที่ผสมกากน้ำตาลเทลงไปผสมจนให้เข้ากัน
5. ปิดฝาถังไว้ประมาณ 1 เดือน
6. นำน้ำหมักมาผสมน้ำเจือจางใช้กับภาคเกษตรได้ทันที

ศักยภาพของน้ำหมักชีวภาพ

1. ลดต้นทุน
2. นำมาเป็นหัวเชื้อในการทำปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักครั้งต่อไป
3. ลดการใช้สารเคมี
4. หากทำน้ำหมักโดยใช้ พด. ที่ช่วยรักษาโรคก็จะได้สารรักษาโรคพืช

การทำน้ำสกัดสมุนไพร การทำสารไล่ศัตรูพืช

ส่วนผสม

1. เหล้าขาว	2 ส่วน หรือ 2 แก้ว
2. น้ำส้มสายชูกลั่น 5%	1 ส่วน หรือ 1 แก้ว
3. EM	1 ส่วน หรือ 1 แก้ว
4. กากน้ำตาล	1 ส่วน หรือ 1 แก้ว
5. น้ำสะอาด	10 ลิตร

วิธีทำ

- นำกากน้ำตาลผสมกับน้ำเขย่าให้เข้ากัน ใส่เหล้าขาวและน้ำส้มสายชู
- ใส่ EM แล้วคนให้เข้ากัน
- ปิดฝาภาชนะให้สนิท หมักไว้ 7-10 วัน
- เขย่าภาชนะทุกวัน เพื่อไม่ให้เกิดการนอนกัน เปิดฝาระบายก๊าซหลังจากเขย่าครบ กำหนดนำไปใช้เพื่อขับไล่แมลง ป้องกันโรคบางชนิด เช่นในหจก ใบค่าง เพลี้ยแป้ง
- นำสารไล่ศัตรูพืช 10-40 ซีซี (1-5 ช้อนโต๊ะ) ผสมน้ำสะอาด 5-10 ลิตร
- ฉีดพ่นให้ชุ่ม และทั่วถึง นอกละในทรงพุ่ม
- ใช้กับพืชผัก ทุก 3 วัน สลับกับการพ่นจุลินทรีย์
- พืชไร่ พืชสวน ทุก 3-7 วัน สลับกับการพ่นจุลินทรีย์
- ผสมกากน้ำตาล นมสด มาผสมเป็นสารจับใบได้

การลงทุนทำสวนยางพารา

1. ต้นทุนการผลิตยาง

1.1 การบุกเบิกพื้นที่ พื้นที่ปลูกยางส่วนใหญ่มักจะเป็นสวนยางที่ปลูกสร้างมานานแล้ว ดังนั้น การบุกเบิกพื้นที่จึงดำเนินการตัดขั้นโดยใช้รถแทรกเตอร์ ดัน โคน ล้อม ขุดราก รวมกองเผา ไถ 3 งาน และ 7 งาน และ/หรือ แรงงานที่จำเป็นเพื่อเก็บเศษไม้เผา จนพื้นที่อยู่สภาพพร้อมที่จะวางแนวปลูก ขุดหลุมและปลูก รวมค่าใช้จ่ายเฉลี่ยไร่ละ 2,230 บาท (แยกออกเป็น ค่าตัดโค่น ดันรวม กองเผา ไร่ละ 1,750 บาท และค่าไถ 3 งาน และ 7 งาน ไร่ละ 540 บาท)

1.2 การวางแนวและขุดหลุม การวางแนวเพื่อให้สวนยางที่จะปลูกเป็นแถว มีความกว้างและยาวระหว่างระหว่างแถวและระหว่างต้นเท่ากัน และเป็นจุดที่จะปักไม้ชะมบเพื่อขุดหลุม โดยวางแนวปลูกยางปักชะมบ ขุดหลุม จำนวน 80 หลุมต่อไร่ จ่ายค่าวางแนว ปักชะมบ เป็นเงิน 320 บาท (ค่าจ้างแรงงาน วันละ 250 บาท จำนวนแรงงานทั้งหมด 0.50 แรง) ค่าวัสดุ ได้แก่ ไม้ชะมบ

เป็นเงิน 96 บาท และแรงงานขุดหลุม ๆ ละ 4.50 บาท เป็นเงิน 360 บาท รวมเป็นค่าใช้จ่ายทั้งหมด 776 บาท

1.3 ค่าปลูกต้นยาง ประกอบด้วยค่าปลูก และค่าแรงงานผสมปุ๋ยรองก้นหลุม กลบหลุม ใช้แรงงานไร่ละ 2 แรง เป็นเงิน 500 บาท และค่าแรงงานปลูกซ่อมในปีที่ 2 อีก ใช้แรงงาน 0.50 แรง เป็นเงิน 125 บาท รวมเป็นค่าใช้จ่าย 625 บาท

1.4 ค่าพันธุ์ยาง การปลูกใช้ยางชำถุงในการปลูก โดยในปีแรกใช้ต้นยางจำนวนไร่ละ 80 ต้นราคาต้นละ 18 บาท เป็นเงิน 1,440 บาท ส่วนปีที่ 2 ใช้พันธุ์ยางชำถุงเพื่อปลูกซ่อมอีกไร่ละ 16 ต้น หรือร้อยละ 20 ของจำนวนต้นปลูกปีที่ 1 เป็นเงิน 288 บาท รวมเป็นค่าใช้จ่ายค่าพันธุ์ยาง 1,728 บาท

1.5 ค่าปลูกเมล็ดพืชคลุมดิน พืชคลุมดินที่ใช้ปลูกเป็นพืชตระกูลถั่ว เพื่อลดวัชพืช ป้องกันการชะล้างหน้าดิน และเพิ่มธาตุไนโตรเจนในดิน โดยการปลูกพืชคลุมดินใช้แรงงานไร่ละ 1 แรง เป็นเงิน 250 บาท ค่าเมล็ดพืชคลุมดิน ไร่ละ 70 บาท ค่าปุ๋ยคลุกเมล็ดพืชคลุมดิน ไร่ละ 50 บาท รวมเป็นค่าใช้จ่ายในปีแรก 370 บาท

1.6 ปุ๋ยบำรุงต้นยาง ในการปลูกปีแรก จะต้องใส่ปุ๋ยรองก้นหลุมก่อนปลูกยาง และปุ๋ยบำรุงในช่วงอายุยางตามคำแนะนำ ไร่ละ 52.50 บาท

1.7 ค่าแรงงานใส่ปุ๋ยบำรุง การใส่ปุ๋ยบำรุงต้นยาง ปริมาณปุ๋ย 40 กิโลกรัม/ไร่ ค่าแรง กิโลกรัมละ 1 บาท รวมเป็นเงิน 40 บาท/ไร่/ปี จำนวน 6 ปี

1.8 ค่าแรงงานตัดแต่งกิ่งยาง ใช้แรงงานตัดแต่งกิ่งไร่ละ 2 แรงต่อปี เป็นระยะเวลา 3 ปี

1.9 ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช การกำจัดวัชพืชตั้งแต่ปีที่ 1-6 ใช้ปริมาณสารเคมี ไร่ละ 100,100,75,75,75 และ 75 บาทต่อปี ตามลำดับ

1.10 ค่าแรงกำจัดวัชพืช การกำจัดวัชพืชโดยการถางวัชพืชคลุมโคนต้น และพ่นสารเคมี ปีที่ 1-6 คิดเป็นค่าแรง ไร่ละ 750,750,500,500,500 และ 500 บาทต่อปีตามลำดับ

ค่าใช้จ่ายในช่วงที่ยางให้ผลผลิต (ปีที่ 7-22)

เนื่องจากช่วงระยะเวลาที่ยางให้ผลผลิต เกษตรกรจะดูแลรักษาสวนยาง โดยใส่ปุ๋ยบำรุงต้นยาง และกำจัดวัชพืช ค่าแรงงานใส่ปุ๋ยและค่าปุ๋ยบำรุง เป็นเงิน 26,390 บาท ใส่ปุ๋ยไร่ละ 70 กิโลกรัมต่อปีการกำจัดวัชพืช เป็นเงิน 8,125 บาท ค่าสารเคมีปีละ 125 บาทต่อไร่ ค่าจ้างแรงงานถางถาง และฉีดสารเคมีกำจัดวัชพืช ไร่ละ 2 แรงงานต่อปี

2. ผลผลิตยาง

ผลผลิตยางแผ่นดิบของชาวสวนยางพาราขนาดเล็ก ได้ผลผลิตเฉลี่ยปีละ 300 กิโลกรัม/ไร่

3. ค่าที่ดิน

3.1 ค่าใช้ที่ดินหรือค่าเช่าที่ดิน ใช้วิธีคำนวณจากการประเมินราคาที่ดินเปล่าเพื่อนำมาปลูกยางพาราไร่ละ 45,000 บาท เป็นค่าใช้ที่ดินร้อยละ 10 ของมูลค่าที่ดิน คิดเป็นค่าใช้ที่ดินเพื่อการผลิตยางแผ่นดิบกิโลกรัมละ 1.63 บาท

3.2 ค่าภาษีที่ดิน เป็นค่าใช้จ่ายที่เกษตรกรต้องจ่ายให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ เพื่อเป็นภาษีบำรุงท้องถิ่น โดยค่าภาษีที่ดินไร่ละ 8 บาทต่อปี

การนำยางพาราไปใช้ประโยชน์

1. ยางยานพาหนะ เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าการส่งออกสูงสุดของประเทศในปี 2552 มีมูลค่าการส่งออก 68,726.08 ล้านบาท ได้แก่ ล้อรถยนต์ ล้อเครื่องบิน ล้อรถจักรยานยนต์ ล้อรถจักรยาน และล้อรถอื่นๆ ทั้งยางนอกและยางใน รวมถึงยางอะไหล่รถยนต์ ซึ่งผลิตภัณฑ์ยางในกลุ่มนี้มีปริมาณการใช้ยางธรรมชาติเป็นวัตถุดิบเกือบร้อยละ 50 โดยใช้ประมาณ ปีละ 158,883 ตัน

2. ยางยืดและยางรัดของ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ยางธรรมชาติจำนวนมากในส่วนผสมยางยืดใช้ใน อุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าต่างๆ ส่วนยางรัดของก็ใช้ทั่วไปในชีวิตประจำวันใช้ยางธรรมชาติในการผลิตถึงปีละ 90,561 ตัน หรือร้อยละ 28.22

3. ถุงมือยางทางการแพทย์ เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าส่งออกรองจากยางยานพาหนะ ปี 2553 มีมูลค่าการส่งออก 2,274.9 ล้านบาท ถุงมือยางที่ผลิตในประเทศไทย ประกอบด้วย ถุงมือตรวจโรค และถุงมือผ่าตัด สำหรับวัตถุดิบยางธรรมชาติที่ใช้ในการผลิตถุงมือยาง เป็นน้ำยางชั้น มีปริมาณการใช้ยางธรรมชาติปีละ 57,120 ตัน ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 17.80 ของปริมาณการใช้ยางทั้งหมด

4. รองเท้าและอุปกรณ์กีฬา รองเท้ายางและพื้นรองเท้าที่ทำจากยางธรรมชาติรวมทั้งอุปกรณ์กีฬาบางชนิด มีส่วนผสมที่เป็นยางธรรมชาติและผลิตในประเทศไทยปีหนึ่งจำนวนไม่น้อย ในปี 2549 ใช้ยางธรรมชาติในการผลิตประมาณ 8,492 ตัน

5. สายพานลำเลียง ใช้งานในการลำเลียงของหนักชนิดต่างๆ มีขนาดตั้งแต่ 2-3 นิ้ว ไปจนถึง 1.5 เมตร ผลิตภัณฑ์ยางกลุ่มนี้มีการนำเข้ามากกว่าการส่งออก โดยในปี 2549 มีมูลค่าการส่งออก 1,057 ล้านบาท และนำเข้า 1,620 ล้านบาท ในการผลิตสายพานใช้ยางปีละประมาณ 1,318 ตัน เป็นยางแผ่นรมควันชั้น 1,3,5 และยางแท่ง STR XL, 20

6. ผลิตภัณฑ์ฟองน้ำ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากน้ำยางชั้น ปี 2549 มีปริมาณการใช้ยางธรรมชาติ 364 ตัน ส่วนใหญ่ผลิตเพื่อใช้ภายในประเทศ มีโรงงานผลิต 12 โรง

7. สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะทางด้านการแพทย์ จะใช้วัสดุจำพวกยางและนำเข้ามาจากต่างประเทศ ให้ความรู้สึกลงในการปฏิบัติงานเหมือนของจริง ยางพาราสามารถนำไปใช้ผลิตสื่อการเรียน การฝึกปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดีเช่นกัน โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากยางฟองน้ำ เช่น โมเดล ร่างกายมนุษย์, สัตว์ แขนเทียมสำหรับฝึกทางการแพทย์ เป็นต้น

8. ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในงานก่อสร้างและวิศวกรรม

8.1 ยางรองคอสสะพาน (Elastomeric Bearings for Bridges) หรือแผ่นยางรองคอสสะพาน (Rubber Bridge Bearings) แบ่งตามชนิดของยางที่ใช้ผลิตเป็น 2 ประเภท คือ ยางรองคอสสะพาน ทำจากยางสังเคราะห์ Polychloroprene, (CR) or Neoprene และทำจากยางธรรมชาติ (Natural Rubber, NR) ซึ่งทั้ง 2 ประเภท มีทั้งแบบแผ่นยางล้วน (Plain) และแบบที่มีวัสดุเสริมแรง (Laminated) สำหรับการเลือกใช้ยางตามประเภท ชนิด และแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับข้อกำหนดมาตรฐานของผู้ออกแบบและ / หรือของผู้ก่อสร้าง

8.2 แผ่นยางกันน้ำซึม (Water Stop) ทำหน้าที่เหมือนปะเก็นของงานคอนกรีต ใช้ป้องกันการขยายตัว หรือ หดตัวของคอนกรีต เพื่อไม่ให้น้ำรั่วซึมหรือผ่านได้ ในงานก่อสร้างทั่วไป เช่น คอนกรีต คานสะพาน อาคารชั้นใต้ดิน ดาดฟ้า เป็นต้น รวมทั้งงานก่อสร้างที่โครงสร้างต้องสัมผัสกับน้ำตลอดเวลา เช่น แท็งก์น้ำ บ่อบำบัดน้ำเสีย สระว่ายน้ำ คลองส่งน้ำ เขื่อนและฝาย เป็นต้น

8.3 ยางกันชนหรือกันกระแทก (Rubber or Rubber Bumper) ใช้เป็นเครื่องป้องกันการเฉี่ยวหรือการกระแทกของเรือ หรือรถเมื่อเข้าจอดเทียบท่า ใช้วัตถุดิบผลิตได้ทั้งยางธรรมชาติและยางสังเคราะห์

8.4 ยางกันรอยต่อคอนกรีต (Rubber Hose for Joint of Rubber Sealant) มีลักษณะเป็นท่อขนาดเล็กมีรูกลวงตลอดความยาว ใช้อุดรอยต่อด้านล่างของคอนกรีตของสะพาน หรือ รอยต่อระหว่างคานสะพานกันตอม่อของสะพานก่อนการหยอดยางมะตอย วัตถุดิบที่ใช้ผลิตทั้งจากยางธรรมชาติและยางสังเคราะห์ แต่มักมีการกำหนดให้ใช้ยางสังเคราะห์

8.5 บล็อกยางปูพื้น (Rubber Block) ใช้ปูพื้นแทนอิฐบล็อกคอนกรีต บล็อกยางมีข้อได้เปรียบบล็อกคอนกรีตคือเบากว่า ผิวมีสปริง ยืดหยุ่นได้เวลาเดินล้มจึงไม่บาดเจ็บมากและไม่เป็นแผล ส่วนใหญ่มักผลิตจากยางธรรมชาติผสมกับยางรีเคลมธรรมชาติหรือสังเคราะห์ ปัจจุบันยังไม่ค่อยนิยมใช้ยางบล็อกปูพื้นเพราะราคาค่อนข้างสูงกว่าบล็อกคอนกรีต

8.6 แผ่นยางปูอ่างเก็บน้ำ (Rubber Water Confine) เป็นผลิตภัณฑ์ยางที่สามารถใช้ยางธรรมชาติปูลงสระ เพื่อเก็บกักน้ำบนผิวดินที่เก็บน้ำไม่ได้ เช่น ดินปนทราย ดินลูกรัง โดยมีสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้พัฒนาขึ้นมาตั้งแต่ปี 2529 และสามารถพัฒนาได้กว้างขวาง ได้แก่ ใช้เก็บกักน้ำสำหรับเกษตรกร ใช้งานในสนามกอล์ฟและรีสอร์ท ใช้ในงานชลประทาน บ่อบำบัดน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ โดยทั่วไปวัสดุที่ใช้ในการปูสระกักเก็บน้ำสามารถใช้เป็นยางธรรมชาติ หรือยางสังเคราะห์ หรือ พลาสติก หรือผ้าใบเคลือบยาง

8.7 ฝายยาง (Rubber Dam) หรือเขื่อนยางส่วนใหญ่ผลิตจากยางสังเคราะห์แต่ผู้ผลิตให้ความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะใช้วิธีการเคลือบชั้นนอกของตัวฝายยางด้วยยางสังเคราะห์ และภายในใช้ยางธรรมชาติแต่ความเป็นไปได้นี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ใช้อย่างไรก็ตามปัจจุบันยังไม่ค่อยเป็นที่สนใจของผู้ผลิตภายในประเทศ เพราะมีผู้จำกัดเพียงกรมชลประทานและมีราคาสูง แต่ข้อดีของฝายยางธรรมชาติ คือสามารถปรับระดับความสูงของฝายได้ตามความเหมาะสมของระดับน้ำ ซึ่งสามารถลดแรงกระแทกจากน้ำหลากและช่วยระบายน้ำป้องกันน้ำท่วมลุ่มตลิ่ง อีกทั้งยังไม่ก่อให้เกิดน้ำล้นหน้าฝาย ป้องกันตะกอนทราย ตกตะกอนหน้าฝายได้ นอกจากนี้ในฝายที่อยู่บริเวณปากแม่น้ำจะสามารถป้องกันน้ำเค็มรุกกล้าเข้ามาในพื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่อยู่อาศัย อีกทั้งฝายยางยังทนทานต่อการกัดกร่อนของน้ำเค็มได้ดีกว่าบานประตูระบายน้ำที่ทำด้วยเหล็ก สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้ศึกษาสูตรผลิตแผ่นฝายยางโดยการใช้ยางธรรมชาติผสมยางสังเคราะห์ EPEM และทดลองติดตั้งฝายยางเมื่อปี 2537

8.8 แผ่นยางปูพื้น (Rubber Floor Mat) ส่วนใหญ่ผลิตจากยางธรรมชาติ ใช้ปูพื้น หรือทางเดินบนอาคาร โรงงาน สำนักงาน สนามบิน ใช้ได้ทั้งพื้นที่ราบและพื้นที่ลาดเอียง เพื่อป้องกันการลื่น และลดเสียงที่เกิดจากการเดิน หรือการกระแทก

9. การใช้ยางพาราผสมยางมะตอยสำหรับทำผิวถนน ปัจจุบันการคมนาคมขนส่งมีความสำคัญและมีการขยายตัวมาก โดยเฉพาะถนนถือเป็นปัจจัยหลักของการคมนาคมแลถนน แต่มักจะประสบปัญหาในเรื่องเกิดการชำรุดเสียหายเร็วกว่าปกติ การปรับปรุงสมบัติของยางมะตอยให้ใช้งานทางให้ดีขึ้นจะช่วยให้อายุการใช้งานยาวนานขึ้น โดยใช้ยางพาราผสมยางมะตอยในอัตราร้อยละ 5 ทำให้อายุการใช้งานมีความแข็งแรงมากขึ้นมีความอ่อนตัวและยืดหยุ่นมากขึ้น ดังนั้นถนนที่ราดยางมะตอยผสมกับยางพาราจะมีความแข็งแรงและทนทานมากขึ้น และมีการเกิดร่องลื่นน้อยกว่าการใช้ยางมะตอยปกติ ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซม บำรุงรักษาและเป็นการเพิ่มปริมาณการใช้ยางภายในประเทศให้มากขึ้นด้วย (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม)

3. แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงชีวิต ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระราชดำริแก่ชาวไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2517 เป็นต้นมา และถูกพูดถึงอย่างชัดเจนในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทต่อการกำหนดอุดมการณ์การพัฒนาของประเทศโดยปัญญาชนในสังคมไทยหลายท่านได้ร่วมแสดงความคิดเห็น อย่างเช่น ประเวศ วะสี, เสน่ห์ จามริก, อภิชัย พันธเสน, และฉัตรทิพย์ นาถสุภา โดยเชื่อมโยงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งเคยถูกเสนอมาก่อนหน้าโดยองค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนหนึ่งนับตั้งแต่พุทธทศวรรษ 2520 และได้ช่วยให้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในสังคมไทย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในทางเศรษฐกิจ และสาขาอื่น ๆ มาร่วมกันประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และได้จัดทำเป็นบทความเรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2542 โดยทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทานและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำบทความที่ทรงแก้ไขแล้วไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไปเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ได้รับการเชิดชูเป็นอย่างสูงจากองค์การสหประชาชาติ ว่าเป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทยและนานาประเทศและสนับสนุนให้ประเทศสมาชิก ยึดเป็นแนวทางสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน โดยมีนักวิชาการและนักเศรษฐศาสตร์หลายคนเห็นด้วยกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง แต่ในขณะเดียวกัน บางสื่อได้มีการตั้งคำถามถึงการยกย่องขององค์การสหประชาชาติรวมทั้งความน่าเชื่อถือของรายงานศึกษาและท่าทีขององค์การ

1. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พัฒนาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะให้พสกนิกรชาวไทยได้เข้าถึงทางสายกลางของชีวิตและเพื่อคงไว้ซึ่งทฤษฎีของการพัฒนาที่ยั่งยืน ทฤษฎีนี้เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตซึ่งอยู่ระหว่างสังคมระดับท้องถิ่นและตลอดระดับสากลจุดเด่นของแนวทางปรัชญานี้คือแนวทางที่สมดุล โดยชาติสามารถทันสมัยและก้าวสู่ความเป็นสากลได้ โดยปราศจากการต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์และการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญในช่วงปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทย ต้องประสบปัญหาภาวะทางเศรษฐกิจ และต้องการรักษาความมั่นคงและเสถียรภาพเพื่อที่จะ ยืนหยัดในการไม่พึ่งพาผู้อื่น และพัฒนานโยบายที่สำคัญเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริว่า มันไม่ได้มีความจำเป็นที่เราจะกลายเป็นประเทศ อุตสาหกรรมใหม่ พระองค์ได้ทรงอธิบายว่าความพอเพียงและการพึ่งตนเอง คือ ทางสายกลางที่จะ ป้องกันการเปลี่ยนแปลงความไม่มั่นคงของประเทศได้

เศรษฐกิจพอเพียงเชื่อว่าจะสามารถปรับเปลี่ยน โครงสร้างทางสังคมของชุมชนให้ดีขึ้น โดยมีปัจจัย 2 อย่างคือ

- 1.1 การผลิตจะต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่าง ปริมาณผลผลิตและการบริโภค
- 1.2 ชุมชนจะต้องมีความสามารถในการจัดการทรัพยากรของตนเองผลผลิตที่เกิดขึ้นคือ
  - 1.2.1 เศรษฐกิจพอเพียงสามารถที่จะคงไว้ซึ่งขนาดของประชากรที่ได้สัดส่วน
  - 1.2.2 ใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม
  - 1.2.3 รักษาสมดุลของระบบนิเวศและปราศจากการแทรกแซงจากปัจจัยภายนอก
2. ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

สุนทร กุศลวัฒนวงศ์ (2544, หน้า 56-63) กล่าวว่าเศรษฐกิจพอเพียงหรือระบบเศรษฐกิจ ที่พึ่งตนเองได้ ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น อาจมองได้ 2 ลักษณะ ใหญ่ ๆ คือ เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิด เพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆที่เรา ไม่ได้เป็นเจ้าของและเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล คือสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่ เต็มดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะ ตามอัธยาศัย ที่สำคัญไม่หลงไหลไปตาม กระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด

สุริพร เอี้ยวถาวร (2550, หน้า 62) ความพอเพียงหมายถึง ความประมาณความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมียุทธวิธีคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิด จากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้และความระมัดระวังอย่าง ยิ่งในการนำวิธีการต่างๆมาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจใน ทุกระดับให้มีจิตสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและ พร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและ วัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุป คือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงแนวทางการดำเนินชีวิตและปฏิบัติตนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยซึ่งเป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบกับการวางแผนการตัดสินใจและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ให้ความรอบคอบที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม จอกโลกภายนอกได้อย่างดี

3. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“คำนิยาม” ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 ห่วง และ 2 เงื่อนไข โดย 3 ห่วง คือ

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

ส่วนที่ 2 เงื่อนไข คือ การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ประกอบด้วย

3.4 เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ

3.5 เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย ความตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความเพียรอดทน มีความเพียรรู้จักแบ่งปัน และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ภาพที่ 2.1 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4. หลักทรงงาน

หลักการทรงงาน 9 ประการ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงใช้การดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตลอดระยะเวลา 60 ปี ที่พสกนิกรควรจะได้น้อมมาเป็นหลักการในการปฏิบัติตนเป็นกรอบความคิดสำหรับใช้ในการบริหารจัดการองค์การ และเป็นหลักในการพัฒนาประเทศเพื่อความอยู่ดีมีสุขโดยถ้วนหน้า ได้แก่

4.1 หลักการ “พอเพียง” และ “พออยู่-พอกิน” คือ การสร้างความ “พออยู่-พอกิน” ให้กับคนส่วนใหญ่ของประเทศให้ได้ส่วนก่อนเป็นอันดับแรกความ “พออยู่-พอกิน” เป็นรากสำคัญของชีวิตที่พอเพียงและเป็นพื้นฐานในการที่จะพัฒนาตนเอง ชุมชนและประเทศชาติในระยะต่อไป

4.2 หลัก “การพึ่งตนเอง” คือ การมุ่งเน้นให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองสามารถมีอาหาร ที่อยู่อาศัย เพียงพอแก่สุขภาพและการดำรงชีพ โดยไม่ต้องตกเป็นเบี้ยล่างหรือพึ่งพาอาศัยผู้อื่น

4.3 หลักการ “ระเบิดจากข้างใน” คือ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความพร้อมและการมีส่วนร่วมริเริ่มดำเนินการโดยประชาชนในพื้นที่ มิใช่การริเริ่มจากภายนอก

4.4 หลัก “ค่อยเป็นค่อยไป” ตามลำดับขั้นตอน คือ การดำเนินงานที่คำนึงถึงทุกปัจจัยและเงื่อนไข ให้มีความพอดี สมดุล รอบคอบและสอดคล้องกับลักษณะของสังคมและภูมิสังคม มิใช่การดำเนินงานในลักษณะ “ก้าวกระโดด” หรือในแนวทางอนุรักษนิยมสุดโต่ง

4.5 หลักการ “รวมที่จุดเดียว” คือ การดำเนินงานที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาในรูปแบบของ “การพัฒนาแบบผสมผสาน” ที่ให้ผลเป็นการ “บริการรวมที่จุดเดียว” เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริหารงานจากการที่ต่างคนต่างทำ มาสู่การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง ซึ่งปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจน ในโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในทุกภูมิภาคของประเทศ ที่เป็นศูนย์รวมของการศึกษาค้นคว้าทดลองและปฏิบัติการพัฒนาในแขนงต่าง ๆ โดยยึดถือข้อเท็จจริงและปัญหาในแต่ละภูมิภาคที่แตกต่างกันเป็นหลัก

4.6 หลัก “การไม่คิดตำรา” คือ การไม่นำเอาทฤษฎีหรือหลักวิชาการของผู้อื่นมาดำเนินการโดยปราศจากการพิจารณาให้ถ่องแท้ ด้วยสติปัญญาว่า มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย และสังคมไทย หรือไม่นักวิชาการชั้นสูงที่ได้รับการศึกษามาจากตะวันตก มักจะนำแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้กับประเทศไทยโดยไม่รอมชอมและพิจารณาถึงความแตกต่างในด้านต่าง ๆ ให้รอบคอบในที่สุด ก็มักจะประสบความล้มเหลวหรือไม่บังเกิดผลดีต่าง ๆ เต็มที่

4.7 หลัก “การทำให้ง่าย” (simplicity) คือ การวางแผน ออกแบบค้นหาวิธีการดำเนินงานที่มีลักษณะเรียบง่าย ไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อนทั้งในด้านแนวความคิดและด้านเทคนิควิชาการ มีความสมเหตุสมผล ทำได้รวดเร็วสามารถแก้ปัญหาให้กับประชาชนได้จริง และสามารถนำไปเป็นตัวอย่างได้

4.8 หลักแห่งความเป็นจริงตามธรรมชาติ คือ แนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสถานะที่ไม่ปกติให้เข้าสู่ระบบปกติโดยใช้ธรรมชาติเป็นตัวดำเนินการ

4.9 หลักการ “ขาดทุน” คือ “กำไร” (our loss is our gain) คือ การดำเนินการที่ยึดผลสำเร็จแห่งความ “คุ้มค่า” มากกว่า “คุ้มทุน” คำนึงถึงผลประโยชน์ของคนส่วนรวมมากกว่าผลสำเร็จที่เป็นตัวเลขนับเป็นผลประโยชน์ของกลุ่มคนส่วนน้อยถึงเห็นผลที่ได้จากการลงทุนเพื่อประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ อันได้แก่ ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนซึ่งตีค่าเป็นตัวเงินไม่ได้ซึ่งถ้าหากพิจารณาตามหลักเศรษฐศาสตร์แล้วอาจจะถือว่าการลงทุนที่ขาดทุนหรือไม่คุ้มทุน

5. การปฏิบัติตนตามหลักการดำรงชีพแบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

5.1 ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพ

5.2 ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะต้องอยู่ในสภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม

5.3 ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางการค้าขาย ประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงดังอดีต

5.4 ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้ โดยต้องขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมียาได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียง เป็นเป้าหมายสำคัญ

5.5 ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยที่ล่มสลายลงในครั้งนี้ เพราะยังมีบุคคลจำนวนมิใช่น้อยที่ดำเนินการโดยปราศจากละอายต่อแผ่นดิน

คำตอบที่ว่า แนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน จะช่วยแก้ไขวิกฤตทางเศรษฐกิจและปัญหาทางสังคมของไทยในขณะนี้ได้อย่างไรนั้น อาจพิจารณาได้ดังนี้ คือ จะต้องช่วยให้ประชาชนที่อยู่ในภาคเกษตรกร และที่กลับคืนสู่ภาคเกษตรมีงานทำ มีรายได้ ในขณะเดียวกันต้องสร้างรากฐานของชนบทให้แข็งแรงเพียงพอที่จะสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว โดยแนวคิดระบบเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเกษตรกรตามแนวพระราชดำริ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ “ทฤษฎีใหม่” 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 มีความพอเพียง เลี้ยงตัวเองได้บนพื้นฐานของความประหยัด ขจัดการใช้จ่าย

ขั้นที่ 2 รวมพลังกันในรูปกลุ่ม เพื่อทำการผลิต การตลาด การจัดการ รวมทั้งด้านสวัสดิการ การศึกษา การพัฒนาสังคม ฯลฯ

ขั้นที่ 3 สร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพ และขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้หลากหลาย โดยประสานความร่วมมือกับภาครัฐกิจ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน และภาคราชการในด้านเงินทุน การตลาด การผลิต การจัดการ และข่าวสารข้อมูลนัยสำคัญของแนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง มีองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่

ประการแรก เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดหลักการที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก เมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้ว จึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดจะเป็นกำไรของเกษตรกร ในสภาพการณ์เช่นนี้ เกษตรกรจะกลายสถานะเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้กำกับต่อตลาด แทนที่ว่าตลาดจะเป็นตัวกระทำหรือเป็นตัวกำหนดเกษตรกรดังที่เป็นอยู่ขณะนี้ และหลักใหญ่สำคัญยิ่ง คือ การลดค่าใช้จ่ายโดยการสร้างสิ่งอุปโภคบริโภคในที่ดินของตนเอง เช่น ข้าว น้ำ ปลา ไข่ ไม้ผล พืชผัก ฯลฯ

ประการที่สอง เศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ทั้งนี้กลุ่มชาวบ้านหรือองค์กรชาวบ้าน จะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ในหลากหลาย ครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสาน หัตถกรรม การแปรรูปอาหาร การทำธุรกิจค้าขายและการท่องเที่ยวระดับชุมชน ฯลฯ เมื่อองค์กรชาวบ้านเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็งและมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้ว เกษตรกรทั้งหมดในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ด้าน เมื่อเป็นเช่นนี้ เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะสามารถเจริญเติบโตไปได้อย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งหมายความว่าเศรษฐกิจสามารถขยายตัวไปพร้อม ๆ กับสภาพการณ์ด้านการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

ประการที่สาม เศรษฐกิจแบบพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชน การร่วมแรงร่วมใจเพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้น จึงมิได้หมายถึงรายได้เพียงมิติเดียว หากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในมิติอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชนความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทยให้คงอยู่ตลอดไป

สรุปได้ว่า แนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง เป็นการยึดหลักของความพอดีกับศักยภาพของตนเอง เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้เดินอยู่บนทางสายกลาง ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมใด อาชีพใดก็ต้องยึดหลักชีวิตความเป็นอยู่แบบพอดี ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ยึดวัตถุเป็นที่ตั้งถิ่นอยู่ตามฐานะ ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต มีความเจริญเติบโตแบบค่อยเป็นค่อยไป การดำรงชีวิตจะอยู่บนหลักของการพึ่งตนเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อวิเคราะห์รายรับ รายจ่ายและการออมของชาวสวนยางพารา บ้านหนองบัว อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยดังนี้

สุนีย์ ตฤณขจี และ นิยะดา วิเศษบริสุทธิ์ (2551, หน้า ก) ศึกษาการรับรู้และปัจจัยที่มีผลต่อการ ตัดสินใจจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนในอำเภอพระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ ปัจจัยด้านการจัดการทางการเงิน โดยให้ความสำคัญ กับปัจจัยย่อยคือ การได้เรียนรู้การบริหารและวางแผนการใช้จ่ายเงินมากที่สุด และปัจจัยด้านครอบครัว โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยย่อย คือการเห็นคุณค่าของเงินมากขึ้น รองลงมาเป็นปัจจัยด้านชุมชน โดย ให้ความสำคัญกับปัจจัยย่อย คือความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชนและจาก การทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจจัดทำบัญชีครัวเรือนทั้ง 3 ด้านไม่แตกต่างกัน ตาม เพศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน แต่แตกต่างกันตามอายุ อาชีพ และระดับการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ในส่วนของสาเหตุที่ทำให้ไม่จัดทำ

บัญชีครัวเรือนในปัจจุบัน พบว่า ประชาชนในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความคิดเห็นว่า เสียเวลาในการจัดทำ

ฉัตรมณี กลางสวัสดิ์ (2552, หน้า 45) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการเงินของประชาชนที่จัดทำบัญชีครัวเรือน กรณีศึกษาในเขตพื้นที่ ตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร”

ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมการออมก่อนการจัดทำบัญชีครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้มีเงินออมมีจำนวนน้อยกว่าผู้ที่ไม่มีเงินออม โดยมีระดับการออมตั้งแต่ 1,001 บาท ขึ้นไปร้อยละ 19.2 และหลังจากการอบรมจัดทำบัญชีครัวเรือนผู้ตอบแบบสอบถามมีเงินออมเพิ่มขึ้นร้อยละ 25.9 ไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร้อยละ 75.1 และลดลงร้อยละ 2.5

ภัทรา เรื่องสินภิญญา (2552, หน้า 72) เรื่อง “พฤติกรรมการบันทึกบัญชีรายได้และรายจ่ายส่วนบุคคล ของนักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี”

ผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ไม่มีการบันทึกบัญชีรายได้และรายจ่ายส่วนบุคคล และไม่มีแนวโน้มที่จะทำการบันทึกบัญชีในอนาคต แม้ว่าจะมีทัศนคติที่ดีมากต่อการบันทึกบัญชีก็ตาม และส่วนใหญ่มีความต้องการเรียนรู้ในหัวข้อการบันทึกบัญชีรายได้และรายจ่ายส่วนบุคคล ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบันทึกบัญชีที่สำคัญปัจจัยหนึ่งได้แก่ ระดับความรู้ด้านการบัญชี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความรู้ด้านการบัญชีน้อยจึงเป็นผลให้ไม่มีการบันทึกบัญชี

ศิริประภา ศรีวิโรจน์ (2552, หน้า 36) การศึกษาสภาพปัญหาและการติดตามประเมินผลโครงการจัดทำบัญชีครัวเรือน

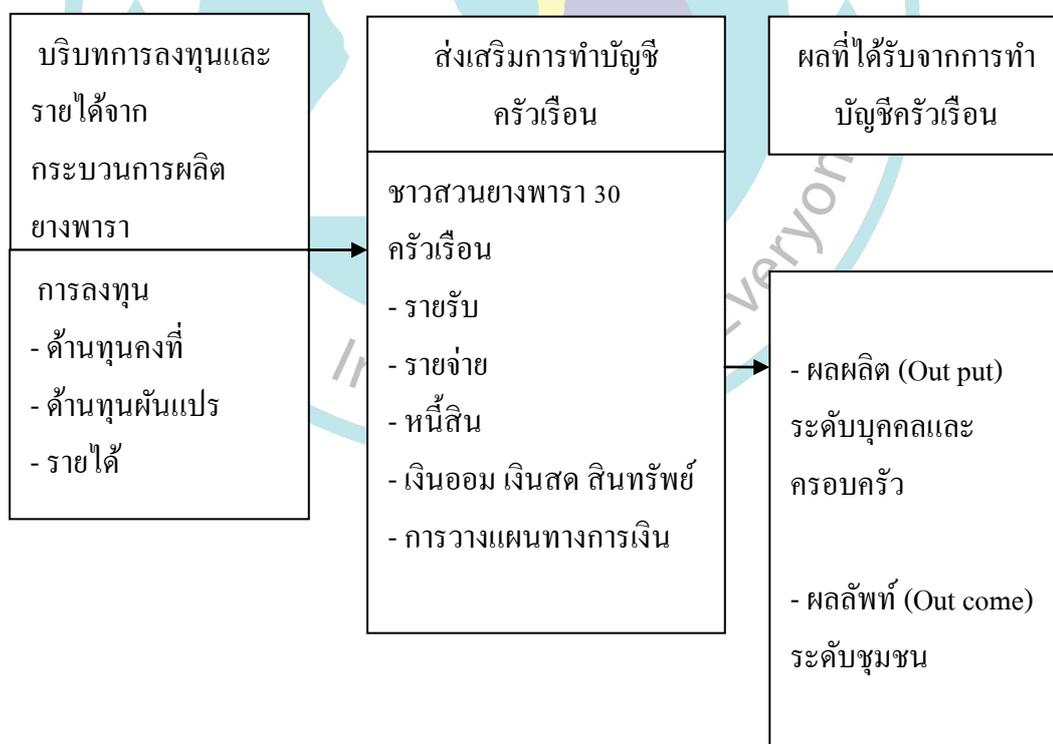
ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในเรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นอย่างดี และเข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการทำบัญชีครัวเรือนปัจจัยที่ส่งผลกระทบมากต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน คือปัจจัยด้านความร่วมมือของสมาชิกในครอบครัว ผลการประเมินโครงการอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือน ได้รับความพึงพอใจในระดับมาก สิ่งที่น่าสนใจคือข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยได้รับจากผู้ตอบแบบสอบถามคือความต้องการให้สมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวได้รับการอบรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือในการทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลวิจัยสภาพปัญหาในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ศุภโชค แก้วทอง และสมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล (2552, หน้า 92) “การประเมินผลการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนเพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในเขตตำบลยุโป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา” ผลการศึกษาพบว่า หลังการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้เพิ่มขึ้น มีค่าใช้จ่ายลดลง

มีหนี้สินลดลง และมีเงินออมเพิ่มขึ้น ผู้จัดบันทึกสามารถนำข้อมูลที่จัดบันทึกมาบริหารจัดการในการควบคุมพฤติกรรมในการใช้จ่ายของตนได้

อาธิ ครูสาทขวงศ์ (2543, หน้า 22) ทำการศึกษาการออมภาคครัวเรือนในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การรณรงค์ของรัฐบาลในครัวเรือน รู้จักประหยัดเก็บออม ได้ผลในทางที่ดี คือ ประชาชนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้จ่ายในทางที่ดีขึ้น มีการลดค่าใช้จ่ายแล้วหันไปออมเงินมากขึ้น โดยนิยมออมไว้กับสถาบันการเงิน เนื่องจากต้องการดอกเบี้ย และเงินปันผลส่วนครัวเรือนที่ไม่ออมเงินไว้กับสถาบันการเงิน เนื่องจากสถาบันการเงินอยู่ไกลขาดความน่าเชื่อถือในระบบสถาบันการเงิน ขั้นตอนการฝากเงินหรือถอนเงินยุ่งยาก เกิดจากนำเงินสดไปซื้อทองคำ หรือเครื่องประดับและต้องการ คือ เงินสด ไว้ในมือเพื่อนำไปเล่นแชร์และซื้อรถยนต์ ซื้อที่ดิน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อวิเคราะห์รายรับ รายจ่ายและการออมของชาวสวนยางพารา ชุมชนบ้านหนองบัว อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

รูปแบบในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม PAR (Participatory action Research)

ประชากรเป้าหมาย วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างและขนาดตัวอย่าง

ประชากรศึกษาครั้งนี้ คือประชาชนที่อยู่อาศัยและผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนบ้านหนองบัว ตำบลฉวาง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 298 คน 99 ครัวเรือน และใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดกลุ่มประชากรกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ผู้ที่เป็นตัวแทนชาวสวนยางพาราในพื้นที่บ้านหนองบัว ที่มีความสนใจในการทำบัญชีครัวเรือน ได้แก่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน กลุ่มอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มประชาชนที่ให้ความสำคัญเข้ามีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ จำนวน 30 ราย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดชนิดไม่มีโครงสร้างตั้งคำถามเพื่อการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็นต่าง ๆ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

ประวัติส่วนบุคคล

ต้นทุนการผลิตยางพารารายวัน (ทุนผันแปร)

ต้นทุนการผลิตยางพารา(ต้นทุนคงที่)

ปัญหาอุปสรรคของชาวสวนยางพารา

2. การสังเกตการณ์ โดยการสังเกตการณ์ การบันทึกบัญชีครัวเรือน การฝึกปฏิบัติการทำบัญชีครัวเรือน การจดบันทึก รายรับ – รายจ่าย รายวัน โดยชาวสวนยางพารากลุ่มตัวอย่างแต่ละครัวเรือน

3. อุปกรณ์อื่น ๆ เช่น เครื่องบันทึกเสียงใช้บันทึกข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ กล้องถ่ายรูปใช้ในการบันทึกภาพประกอบกิจกรรมต่าง ๆ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาบริบทของการผลิตยางพารา เก็บข้อมูลโดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์

2. การให้ความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือน การฝึกอบรมการทำบัญชีโดยใช้แบบบันทึกครัวเรือน เมื่อผ่านการอบรมแล้วให้กลุ่มตัวอย่างชาวสวนยางพาราทำการบันทึก รายรับ-รายจ่ายของตนเองเป็นเวลา 30 วัน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลให้กลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ รายรับ-รายจ่ายจากบัญชีครัวเรือนของแต่ละคน แล้วสรุป รายรับ – รายจ่าย การออม รายจ่ายที่จำเป็น รายจ่ายที่ไม่จำเป็น วิธีบันทึกรายรับ – รายจ่าย

3. ทำการวิเคราะห์สรุป รายรับ – รายจ่าย หนี้สิน การออม รายการที่จำเป็น รายการที่ไม่จำเป็นของแต่ละครัวเรือน ทำการสรุปและนำมาอภิปรายผล เพื่อจะได้หาวิธีการดำเนินการที่เหมาะสมต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องข้อมูล นำข้อมูลมาจำแนกและจัดระบบข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) ที่เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาการส่งเสริมทำบัญชีครัวเรือน เพื่อวิเคราะห์รายรับ รายจ่ายและการออมของ ชาวสวนยางพาราบ้านหนองบัว อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าตาม วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัยมีดังนี้

บริบทชุมชนบ้านหนองบัว

บริบทกายภาพด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ปลูกยางพาราของหมู่บ้านหนองบัว จากสภาพทั่วไปของบ้านหนองบัว โดยลักษณะทางด้านกายภาพบ้านหนองบัว หมู่ที่ 4 ตำบลฉวาง อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดนครศรีธรรมราช 55 กิโลเมตร และ ห่างจากที่ว่าการอำเภอลำปาง ไปทางเหนือประมาณ 5 กิโลเมตร ซึ่งทิศเหนือติดกับหมู่บ้านทุ่งพลีหมู่ ที่ 3 ตำบลฉวาง ทิศตะวันออกติดกับหมู่บ้านคลองหลุน หมู่ที่ 5 ตำบลฉวาง ทิศตะวันตกติดกับ หมู่บ้านคลองรอ หมู่ที่ 2 ตำบลนาเกาะชะ ทิศใต้ติดกับหมู่บ้านทุ่งกรวด หมู่ที่ 7 และติดกับแม่น้ำตาปี ตำบลฉวาง ประชาชนนับถือศาสนาพุทธ สภาพเศรษฐกิจส่วนใหญ่อาชีพหลักทำสวน อาชีพรองรับ จ้างทั่วไป อาชีพเสริมการค้าขาย ด้านสาธารณสุขปลอดภัย โครงสร้างพื้นฐานมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน มี บ่อน้ำกินน้ำใช้ มีน้ำประปาทุกครัวเรือน มีถนนใช้สัญจรสะดวก ภูมิประเทศ ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบบางส่วนเป็นที่เนิน และที่ราบลุ่มแม่น้ำ ลักษณะการก่อตั้งหมู่บ้านหนองบัวเป็นเขตชนบท สภาพภูมิอากาศไม่ร้อนจัดไม่หนาวจัดเฉลี่ยต่อปีอุณหภูมิ 24 องศาเซลเซียส มี 2 ฤดู ฤดูร้อนตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์จนถึงเดือนพฤษภาคม ฤดูฝนตั้งแต่เดือนมิถุนายนจนถึงเดือนมกราคม ลักษณะดิน ร่วนซุยปนทราย 25% ดินลูกรัง 10% ดินเหนียว 15% ประชาชนบ้านหนองบัวทั้งหมด 305 คน เพศ หญิง 165 คน เพศชาย 140 คน จำนวนครัวเรือน 98 ครัวเรือน ประกอบอาชีพเกษตร 80% เลี้ยงสัตว์ 10% ค้าขาย 5% รับจ้าง 5% ทำประมงขนาดเล็กน้อย แหล่งน้ำธรรมชาติ 10% พื้นที่ทำการเกษตร ปลูกยางพารา 1,560 ไร่ ปลูกผลไม้ 350 ไร่ ปลูกปาล์มน้ำมัน 30 ไร่ ครัวเรือนปลูกยางพารา 93 ครัวเรือน ประชาชนรับทราบข้อมูลต่าง ๆ จากรัฐบาลได้เพราะมีการประชุมประจำเดือน วันที่ 8 ของทุกเดือน ในการแจ้งข้อมูลจากผู้ใหญ่บ้านและผู้นำท้องถิ่น มีภูมิปัญญาด้านประเพณีและ วัฒนธรรมของหมู่บ้านเข้ามาดูแลสร้างจิตสำนึก ที่โดดเด่นคือประเพณีแข่งเรือยาว ผลผลิตทาง การเกษตร มียางพารา ผลไม้ ข้าว พืชผักต่าง ๆ จากบริเวณบ้าน

ชาวบ้านเรียกว่า บ้านหนองบัว เพราะเป็นบริเวณมีแอ่งน้ำใหญ่โต มีดอกบัวบานเต็มหนองน้ำ ประวัติน่าสนใจมาช้านานจากรุ่นสู่รุ่น ว่ามีนายปล้อง ชัยรัตน์ ได้เข้ามาจับจองพื้นที่เป็นคนแรกประมาณ 200 กว่าปีมาแล้ว ได้ตั้งบ้านเรือนทางทิศเหนือของหมู่บ้านซึ่งอยู่ติดกับแม่น้ำตาปี ต่อมาได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นที่ราบลุ่ม และส่วนที่เป็นเนิน อาชีพส่วนใหญ่ทำสวน ปลูกผลไม้และปลูกพืชผัก ที่ราบลุ่มจะมีหนองน้ำขนาดใหญ่มีดอกบัวบานเป็นจำนวนมาก กระจัดกระจายทั่วหนองน้ำ ชาวบ้านได้นำดอกบัวนั้นมาเป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้าน ชื่อว่า “บ้านหนองบัว” ชาวบ้านเรียกติดปากมาจนทุกวันนี้ ความเป็นอยู่จะเป็นแบบเครือญาติ เอื้ออาทรกัน บ้านหนองบัว เดิมตั้งอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลฉวาง อำเภอลำปาง มีนายชุ่มจินดารักษ์ เป็นผู้ใหญ่บ้านและนายรอด สกุนา นายผึ้ง วุทธา นายนาถ ชัยรัตน์ นายเกลื่อน วิวรรณ นายชม ชัยชาญ ต่อมาเมื่อมีการแบ่งเขตการปกครองใหม่ บ้านหนองบัวเป็นหมู่ที่ 4 ตำบลฉวาง อำเภอลำปาง ได้มีการแบ่งเขตปกครองอีกครั้งเป็นการบริหารรูปแบบสุขาภิบาล ต่อมา มีนายอื่น ศรีมณี นายศุภชัย ชีราพร นายอนันต์ ศรีมณี นายวัฒนา เพชระ ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านตามลำดับจนกระทั่งมีคัดเลือกผู้ใหญ่บ้านใหม่ นายวรรณชัย จิตตารมย์ เป็นผู้ใหญ่บ้านหนองบัวจนถึงปัจจุบันนี้ มีการแบ่งปันกันและการแลกเปลี่ยนอาหารในชุมชน บางครั้งนำสินค้าไปขายตลาดฉวาง เพื่อนำไปแลกของใช้ที่จำเป็นในครัวเรือน มีการปลูกข้าวไว้กินในครัวเรือน แหล่งอาหารที่สำคัญ คือ ห้วย หนอง คลอง บึง การทำสวนยางพารา 65 ครัวเรือน ส่วนใหญ่ขายน้ำยางสด กิโลกรัมละ 40 - 45 บาท อาชีพทั่วไป บ้านหนองบัวมีเนื้อที่ประมาณ 2.5 ตารางกิโลเมตร ด้านสาธารณสุขสมัยก่อนรักษาด้วยสมุนไพร หมอพื้นบ้าน ยาต้ม ปัจจุบันทั้งคลินิก รพ.สต. โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช การสัญจรเดิมมีถนนดินแดง ลูกครึ่ง ส่วนใหญ่ใช้สัญจรทางน้ำนั่งเรือไปอำเภอหรือเดิน ต่อมาได้พัฒนาถนนมาเป็นถนนลาดยางและคอนกรีต ปัจจุบันได้มีการเชื่อมถนนไปมาสะดวกทั่วทั้งหมู่บ้าน และทั้งตำบล เชื่อมต่อกับพื้นที่ข้างเคียง มีแม่น้ำตาปีไหลผ่านใช้อุปโภค และบริโภค มีบ่อน้ำตื้น ต่อมา มีน้ำประปาหมู่บ้าน และขุดเจาะน้ำบาดาล ไฟฟ้าสมัยก่อนใช้ไฟที่ผลิตขึ้นใช้เอง ตะเกียงเจ้าพายุ และตะเกียงน้ำมันก๊าด หมู่บ้านหนองบัวไม่มีวัด ไม่มีอนามัย มีโรงเรียนบ้านคลองรอเป็นโรงเรียนประถม แต่ปัจจุบันได้ปิดลงเพราะไม่มีเด็กประถมมาเรียน ปัจจุบันโรงเรียนเป็นพื้นที่ของราชพัสดุ เนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ ประชาชนชาวบ้าน คือ นายเจียร รัตน์แก้ว มีความชำนาญด้านหมอเฒ่า จับเส้น และนายควรร ลิมพันธ์ มีความเชี่ยวชาญด้านคูดวง สะเดาะเคราะห์

ผลิตภัณฑ์ชุมชน มี เครื่องประดับลูกบิด พวงหรีด ดอกไม้จันทน์ ผลิตภัณฑ์กลุ่มสตรีพัฒนา แกะลายกระจก ดอกไม้ประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์จากเส้นพลาสติก

ประเพณี และวัฒนธรรม มีประเพณีปีใหม่ ทำบุญวันมาฆบูชา วันสงกรานต์ วันลอยกระทง ประเพณีชักพระ วันเข้าพรรษา วันสารทเดือนสิบ มโนราห์ หนังตะลุง เพลงบอก

กองทุนหมู่บ้านบ้านหนองบัว มีสมาชิก 98 ราย เงินทุน 2,200,000 บาท ลูกหนี้ จำนวน 68 ราย จำนวนเงิน 1,074,000 บาท

บริบทการลงทุนและกระบวนการผลิตยางพาราของชุมชนบ้านหนองบัว

การเตรียมพื้นที่ การปรับสภาพพื้นที่ให้สะดวกต่อการที่จะปฏิบัติงานและจัดการทุกอย่างในสวนยาง รวมถึงการป้องกันโรค และการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม เริ่มตั้งแต่การโค่น กวาดและเผาเศษไม้และเศษรากไทรพรุน กำหนดระยะปลูก วางแนวแถวหลัก ปักชะมบ และชุดหลุม การโค่นต้นยางเก่านิยมทำกันในหน้าแล้งช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน เพื่อสะดวกในการนำไม้ท่อนและไม้ขนาดต่าง ๆ ออกจากสวนยางและสะดวกในการกวาด เก็บและเผาเศษราก หรือเศษไม้เล็ก ๆ (หากขอทุนสงเคราะห์จากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางต้องได้รับการอนุมัติหรือได้รับสมุดประจำตัวผู้ได้รับการสงเคราะห์ก่อนทำการโค่น) การโค่นมี 2 วิธี

การโค่นเหลือต่อ เป็นการโค่นใช้แรงงานคน คือ ใช้เลื่อยโค่น 1 วัน ใช้ยาทาฆ่าต่อไทรคลอเพอร์ หรืออาร์ลอน 5 ซีซี ผสมกับน้ำ 95 ซีซี ทำให้สูงจากพื้นดินประมาณ 30 เซนติเมตร เพื่อเร่งให้ต่อตายพองน้ำเปื่อยเร็วเพื่อลดการระบาดของโรคราก ปัจจุบันชาวสวนยางพาราไม่ค่อยนิยมแล้วส่วนมากโค่นชุดรากมากกว่า

การโค่นชุดราก โดยใช้รถแทรกเตอร์ดัน ไม้ยางล้มลงเป็นแถวเป็นแนวเพื่อความสะดวกเพื่อให้รถบรรทุกเข้ามารับและขนไม้ท่อนและไม้ขนาดต่าง ๆ ออกจากสวนยางพาราเป็นการถอนรากยางขึ้นด้วย เมื่อขนไม้เสร็จแล้วก็จะกวาดและเก็บหรือทำการเผาเศษรากและไม้ขนาดเล็ก

การกำหนดระยะปลูกยางมีผลต่อการเจริญเติบโต การควบคุมวัชพืชโดยรวมของต้นยาง ความสะดวกในการจัดการภายในสวนยาง และส่งผลต่อผลผลิตน้ำยางโดยตรง โดยทั่ว ๆ ไปต้นยางต้องการพื้นที่ประมาณ 20 ตารางเมตร/ต้น ระยะปลูกที่เหมาะสม หากเป็นที่ราบ ในเขตปลูกยางเดิม ควรเป็น 2.5×8 เมตร

การวางแผนหรือแถวเพื่อปลูกยางพารา คือ การกำหนดแถวแรกหรือแถวหลัก หลักสำคัญที่ต้องพิจารณา คือ ถ้าสวนยางอยู่ในที่ราบแถวหลักควรอยู่ในแนวทิศตะวันออก-ตก เพื่อให้การรับแสงมีประสิทธิภาพ

การชุดหลุมควรทำในขณะที่ดินมีความชื้นเพียงพอที่จะทำการชุด โดยต้องชุดชิดด้านใดด้านหนึ่งของไม้ชะมบ ไม่ต้องถอดไม้ชะมบออก ขนาดหลุมควรมีขนาดประมาณ กว้าง $\times$ ยาว $\times$ สูง $50 \times 50 \times 50$ เซนติเมตร ตากดินไว้ประมาณ 7-10 วัน ใส่ปุ๋ยหินฟอสเฟต ในอัตรา 170 กรัม/หลุม

การปลูกยางพารา ควรเริ่มปลูกเมื่อเริ่มเข้าสู่ฤดูฝน ถ้าเป็นภาคใต้ก็ประมาณปลาย ๆ เมษายน-พฤษภาคม เมื่อสังเกตเห็นว่าดินมีความนุ่มและความชุ่มชื้นลงไปถึงระดับใต้ดินลึก ๆ แล้วก็พร้อมที่จะทำการปลูกยางพาราได้

การดูแลรักษา การให้ปุ๋ย งคใส่ปุ๋ยในช่วงแล้ง การใส่ปุ๋ยในช่วงฤดูแล้งไม่เกิดประโยชน์ อันใดต่อต้นยาง นอกจากสิ้นเปลืองแล้วต้นยางอาจเกิดอันตรายเสียหาย เนื่องจากปริมาณความชื้น ในดินต่ำเกินไป ไม่เพียงพอที่ปุ๋ยจะละลายไปให้ต้นยางใช้ได้ ยิ่งไปกว่านั้นหากมีฝนตกมาบ้างแต่ไม่ มากพอที่จะละลายปุ๋ยได้ ปุ๋ยที่เกาะตามรากกลับดึงความชื้นจากต้นยางไปใช้เสียอีก ทำให้ต้นยาง เหี่ยวเฉา

การลงทุนทำสวนยางพารา

ต้นทุนการผลิตยาง การบุกเบิกพื้นที่ มีการใช้รถแทรกเตอร์ คัน โคน ล้อม ขุดราก รวมกอง เผา รดไถ 3 งาน และ 7 งาน แรงงานที่จำเป็นเพื่อเก็บเศษไม้เผา จนพื้นที่อยู่สภาพพร้อมที่จะวาง แนวปลูก ขุดหลุมและปลูก รวมค่าใช้จ่ายเฉลี่ยไร่ละ 2,230 บาท แยกออกเป็น ค่าตัดโค่น ต้นรวม กองเผา ไร่ละ 1,750 บาท และค่าไถ 3 งาน และ 7 งาน ไร่ละ 540 บาท

การวางแผนและขุดหลุม เพื่อให้สวนยางที่จะปลูกเป็นแถว มีความกว้างและยาวระหว่าง ระหว่างแถวและระหว่างต้นเท่ากัน โดยวางแผนปลูกยางปักชะมบ ขุดหลุม จำนวน 80 หลุมต่อไร่ จ่ายค่าวางแผน ปักชะมบ เป็นเงิน 320 บาท ค่าจ้างแรงงาน วันละ 250 บาท จำนวนแรงงานทั้งหมด ปักไม้ชะมบ เป็นเงิน 96 บาท และแรงงานขุดหลุม ๆ ละ 4.50 บาท

ค่าจ้างปลูกต้นยาง และค่าแรงงานผสมปุ๋ยรองกันหลุม กลบหลุม ใช้แรงงานไร่ละ 500 บาท และค่าแรงงานปลูกซ่อมในปีที่ 2 อีก เป็นเงิน 125 บาท

ค่าพันธุ์ยาง ในปีแรกใช้ต้นยางจำนวนไร่ละ 80 ต้นราคาต้นละ 18 บาท ส่วนปีที่ 2 ใช้พันธุ์ ยางชำถุงเพื่อปลูกซ่อมอีกไร่ละ 16 ต้น หรือร้อยละ 20 ของจำนวนต้นปลูกปีที่ 1

ค่าปลูกเมล็ดพืชคลุมดิน พืชคลุมดินที่ใช้ปลูกเป็นพืชตระกูลถั่ว เพื่อลดวัชพืช ป้องกันการ ชะล้างหน้าดิน และเพิ่มธาตุไนโตรเจนในดิน โดยการปลูกพืชคลุมดินใช้แรงงานไร่ละ 250 บาท ค่า เมล็ดพืชคลุมดิน ไร่ละ 70 บาท ค่าปุ๋ยคลุกเมล็ดพืชคลุมดิน ไร่ละ 50 บาท

ค่าแรงงานใส่ปุ๋ยบำรุง การใส่ปุ๋ยบำรุงต้นยาง ปริมาณปุ๋ย 40 กิโลกรัม/ไร่ ค่าแรงกิโลกรัม ละ 1 บาท รวมเป็นเงิน 40 บาท/ไร่/ปี จำนวน 6 ปี

ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช การกำจัดวัชพืชตั้งแต่ปีที่ 1-6 ใช้ปริมาณสารเคมี ไร่ละ 100 ต่อปี ค่าใช้จ่ายในช่วงที่ยางให้ผลผลิต โดยใส่ปุ๋ยบำรุงต้นยาง และกำจัดวัชพืช ค่าแรงงานใส่ปุ๋ยและค่าปุ๋ย บำรุง เป็นเงิน 26,390 บาท ใส่ปุ๋ยไร่ละ 70 กิโลกรัมต่อปีการกำจัดวัชพืช เป็นเงิน 8,125 บาท ค่า สารเคมีปีละ 125 บาทต่อไร่ ค่าจ้างแรงงานถากถาง และฉีดสารเคมีกำจัดวัชพืช

ผลผลิตยางแผ่นดิบของชาวสวนยางพาราขนาดเล็ก ได้ผลผลิตเฉลี่ยปีละ 300 กิโลกรัม/ไร่ ค่าใช้ที่ดินหรือค่าเช่าที่ดิน ใช้วิธีคำนวณจากการประเมินราคาที่ดินเปล่าเพื่อนำมาปลูกยางพาราไร่

ละ 45,000 บาท เป็นค่าใช้จ่ายที่ดินร้อยละ 10 ของมูลค่าที่ดิน คิดเป็นค่าใช้จ่ายที่ดินเพื่อการผลิตยางแผ่นดิบ กิโลกรัมละ 1.63 บาท

ค่าภาษีที่ดิน เป็นค่าใช้จ่ายที่เกษตรกรต้องจ่ายให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ เพื่อเป็นภาษีบำรุงท้องถิ่น โดยค่าภาษีที่ดินไร่ละ 8 บาทต่อปี

ปฏิบัติการทำบัญชีครัวเรือน ชุมชนบ้านหนองบัว

การทำบัญชีครัวเรือนชุมชนบ้านหนองบัวของกลุ่มตัวอย่างชุมชนบ้านหนองบัวเริ่มการทำบัญชีครัวเรือน โดยการใช้บัญชีครัวเรือนที่ได้มาจากธนาคาร ธกส. บันทึกข้อมูลรายรับและรายจ่ายปกติเป็นตาราง 5 ช่อง ประกอบด้วย ช่องแรกวันเดือนปีเพื่อบันทึกวันที่เกิดรายการนั้น ช่องที่สองรายการ เพื่อบันทึกเหตุการณ์ ช่องที่สามรายรับ เพื่อบันทึกจำนวนเงินที่ได้รับช่องที่สี่รายจ่าย เพื่อบันทึกจำนวนเงินที่จ่ายออกไป และช่องสุดท้ายยอดคงเหลือ เป็นช่องสรุปยอดเงินคงเหลือในแต่ละวันตามรายการดังนี้

1. ช่อง “วันที่” ใช้บันทึก วันที่ เดือน และปี พ.ศ. ที่เกิดรายการรับหรือจ่ายเงินจริง แต่หากจำนวนวันที่เกิดรายการไม่ได้ให้ใช้วันที่ทำการบันทึกบัญชีแทน

2. ช่อง “รายการ” ใช้บันทึกคำอธิบายหรือรายละเอียดของการรับเงินหรือจ่ายเงิน การรับเงิน เช่น รับเงินเดือน รับค่าล่วงเวลา การจ่ายเงิน เช่น ค่าอาหาร ชำระหนี้เงินกู้ ค่าน้ำ-ค่าไฟฟ้าค่าเรียนพิเศษลูก เป็นต้น

3. ช่อง “รับ” ใช้บันทึก “จำนวนเงิน” ที่ได้รับเข้ามาทุกรายการไม่ว่าจะเป็นรายรับจากอาชีพหลักหรือรายได้อื่น ๆ

4. ช่อง “จ่าย” ใช้บันทึก “จำนวนเงิน” ที่จ่ายออกไปทุกรายการไม่ว่าจะจ่ายออกไปในเรื่องใดก็ตาม

5. ช่อง “คงเหลือ” ใช้บันทึก “จำนวนเงิน” คงเหลือ หลังจากได้รับเข้ามาหรือจ่ายออกไป ควรคำนวณทุกครั้งที่มีการบันทึกบัญชีการรับเข้าหรือจ่ายออก เพื่อจะได้ทราบว่าปัจจุบันมีจำนวนเงินคงเหลืออยู่เท่าใด โดยตั้งต้นด้วยจำนวนเงินคงเหลือล่าสุดนำรายการรับมาบวกเข้าและนำรายการจ่ายมาหักออก จะได้ยอดคงเหลือปัจจุบัน เพื่อสามารถวางแผนการใช้จ่ายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ช่อง “หมายเหตุ” ใช้บันทึกรายละเอียดที่ต้องการบันทึกเพิ่มเติมจากช่องรายการ

7. บรรทัด “ยอดคงเหลือยกมา” ใช้บันทึก “จำนวนเงิน” ในช่องคงเหลือ โดยนำตัวเลขมาจากจำนวนในช่อง “คงเหลือ” จากบรรทัด “รวม” (บรรทัดสุดท้าย) ของหน้าบัญชีก่อนหน้า แต่หากเป็นการเริ่มต้นบันทึกบัญชีเป็นครั้งแรกในหน้านี้ให้ใส่จำนวนเงินคงเหลือตามตัวเลขที่มีเงินคงเหลืออยู่เป็นตัวเลขตั้งต้น

7. บรรทัด รวม รับ จ่าย และยอดคงเหลือยกไป ใช้บันทึก “จำนวนเงินรวม” ตามแนวตั้ง
ในช่องรับและจ่าย ส่วนช่องคงเหลือเป็นจำนวนเงินคงเหลือที่เป็นปัจจุบัน โดยนำตัวเลขนี้มาจาก
ช่องคงเหลือล่าสุดของหน้าบัญชีนี้ ซึ่งจำนวนเงินนี้จะนำไปใส่ในบรรทัดยอดคงเหลือยกมาในช่อง
คงเหลือของหน้าบัญชีถัดไป

ชุมชนบ้านหนองบัวได้ตกลงกันในกลุ่มให้แยกประเภทบัญชี ดังต่อไปนี้

1. แยกประเภทของรายได้ และค่าใช้จ่าย แต่ละประเภท โดยเฉพาะรายได้และรายจ่ายที่
เกี่ยวกับการผลิตยางพารา
2. กำหนดรหัสประเภทของรายได้ และ ค่าใช้จ่าย เพื่อใช้สรุปประเภทของค่าใช้จ่าย
3. เริ่มจากยอดเงินสคงคมา หรือ เงินทุนตั้งต้น แล้ว บวก ด้วยรายได้ หัก ด้วยค่าใช้จ่าย
และแสดงยอดคงเหลือ
4. นำรายการที่เป็นบัญชีประเภทเดียวกัน รวมยอดเข้าด้วยกัน แล้วแยกไปสรุปไว้ โดย
สรุปยอดเป็นรายเดือน

การวิเคราะห์บัญชีครัวเรือนของชาวชุมชนบ้านหนองบัวโดยการนำบัญชีครัวเรือนที่ผ่าน
มาในระยะเวลา 2 เดือน มาพิจารณาพบว่า รายรับ-รายจ่าย มีความสมดุลกันหรือไม่ รับมากกว่าจ่าย
หรือจ่ายมากกว่ารับ โดยเฉพาะครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องนี้สิน รายจ่ายมักจะมากกว่ารายรับ จึงต้อง
ให้ความสำคัญในการพิจารณารายจ่ายให้ดีกว่า พอมจะมีรายการไหนที่พอจะลดหรือตัดออกได้
รายการที่ฟุ่มเฟือย ก็ให้หาทางปรับลด

การทำบัญชีครัวเรือนเกี่ยวกับรายรับ รายจ่ายและการออมของชาวบ้านหนองบัว ตำบล
ฉวาง อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง ชุมชนบ้านหนองบัว
หมู่ที่ 4 ตำบลฉวาง อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า รายได้ส่วนใหญ่ของชุมชนมาจาก
การปลูกยางพาราเฉลี่ยเดือนละ 187,000 บาท จาก 30 ครัวเรือน รองลงมาจากการเลี้ยงสัตว์ขาย
มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 20,883 บาทและเมื่อรวมรายได้จากอาชีพอื่น ๆ รวมกันทุกครัวเรือนเฉลี่ย
เดือนละ 261,069 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายที่มาจากค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายทั่วไป ค่าศึกษานูตร ค่า
สาธารณูปโภคและน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าใช้จ่ายทางการเกษตรและค่าลงทุนอาชีพอื่น ๆ นอกภาค
เกษตร รวมกันทั้งหมดทุกครัวเรือน จำนวน 253,078 บาท แต่เมื่อรวมเงินเหลือที่ใช้ออมโดยรวมทุก
ครัวเรือนกลับมีมากถึงเดือนละ 44,650 บาท โดยฝากไว้กับธนาคาร กองทุนหมู่บ้านและกลุ่มสัจจะ
สะสมทรัพย์

นอกจากนั้น มาจากลงสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจ จำนวน 30 คน ระหว่าง
เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม พ.ศ. 2560 พบว่า ก่อนทำบัญชีครัวเรือนมีเงินออมจำนวน 22 ครัวเรือน
หรือร้อยละ 73.3 หลังทำบัญชีครัวเรือนมีเงินออมจำนวน 28 ครอบครัว หรือร้อยละ 93.3 และก่อน

ทำบัญชีครัวเรือนไม่มีเงินออมมี 8 ครัวเรือน หรือร้อยละ 26.7 และหลังทำบัญชีครัวเรือนไม่มีเงินออมจำนวน 2 ครัวเรือน หรือร้อยละ 6.7 กล่าวโดยสรุป จำนวนของครอบครัวที่มีเงินออมหรือหลังทำบัญชีครัวเรือนมีมากกว่าก่อนทำบัญชีครัวเรือน ส่วนครอบครัวที่ไม่มีเงินออมหลังจากทำบัญชีครัวเรือนก็ลดลงเช่นกัน ทั้งนี้เป็นการใช้เวลาไปกับกระบวนการผลิตยางพาราตั้งแต่กรีดยางพาราจนกระทั่งนำยางพาราไปขาย เฉลี่ยครอบครัวละ 6 ชั่วโมงต่อวัน โดยใช้เวลาน้อยที่สุด 3 ชั่วโมงต่อวันมี 2 ครอบครัว และใช้เวลาสูงสุดต่อวัน 8 ชั่วโมงต่อวัน 3 ครอบครัว ดังนั้นจึงทำให้มีรายรับหรือรายได้มากกว่ารายจ่ายทั้งก่อนหลังการทำบัญชีครัวเรือนและเงินออม ดังนี้

หลังจากทำบัญชีครัวเรือนแล้ว

1. รายได้ทั้งหมดจากสมาชิกทุกคนในครอบครัวเฉลี่ย
  - ต่ำสุด 5,000 บาทต่อเดือน 1 ครอบครัว
  - สูงสุด 41,000 บาทต่อเดือน 1 ครอบครัว
  - ค่าเฉลี่ย 13,950 บาทต่อเดือน
2. รายจ่ายทั้งหมดของสมาชิกทุกคนในครอบครัวเฉลี่ย
  - ต่ำสุด 4,500 บาทต่อเดือน 1 ครอบครัว
  - สูงสุด 36,000 บาทต่อเดือน 1 ครอบครัว
  - ค่าเฉลี่ย 12,633 บาทต่อเดือน
3. เงินออมทั้งหมดของสมาชิกทุกคนในครอบครัวเฉลี่ย
  - ต่ำสุด ไม่มี มี 4 ครอบครัว
  - สูงสุด 6,000 บาทต่อเดือน 1 ครอบครัว
  - ค่าเฉลี่ย 1,160 บาทต่อเดือน

การบันทึกบัญชีครัวเรือนของชาวบ้านหนองบัว โดยการจดบันทึกรายรับรายจ่าย เป็นวิธีสำคัญที่ช่วยให้ชุมชนเรียนรู้ และเก็บเงินได้มากขึ้น เรียนรู้การเริ่มต้นจดบันทึก สามารถรู้ความเคลื่อนไหวทางการเงิน เรามีรายได้จากที่ไหน ใช้จ่ายไปกับอะไรบ้าง ด้วยการจดบันทึก รายรับ-รายจ่าย เป็นแบบรายวันหรือรายเดือน ตามแต่ความถนัดของแต่ละคน เป็นข้อมูลในการใช้วิเคราะห์ต้นทุน ใช้เป็นข้อมูลในการลดรายจ่าย วางแผนระบบบัญชีของกิจการ ครอบครัว ทราบรายรับจ่ายที่แน่นอน ทราบพฤติกรรมค่าใช้จ่าย ทราบสถานะตนเอง ครอบครัว ช่วยวางแผนการใช้จ่ายและจัดสรรเงินออมให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ประโยชน์ของการจดบันทึกรายรับรายจ่ายนั้น นอกจากจะทำให้รู้พฤติกรรมค่าใช้จ่ายรายเดือนแล้ว ยังสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น หรือเรียกว่าเป็นค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยได้ มีเงิน

เหลือเก็บมากขึ้น การรู้จักการวางแผนการใช้จ่ายเงินซึ่งจะ ช่วยให้สถานการณ์การเงินของครอบครัวดีขึ้น

การวางแผนทางการเงิน

เพื่อสร้างสภาพคล่อง การใช้จ่ายเงินในครัวเรือน และสร้างความมั่งคั่งและฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น เป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่นการหาเงิน การใช้จ่ายเงิน การเพิ่มมูลค่า การสร้างนิสัยทางการเงินที่ดี รับรู้ที่มาแห่งรายได้ และการประเมินรายได้ปัจจุบันและอนาคต ที่มาแห่งรายได้ จากภาคเกษตร นอกภาคเกษตร รายได้อื่น ๆ รู้ปริมาณความสม่ำเสมอของการเกิดรายได้ รู้ช่วงระยะเวลาที่เกิดรายได้ ทำให้ประเมินด้านค่าใช้จ่ายและการลงทุน ค่าใช้จ่ายหมุนเวียนในการดำเนินงาน การวิเคราะห์ต้นทุนจากการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการออม การใช้สินเชื่อ ค่าลงทุน+ ค่าใช้จ่ายหมุนเวียน- เงินทุนของตนเอง

การวางแผนจัดสรรรายได้ให้เป็นสัดส่วน ค่าใช้จ่ายหมุนเวียน ค่าลงทุนในการขยายกิจการ ชำระหนี้แหล่งเงินกู้ การออม เพื่อเป็นเงินทุนสำรองในยามจำเป็น ทำให้เรารู้ตัวเลขเงินออมที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละเดือน และสามารถจัดสรรได้ว่า เงินส่วนไหนจะเก็บไว้เป็นเงินออม และเงินส่วนไหนที่จะนำไปลงทุน เป็นจำนวนเท่าไร เพื่อให้ใช้เงินได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด การออมให้ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาชีวิตของเรา ไม่ว่าจะเป็นการออมเงินและออมทรัพยากรอื่น รวมทั้งการออมชีวิต หากจะแยกให้เห็นเป็นเรื่อง ๆ ก็แยกได้ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ ช่วยให้ชีวิตดำรงอยู่และเปิดโอกาสให้คนได้พัฒนาชีวิต การประกอบอาชีพ เช่น การปลูกพืชผัก เพื่อบริโภค เพื่อแจกจ่ายแก่เพื่อนบ้าน หรือเพื่อจำหน่ายให้ได้เงินมาเพื่อนำไปแลกกับปัจจัยด้านอื่น เช่น ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยานพาหนะ เป็นต้น เรียกกันว่า เป็นเรื่องกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ คือ เรื่องการผลิต การแจกจ่าย และการบริโภค เงินเป็นตัวกลางของการแลกเปลี่ยน หรือซื้อขายปัจจัยทั้งหลาย จึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีพสูงมาก โดยเฉพาะปัจจุบัน การจะมีเงินได้ก็เป็นเรื่องยาก ดังนั้น เมื่อได้มาก็ต้องรู้จักประหยัดรู้จักออม เพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งของปัจจัยในการดำรงชีพต่อไป

2. ด้านสังคม การรวมกลุ่มการออมตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล ถึงจังหวัด ที่ปฏิบัติกันอยู่ขณะนี้ เห็นได้ชัดว่า มีผลดีด้านสังคม คือ เป็นกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ให้คนคิดถึงกัน เอื้ออาทรต่อกัน หรือรักกันมากขึ้น อย่างกรณีการออมสัจจะลดรายจ่ายวันละ 1 บาท เป็นเครื่องมือให้คนที่เป็นสมาชิกคิด เอื้ออาทรต่อเพื่อนสมาชิก ต่อผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการช่วยตัวเองไม่ได้ และได้มีส่วนช่วยเพื่อนตั้งแต่วันล้มตามาตุโลกจนถึงวันตาย ถ้าได้ปฏิบัติกันอย่างจริงจังก็จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว และชุมชนได้ทางหนึ่ง

3. ด้านวัฒนธรรม กิจกรรมที่คนส่วนใหญ่ถือปฏิบัติกันอย่างแพร่หลาย มีสาระทั้งที่เป็น ความรู้ ความคิด การปฏิบัติที่มีแบบแผนแน่นอน และทำอย่างต่อเนื่อง และให้ผลเป็นความดีแก่ผู้ปฏิบัติ เราจัดว่าเป็นวัฒนธรรม พฤติกรรมการออม กิจกรรมการออม จึงจัดว่าเป็นวัฒนธรรมสำคัญของชุมชนได้อย่างหนึ่ง ถ้าได้ปฏิบัติกันอย่างจริงจังตลอดไป เพราะเนื้อในของการออม นั้นมี องค์ประกอบของความเป็นวัฒนธรรมครบถ้วน คือ มีทั้งองค์ความรู้ วิธีปฏิบัติ และผลการปฏิบัติที่ชัดเจน ให้ประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติได้ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านกาย ด้านสังคม ด้านใจ และด้านจิตวิญญาณ

4. ด้านการศึกษา เป็นเรื่องของการเรียนรู้ การฝึกตนเอง สมาชิกกลุ่มเพื่อออมเพราะต้องรู้ หลักคิด หลักการและหลักปฏิบัติ ตลอดถึงผลลัพธ์ที่พึงได้พึงมี การที่ทุกคนเดินเข้าสู่กระบวนการนี้ได้ชื่อว่า เดินเข้าสู่กระบวนการทางการศึกษา เพื่อพัฒนาตนเอง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนี้ อย่างตั้งใจจะ เรียนรู้ก็จะได้รับประโยชน์ส่วนนี้อย่างครบถ้วน โดยไม่รู้ตัว และจะพบว่าตนเองเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งด้านการรู้ การคิด การพูด และการทำ

5. ด้านทรัพยากรธรรมชาติแวดล้อม ดิน น้ำ ป่า เขา สัตว์ พืชที่เราได้เห็น อยู่รอบ ๆ ตัวเรา บ้านเรา ชุมชนเรา คือ ชีวิตเรา เพราะว่า เราต้องอาศัยดิน น้ำ ป่า เขา พืช สัตว์เหล่านั้น จึงมีชีวิตอยู่ได้ ดินหุด น้ำแห้ง ฝนแล้ง ป่าถูกเผา ภูเขาพัง สัตว์ล้มตายด้วยโรคบางชนิด ภาวะเช่นนี้ คือ สัญญาณเตือนภัยอันใหญ่หลวง ได้เกิดขึ้นแก่มนุษย์แล้ว เพราะเราเป็น อยู่ได้ พัฒนาได้ ก็โดยอาศัยสิ่งเหล่านี้

6. ด้านการพัฒนาชีวิต เป็นเรื่องการเรียนรู้ การคิด และ การเรียนรู้เรื่องสัจจะ คือ ความจริงที่รู้ ที่คิด ที่พูด ที่ทำ ของตนเอง ว่าจะต้องพูดจริง ทำจริง คิดจริง และรู้จริงนั้น นับเป็นการเรียนรู้เพื่อ รู้จักตนเอง รู้จักความสัมพันธ์ระหว่างคนกับผู้คนในครอบครัว ในชุมชน เป็นต้น โดยเฉพาะคนใน ครอบครัว มีภรรยา หรือสามี และลูก ๆ รวมไปถึงญาติๆ ถ้าคนในครอบครัวรู้จักสัจจะ คือ ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง จริงใจ จริงวาจา จริงการทำความดี รู้จักข่มใจในบางโอกาสบางกรณี รู้จักอดทนอดกลั้น รู้จักสละสิ่งของให้แก่กัน และรู้จักสัจธรรมมัวหมอง เป็นต้น ก็มีคุณค่าต่อชีวิตของคนใน ครอบครัว อย่างมากมายแล้ว ยิ่งไปกว่านั้น ถ้าได้ศึกษาให้ลึกกลงไปในสัจจะของชีวิตทั้งที่ตนเอง ผู้อื่น สิ่งอื่น รอบ ๆ ตัวอีกด้วยแล้ว ก็จะยังเพิ่มคุณประโยชน์ให้อีกมากมาย จนถึงขั้นเข้าใจสัจธรรม ทั้งที่ตนเองผู้อื่น และสิ่งอื่น

ผลผลิตบัญชีครัวเรือน ระดับบุคคลและครัวเรือน

แผนการเงิน ชุมชนได้เรียนรู้การเตรียมความพร้อมและนำชีวิตไปสู่ความมั่นคงทางการเงิน ช่วยปลูกฝังนิสัยการออม ประเมินสถานะทางการเงิน การใช้เงินอย่างสมเหตุสมผล มีค่าใช้จ่ายอย่างเหมาะสม และจำเป็น สามารถจัดสรรรายได้และรายจ่ายให้เพียงพอ ตั้งเป้าหมายการออมและสามารถบรรลุผลได้ ทั้งยังส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ระบบสุขภาพ การออมต้นไม้ในพื้นที่ของ ครัวเรือน

แผนอาชีพ การรู้วิชาชีพ คือ เรียนรู้วิธีการทำงานเพื่อประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งได้ เช่น เป็นครู เป็นทหาร เป็นตำรวจ เป็นชาวนา เป็นชาวสวน สามารถทำกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อมีเงินซื้อสิ่งของมาแลกเปลี่ยนปัจจัยในการดำรงชีวิตของตน ๆ ให้มีชีวิตอยู่รอดได้ เลี้ยงครอบครัว แม้กระทั่งญาติพี่น้องได้ การวางแผนอาชีพ ลงต้นทุน ทั้งแรง การสร้างอาชีพ รายได้ และรายได้เสริม สวัสดิการ ลดรายจ่าย คือการใช้จ่ายสิ่งของต่าง ๆ รอบตัวให้เกิดประโยชน์สูงสุด จัดการเงินสดให้ติดหนี้เก่า อย่างก่อนนี้ใหม่ ชะลอการลงทุน เก็บกวาดบ้านให้น่าอยู่ ลงทุนทำมาค้าขาย รายจ่ายแต่ละอย่างมีระดับความสำคัญไม่เท่ากัน เราควรใช้จ่ายกับสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตก่อน และพยายามลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ตลาดซื้อ ตลาดใช้ ตลาดซื้อ คือการเลือกซื้อแต่สินค้าที่คุ้มค่าคุ้มประโยชน์ ตลาดใช้ คือการรักษาสิ่งของต่าง ๆ ให้คงอยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับการใช้งานได้ไปนาน ๆ รวมถึงการประหยัดค่าใช้จ่ายจำพวก ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์

แผนสุขภาพ การจดบันทึกเป็นกิจกรรมของกล้ามเนื้อ ซึ่งก่อให้เกิดความทรงจำอย่างดียิ่ง จำในสิ่งต่าง ๆ ที่เขียนลงไป รวมทั้งการจดบันทึกมีประสิทธิภาพมากกว่าการฟัง หรือ การอ่าน แต่เพียงอย่างเดียว การจดบันทึกในขณะที่อ่าน และฟัง จะช่วยให้เกิดการเรียบเรียงทางความคิด มีผลทั้งด้านกายและด้านใจ ด้านกาย บวก ด้านสังคม คือ ความสัมพันธ์กับบุคคลหรือสิ่งภายนอกกาย ด้านใจหรือจิตบวกด้านจิตวิญญาณ คือ สติปัญญา กิเลส เป็น อยู่เป็น คิดเป็น และรู้เป็น คนที่กินเป็น อยู่เป็น คิดเป็น และรู้เป็นนั่นแหละเรียกว่าผู้เจริญ การเรียนรู้เพื่อความเป็นมนุษย์ คือ เรียนรู้วิธีที่จะพัฒนาตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นให้เป็นผู้มีใจสูง มีใจดี มีคุณธรรมจริยธรรมประจำใจ สามารถพัฒนาความรู้ ความคิด จนเข้าใจความจริงว่าอะไรเป็นอะไร สามารถยกระดับความต้องการความสุขโดยการเสพวัตถุ มาต้องการความสุขโดยอาศัยความสงบของกายใจตามสถานะภาพสุขภาพ ตนเอง คราวเรือน อายุ เจ็บป่วย การประกอบอาชีพ ทรัพย์สินอื่น จำนวนบุคคลในครัวเรือน เมื่อรายจ่ายมากกว่ารายรับในทุก ๆ เดือน นี่เลยเป็นสัญญาณบอกว่าจะส่งผลไม่ดีต่อคุณภาพชีวิตของตัวเอง สำคัญคือการฉลาดใช้ชีวิตเพราะชีวิตของเราไม่ได้ขึ้นอยู่กับเงินทองหรือสิ่งของนอกกาย แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังอยู่ที่การใช้ชีวิตอย่างเหมาะสม สุขภาพกาย สุขภาพใจ ไม่เจ็บไข้ได้ป่วยหรือมีความทุกข์จนนำไปสู่ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น การตรวจสอบรายรับรายจ่าย จะช่วยเรียกว่าภาวะอารมณ์ ความนึกคิด จิตใจ ให้เรากลับมาสนใจใน เรื่องราวที่ได้บันทึกไว้ทุกครั้ง ช่วยกระตุ้นให้ผู้ที่มีความกระตือรือร้นอย่างน้อยรู้สึกตื่นตัวขึ้น ได้รู้ในสิ่งที่ควรทำ นำชีวิตสู่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม พอดี สอดคล้องถูกต้องตามกฎธรรมชาติที่มีทั้งความเป็นเอกภาพและดุลยภาพอยู่เสมอ ฉะนั้น การเรียนรู้เป็นที่มาของปัญญา ปัญญาเป็นที่มาของความเจริญทั้งกาย สังคม ใจ และจิตวิญญาณของมนุษย์

แผนชีวิต (เวลา) การวางแผนเวลาตามช่วงเวลาการทำงานในรอบวัน เดือน ปี ของตนเอง และครอบครัว ชุมชน จากการเรียนรู้ตนเองทำให้เกิดการวางแผนการใช้เวลาอย่างเป็นประโยชน์ ใช้เวลาอย่างมีเป้าหมาย

ผลการทำบัญชีครัวเรือน ระดับชุมชน

ทำให้ชุมชนได้รับทราบรายรับ รายจ่าย หนี้สิน เงินออมของครอบครัว สามารถวิเคราะห์เงินคงเหลือ และเกิดการบริหารจัดการการเงิน ตามลำดับความสำคัญของรายจ่าย และได้นำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ไปใช้ในการวางแผนสร้างอาชีพเสริม รวมทั้งเกิดการรวมกลุ่มของชุมชนในลักษณะวิสาหกิจชุมชน โดยการผลิตสิ่งของอุปโภค บริโภคขึ้นเองในชุมชน กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มผลิตน้ำยาเอนกประสงค์ ผลิตน้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมักผลไม้ กลุ่มผลิตน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น โลชั่น น้ำมันมะพร้าว กลุ่มผลิตแหนมเห็ด กลุ่มกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิต

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการส่งเสริมทำบัญชีครัวเรือนเพื่อวิเคราะห์รายรับ รายจ่ายและการออมของชาวสวนยางพาราบ้านหนองบัว ตำบลฉวาง อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช ครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นภาพรวมทั้งหมด โดยเริ่มต้นตั้งแต่ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย คำถามในการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และสุดท้าย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ชุมชนบ้านหนองบัว อยู่ในหมู่ที่ 4 ของตำบลฉวาง อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อตั้งมายาวนานกว่า 200 ปี มีประชากรทั้งหมด 89 ครัวเรือน หรือจำนวน 289 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย และส่วนใหญ่จะเป็นคนที่มีอายุตั้งแต่ 26-49 ปี รวม 100 คน ซึ่งเป็นวัยทำงานส่วนที่เหลือเป็นเด็กและคนชรา และวัยอื่น ๆ ที่ใกล้เคียง ทั้งนี้มาจากการเกษตรปลูกยางพาราและผลไม้รวมเป็นรายได้หลัก รองลงมาเป็นรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ขาย จึงทำให้มีรายได้เฉลี่ย 6,265,660 บาทต่อปี รายจ่ายเฉลี่ย 6,089,000 บาทต่อปี และเงินออมเฉลี่ย 1,071,610 บาทต่อปี แต่เนื่องจากชาวบ้านหนองบัวยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของแต่ละครอบครัว ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการเข้าไปส่งเสริมและการฝึกอบรมปฏิบัติการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกให้รู้ถึงรายได้ รายจ่ายและการออม ควรจะดำเนินการในการแก้ปัญหาของแต่ละครอบครัวให้ดียิ่งขึ้น จึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบริบทของการลงทุนและกระบวนการผลิตยางพาราว่าขาดทุนหรือมีกำไรเมื่อได้ทำบันทึกบัญชีครัวเรือน
2. เพื่อส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือน ของชาวบ้านหนองบัว ตำบลฉวาง อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ดังนั้น ขอบเขตของการวิจัยจึงเน้นการศึกษาบริบทของการลงทุนและกระบวนการผลิตยางพาราและการส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อวิเคราะห์รายรับ รายจ่าย หนี้สิน และการออม

ของชาวบ้านหนองบัว ตำบลฉวาง อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2559 – กรกฎาคม พ.ศ. 2560

ส่วนวิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจึงเจาะจงกลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจและต้องประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราเป็นหลัก เพื่อการฝึกปฏิบัติการจัดทำบัญชีครัวเรือนจำนวน 30 ครัวเรือน แล้วสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างของคำสัมภาษณ์ที่ชัดเจน โดยเน้นไปที่บริบทของการลงทุนและกระบวนการผลิตยางพารา สำหรับการค้นพบคำตอบของรายได้ รายจ่ายและการออมของประชาชนที่แท้จริง

ผลจากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านหนองบัว ตำบลฉวาง อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวน 89 ครัวเรือน หรือจำนวน 289 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายเพียงเล็กน้อย และมีอายุวัยทำงานตั้งแต่ 26-49 ปี จำนวนมากถึง 100 คน ทั้งนี้รายได้ส่วนใหญ่มาจากยางพารา รองลงมาจากการเลี้ยงสัตว์ขายและเมื่อรวมรายได้อื่น ๆ เป็น 6,265,660 บาทต่อปี มีรายจ่ายรวม 6,089,000 บาทต่อปี และมีเงินออมรวม 1,071,610 บาทต่อปี แต่เมื่อแยกตรวจสอบการทำบัญชีครัวเรือนทั้งก่อน-หลัง ชาวบ้านหนองบัวที่เจาะจงกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความสมัครใจจำนวน 30 คน ซึ่งพบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่ารายจ่าย โดยเฉพาะหลังการทำบัญชีครัวเรือนจะมีรายได้มากกว่ารายจ่ายเพิ่มขึ้น ทั้ง ๆ ที่รายได้จากยางพารานั้นลดลงเพราะราคายางพาราตกต่ำ ส่วนต้นทุนการทำสวนยางพาราไม่ได้เพิ่มขึ้น จึงทำให้มีเงินออมต่อครอบครัวเฉลี่ย 1,160 บาทต่อเดือน โดยให้เหตุผลว่าเพราะมีรายจ่ายลดลง เนื่องจากเลือกจ่ายเท่าที่จำเป็น มีการวางแผนในการใช้จ่ายและลดการใช้ของฟุ่มเฟือย

อภิปรายผลการวิจัย

เมื่อชาวบ้านหนองบัว ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของการทำบัญชีครัวเรือน ทำให้ชาวบ้านหนองบัวได้เริ่มดำเนินการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างเป็นระบบ ชุมชนเห็นประโยชน์ของการทำบัญชีครัวเรือนได้รับรู้รายรับ รายจ่ายที่ชัดเจน โดยเฉพาะรายจ่ายที่ไม่จำเป็นหรือฟุ่มเฟือย ถูกตัดทอนลงหรือยกเลิกไปขณะเดียวกันการมีอาชีพเสริมและอาชีพรองจากการเลี้ยงสัตว์ขาย การปลูกพืชผักไว้กินเอง การผลิตปุ๋ยหมักไว้ใช้เอง ล้วนแต่เป็นการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ทำให้เหลือเงินออมอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมกับการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัวจึงสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และไม่ได้แตกต่างไปจากข้อสรุปจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี บัญชีครัวเรือนที่ได้สรุปไว้ชัดเจนว่า เป็นศิลปะอย่างหนึ่งของการเก็บรวบรวม บันทึกข้อมูลทางการเงินเกี่ยวกับรายรับ รายจ่ายและอื่น ๆ โดยจำแนกไว้เป็นหมวดหมู่ เพื่อนำไปใช้ในเรื่องใด

เรื่องหนึ่ง สำหรับการตัดสินใจในการบริหารงานทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการดำรงชีวิตในครัวเรือน โดยเฉพาะการช่วยลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและรู้ว่ารายจ่ายใดจำเป็น รายจ่ายใดไม่จำเป็น ทำให้เกิดการประหยัดและการออมหรือการวางแผนใช้จ่ายอย่างรอบคอบ มีวินัยทางการเงิน และในที่สุดจะสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สิน ได้อย่างยั่งยืน ถือเป็นส่วนสำคัญในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลัก 3 ประการ คือ พอประมาณ เมื่อได้รับรู้ถึงรายรับ รายจ่ายที่แท้จริง มีเหตุมีผล เมื่อได้รู้ว่ารายจ่ายใดจำเป็น รายจ่ายใดไม่จำเป็น และเมื่อเหลือจากการใช้จ่ายก็จะเก็บออม นั่นคือภูมิคุ้มกัน ที่เอาไว้คุ้มกันตัวเราและครอบครัว

นอกจากนั้นในการศึกษาของ ภัทธา เรื่องสินภิญญา (2552) เกี่ยวกับพฤติกรรมการบันทึกบัญชีรายได้และรายจ่ายส่วนบุคคลของนักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีน้อยจึงเป็นผลให้ไม่มีการบันทึกบัญชีครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวาริพิน มงคลสมัย (2552) เรื่อง การจัดการความรู้ทางบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ทั้ง ๆ ที่วิธีการทำบันทึกบัญชีครัวเรือนนั้นง่ายมาก เพราะมีแค่ช่องวันที่บันทึก ช่องรายการว่าเป็นรายรับ รายจ่าย แต่ละรายการได้มาจากไหนบ้าง ช่องเหลือเมื่อหักรายจ่ายจากรายรับแล้วเหลือเท่าใด ก็นำไปคู่เป็นเงินออมและทำเป็นยอดยกไปในวันถัดไปว่ามีเงินออมเพิ่มขึ้นหรือลดลง ต่อจากนั้นอาจจะสรุปเป็น 1 สัปดาห์ต่อครั้งหรือ 1 เดือนต่อครั้งก็ได้ แต่ประโยชน์ที่บุคคลนั้นหรือครอบครัวนั้นจะได้รับคือ การนำไปลดค่าใช้จ่ายที่ไม่ควบคุมพฤติกรรมในการใช้จ่าย มีเงินออมมากขึ้น และเป็นกำลังใจในการหารายได้เข้าสู่ครอบครัวมากขึ้นตรงกับคำตอบที่วาริพิน มงคลสมัย (2551) และชนิตา โชติเสถียรกุล (2551) ศุภโชติ แก้วทอง และสมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล (2552) ค้นพบไว้จากการศึกษาตามพื้นที่ต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น

กล่าวโดยสรุป การทำบัญชีครัวเรือน นอกจากทำให้บุคคลนั้น หรือครอบครัวนั้น รู้จักการออมแล้ว ยังสามารถสร้างความมั่นคงให้กับบุคคลนั้นในการ “รู้หา รู้เก็บ รู้ใช้ และรู้ขยายดอกผล” อย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นนิสัย รู้จักปกป้องความมั่นคงในการเผชิญกับความเล็งรอบด้าน หรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันอย่างอุบัติเหตุหรือการเจ็บไข้ได้ป่วยฉุกเฉินได้แล้ว ยังช่วยเพิ่มพูนความมั่นคงจากเงินออมที่เติบโต เพื่อนำไปสู่การวางแผนลงทุน การส่งมอบความมั่งคั่งไปสู่การบริหารจัดการการกุศลต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการแผ่ต่อสังคมส่วนรวมอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. องค์กรภาครัฐต่าง ๆ ที่รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่ควรจะส่งบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจการทำบัญชีครัวเรือน ลงไปชักชวนให้ประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ มีความตื่นตัวในการทำบัญชีครัวเรือนมากขึ้น
2. ส่วนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายหรือเชิงนโยบาย ควรจะเสนอให้องค์กรภาครัฐบรรจุหลักการทำบัญชีครัวเรือนไว้ในแผนพัฒนาตำบล หรืออำเภอ เพื่อใช้ในการสนับสนุนส่งเสริมหรือช่วยเหลือในการประกอบอาชีพของประชาชนในแต่ละปีให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน
3. ควรจะมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนในระดับตำบล เพื่อค้นหาคำตอบรายรับ รายจ่าย หนี้สิน และเงินออมของประชาชนทั้งตำบลในช่วงภาวะขาลงพาราตกต่ำ

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการนโยบายยางธรรมชาติ. (2553). ยุทธศาสตร์พัฒนายางพาราปี 2552-2556. ค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2559, จาก <http://www.rubberthai.com/about/strategy.php>.
- จุมพฏ สุขเกื้อ, และพัชรินทร์ ศิวานนท์. (2551). **ต้นทุนและผลประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับจากการปลูกยางพารา ด้านเศรษฐกิจสถาบันวิจัยยาง**. กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2532). **ประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมชนชาติไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ฉัตรมณี กลางสวัสดิ์. (2552). **การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการเงินของประชาชนผู้จัดทำบัญชีครัวเรือน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชนิตา โชติเสถียรกุล. (2551). **งานวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือนของผู้ปกครองนักศึกษาสาขาการบัญชี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ภาควิชาชีพเชิงใหม่.
- เชาวลีย์ พงศ์ผาติโรจน์, และวรศักดิ์ ทูมมานนท์. (2552). **หลักการบัญชี 1**. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คารุณี โกศัยสุขสวัสดิ์. (2547). **การผลิตต้นยางชำถุงคุณภาพมาตรฐาน**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าประเทศไทย. (2556). **ข้อมูลพื้นฐานของยาง**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจกระทรวงพาณิชย์.
- ธานี หิรัญรัมย์, สุภาพร เชิงเอี่ยม, ภาวณิ มะโนวรรณ, และประภาภรณ์ เกียรติกุลวัฒนา. (2549). **การบัญชีการเงิน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : วิทย์พัฒน์.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2530). **การศึกษาของชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- ภัทรา เรื่องสินภิญญา. (2552). **พฤติกรรมการบันทึกบัญชีรายได้และรายจ่ายส่วนบุคคลของนักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี**. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

- วาริพิน มงคลสมัย. (2551). การจัดการความรู้ทางบัญชีเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการผลิตผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งสีทองของกลุ่มเกษตรกรบ้านเหมืองแก้ว ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- _____. (2552). การจัดการความรู้ทางบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ศุภโชค ก้าวทอง และสมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล. (2552). งานวิจัยเรื่องการประเมินผลการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนเพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในเขตตำบลยุโป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สัมพันธ์ เตชะอริก. (2547). ศัพท์พัฒนาเพื่อชุมชน. ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์ จำกัด.
- สายทิพย์ สุคติพันธ์. (2534). อุดมการณ์พัฒนากับการสาธารณสุขมูลฐานของประเทศไทยปัญหาผู้กำกับกำหนดยุทธศาสตร์แห่งชาติ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สายสุนีย์ ปุฒินันท์. (2541). ความรู้ทัศนคติและการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมในโครงการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลทั่วไปของรัฐ. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานวิจัยการเกษตร. (2558). สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้ม 2558. กรุงเทพฯ : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- สุชาติ อรุณวุฒิจงค์. (2541). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนโครงการธุรกิจเพื่อการพัฒนาชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุนทร กุศลตันรพวงศ์. (2544). เศรษฐกิจพอเพียงทฤษฎีใหม่. กรุงเทพฯ : สุวีริยะสาส์น.
- สุนีย์ ตฤณขจี, และนิยะดา วิเศษบริสุทธิ. (2551). ศึกษาการรับรู้และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยหอการค้า.
- สุริพร เอี้ยวถาวร (2550). การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ : กรณีศึกษาโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี. การศึกษาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเรียนการสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อकिन ระพีพัฒน์. (2536). การศึกษาวิเคราะห์ชุมชนในการวิจัยเชิงคุณภาพ. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาลัยขอนแก่น.
- องค์การสวนยาง. (2557). ความเป็นมาวิวัฒนาการของยาง. กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

อาชิ ครูสาทกขวงศ์. (2543). การออมภาคครัวเรือนในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย.

สุราษฎร์ธานี : สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

อรุณี อย่างธารา, อรสา วีระประดิษฐ์, ณีภูษพร เหล่าธรรมทัศน์, และวิภาดา ต้นดีประภา. (2554).

การบัญชีการเงิน. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อิรวินทร์ จันทระประเสริฐ. (2539). ยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่หมู่บ้าน : ศึกษา

เฉพาะกรณีฝ้ายอีโก้และฝ้ายกะเหรี่ยง. (รายงานการวิจัยสถาบันวิจัยชาวเขา). เชียงใหม่ :

สถาบันวิจัยชาวเขา.

ภาคผนวก ก.

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง : การส่งเสริมทำบัญชีครัวเรือนเพื่อวิเคราะห์รายรับ รายจ่าย และการออม
ของชาวสวนยางพาราบ้านหนองบัว อำเภอควาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง: แบบสัมภาษณ์นี้มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับ คุณลักษณะทั่วไปของผู้ให้
สัมภาษณ์และตอนที่ 2 เกี่ยวกับผลจากการทำบัญชีครัวเรือนเกี่ยวกับรายรับ รายจ่าย และการออม

ตอนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไป

ข้อ 1. ชื่อ.....สกุล.....
ที่อยู่.....

ข้อ 2. ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา.....ปี

ข้อ 3. จำนวนสมาชิกที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันทั้งหมด.....คน

ข้อ 4. จำนวนสมาชิกที่อยู่ในครอบครัวและสามารถหารายได้ให้กับครอบครัว.....คน

ข้อ 5. หลังจากทำบัญชีครัวเรือนแล้ว

5.1 รายได้ทั้งหมดจากสมาชิกทุกคนในครอบครัวเฉลี่ย.....บาทต่อเดือน

5.2 รายจ่ายทั้งหมดจากสมาชิกทุกคนในครอบครัวเฉลี่ย.....บาทต่อเดือน

5.3 เงินออมทั้งหมดจากสมาชิกทุกคนในครอบครัวเฉลี่ย.....บาทต่อเดือน

ตอนที่ 2 ผลจากการทำบัญชีครัวเรือนเกี่ยวกับรายรับ รายจ่าย และการออม

ข้อ 6. ก่อนทำบัญชีครัวเรือนท่านมีรายรับมากกว่าหรือน้อยกว่ารายจ่าย เฉลี่ยต่อ
เดือนบาท เหตุผลเพราะสาเหตุใด

ข้อ 7. หลังทำบัญชีครัวเรือนท่านมีรายรับมากกว่า หรือ น้อยกว่ารายจ่าย เฉลี่ยต่อ
เดือน.....บาท เหตุผลเพราะสาเหตุใด

ข้อ 8. ก่อนทำบัญชีครัวเรือนท่านมีเงินออมหรือไม่ เพราะอะไร

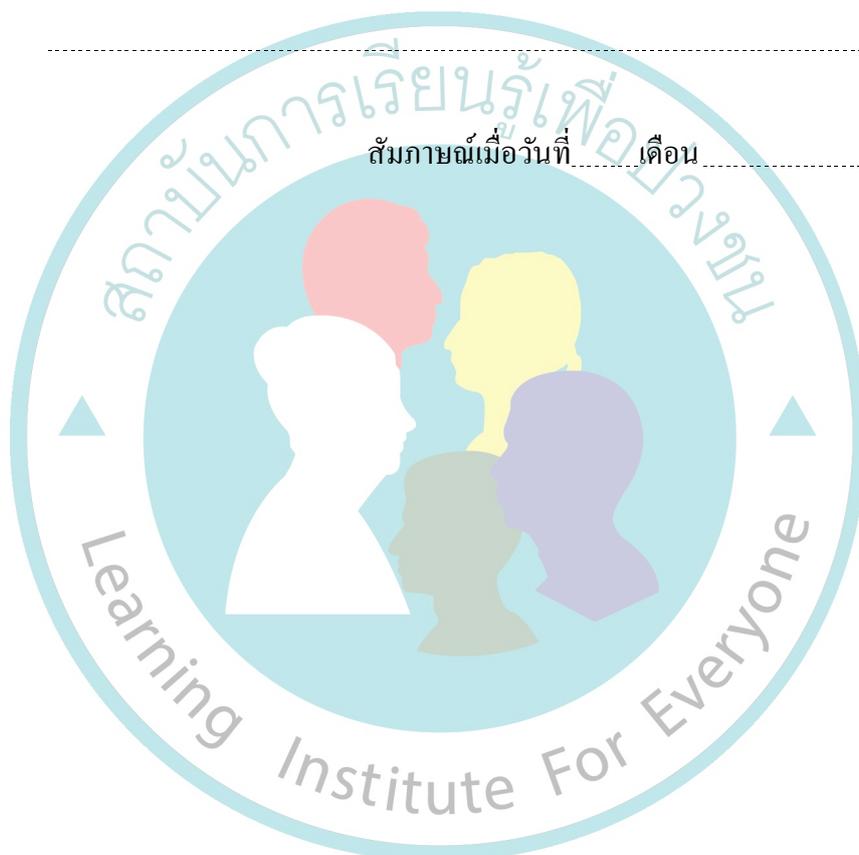
ข้อ 9. หลังทำบัญชีครัวเรือนท่านมีเงินออมหรือไม่ เพราะอะไร

ข้อ 10. ต้นทุนต่อปี ภายหลังจากพารากริดได้แล้วเฉลี่ยปีละ.....บาท จ่ายค่า
อะไรบ้าง

ข้อ 11. ท่านใช้เวลาไปกับกระบวนการผลิตยางพารา ตั้งแต่กรีดยางพารา
จนกระทั่งนำยางพาราไปขาย ประมาณกี่ชั่วโมงต่อ 1 วัน

ข้อ 12. ท่านสามารถสร้างสวัสดิการชีวิตได้หรือไม่ อย่างไร

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2560

สรุปคำสัมภาษณ์และรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์สรุปคำสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไป

ข้อ 1. กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์เป็น เพศชาย 18 คน หรือร้อยละ 60 และเป็นเพศหญิง 12 คน หรือร้อยละ 40 อาศัยอยู่ในพื้นที่ของหมู่ที่ 4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช

ข้อ 2. ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา

ต่ำสุด 3 ปี มี 2 คน

สูงสุด 23 ปี มี 1 คน

ค่าเฉลี่ย 11 ปี ต่อ 1 คน

ข้อ 3. จำนวนสมาชิกที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันทั้งหมด

ต่ำสุด 3 คน มี 4 ครอบครัว

สูงสุด 7 คน มี 3 ครอบครัว

ค่าเฉลี่ย 5 คนต่อหนึ่งครอบครัว

ข้อ 4. จำนวนสมาชิกที่อยู่ในครอบครัวและสามารถหารายได้ให้กับครอบครัว

ต่ำสุด 1 คน มี 4 ครอบครัว

สูงสุด 5 คน มี 1 ครอบครัว

ค่าเฉลี่ย 3 คนต่อครอบครัว

ข้อ 5. หลังจากทำบัญชีครัวเรือนแล้ว

5.1 รายได้ทั้งหมดจากสมาชิกทุกคนในครอบครัวเฉลี่ย

ต่ำสุด 5,000 บาทต่อเดือน 1 ครอบครัว

สูงสุด 41,000 บาทต่อเดือน 1 ครอบครัว

ค่าเฉลี่ย 13,950 บาทต่อเดือน

5.2 รายจ่ายทั้งหมดจากสมาชิกทุกคนในครอบครัวเฉลี่ย

ต่ำสุด 4,500 บาทต่อเดือน 1 ครอบครัว

สูงสุด 36,000 บาทต่อเดือน 1 ครอบครัว

ค่าเฉลี่ย 12,633 บาทต่อเดือน

5.3 เงินออมทั้งหมดจากสมาชิกทุกคนในครอบครัวเฉลี่ย

ต่ำสุด ไม่มี มี 4 ครอบครัว

สูงสุด 6,000 บาทต่อเดือน มี 1 ครอบครัว

ค่าเฉลี่ย 1,160 บาทต่อเดือน

ตอนที่ 2 ผลจากการทำบัญชีครัวเรือนเกี่ยวกับรายรับ รายจ่าย และการออม

ข้อ 6. ก่อนทำบัญชีครัวเรือนท่านมีรายรับมากกว่ารายจ่ายหรือน้อยกว่ารายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน

คำตอบ รายจ่ายมากกว่ารายรับเฉลี่ยต่อเดือน 1,357 บาท มี 14 ครอบครัวหรือร้อยละ 46.7

คำตอบ รายจ่ายน้อยกว่ารายรับเฉลี่ยต่อเดือน 2,188 บาท มี 16 ครอบครัวหรือร้อยละ 53.3

- เหตุผล
1. โดยรวม ไม่เคยทำบัญชีมาก่อนเมื่อทำแล้วจึงประหยัดขึ้น
  2. ปลุกผักกินเอง
  3. ทำปุ๋ยหมักใช้เอง
  4. รับเท่าเดิมแต่ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น
  5. ราคาขางพาราคต่ำ
  6. ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย
  7. ไม่รู้จักการวางแผนการใช้จ่าย

ข้อ 7. หลังทำบัญชีครัวเรือนท่านมีรายรับมากกว่าหรือน้อยกว่ารายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน

คำตอบ รายรับมากกว่ารายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 1,735 บาท มีจำนวน 20 ครอบครัวหรือร้อยละ 66.6

คำตอบ รายรับน้อยกว่ารายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 750 บาท มีจำนวน 8 ครอบครัวหรือร้อยละ 26.7

คำตอบ รายรับเท่ากับรายจ่ายมีจำนวน 2 ครอบครัวหรือร้อยละ 6.7

- เหตุผล
1. รายจ่ายลดลง
  2. รายรับเท่าเดิมแต่รายจ่ายน้อยลง
  3. เลือกรายเท่าที่จำเป็น
  4. มีการวางแผนในการใช้จ่าย
  5. ลดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

ข้อ 8. ก่อนทำบัญชีครัวเรือนท่านมีเงินออมหรือไม่ เพราะอะไร

คำตอบ มีจำนวน 22 ครอบครัวหรือร้อยละ 73.3

ไม่มี จำนวน 8 ครอบครัวหรือร้อยละ 26.7

เหตุผล ไม่ตอบ

ข้อ 9. หลังทำบัญชีครัวเรือนท่านมีเงินออมหรือไม่ เพราะอะไร

คำตอบ มีจำนวน 28 ครอบครัวหรือร้อยละ 93.3

ไม่มี จำนวน 2 ครอบครัวหรือร้อยละ 6.7

เหตุผล ไม่ตอบ

ข้อ 10. ต้นทุนต่อปี ภายหลังจากพารากริดได้แล้วเฉลี่ยปีละเท่าใด

คำตอบ โดยรวม 30 ครอบครัวปีละ 3,195,000 บาท

ค่าเฉลี่ยปีละ 114,107 บาท

ต่ำสุด 10,000 บาทต่อปี มี 1 ครอบครัว

สูงสุด 200,000 บาทต่อปี มี 1 ครอบครัว

คำตอบ ไม่มีคำตอบ 2 ครอบครัว หรือร้อยละ 6.7

ให้คำตอบ 28 ครอบครัว หรือร้อยละ 93.7

เหตุผล ลำดับจากมากที่สุดไปหาความถี่น้อยที่สุด

1. ปรับพื้นที่ตัดหญ้า
2. ค่าซื้อปุ๋ย
3. ค่าแรง/ค่าจ้าง
4. ค่าซื้อพันธุ์ยาง
5. ซื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ในการกรีดยาง

ข้อ 11. ท่านใช้เวลากับกระบวนการผลิตยางพารา ตั้งแต่กรีดยางพาราจนกระทั่งนำยางพาราไปขาย ประมาณกี่ชั่วโมงต่อ 1 วัน

คำตอบ ต่ำสุด 3 ชั่วโมงต่อวัน (2 ครอบครัว)

สูงสุด 8 ชั่วโมงต่อวัน (3 ครอบครัว)

ค่าเฉลี่ย 6 ชั่วโมงต่อวัน

ข้อ 12. อื่น ๆ ใส่ปุ๋ยหมักแทนปุ๋ยเคมี (1 ครอบครัว)

สรุปคำสัมภาษณ์

การส่งเสริมทำบัญชีครัวเรือนเพื่อวิเคราะห์รายรับ รายจ่าย และการออมของชาวสวนยางพาราบ้านหนองบัว อำเภอนาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไป

ข้อ 1. กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์เป็น เพศชาย 18 คน หรือร้อยละ 60 และเป็นเพศหญิง 12 คน หรือร้อยละ 40 อาศัยอยู่ในพื้นที่ของหมู่ที่ 4 ต.นาง อ.นาง จ.นครศรีธรรมราช

ตารางที่ 4.1 คุณลักษณะทั่วไป

รายการ	ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ						ครอบครัว	เปอร์เซ็นต์
	ต่ำสุด		สูงสุด		เฉลี่ย			
	ปี	คน	ปี	คน	ปี	คน		
ชาย 18 คน								60
หญิง 12 คน								40
ประสบการณ์ทำสวนยางพารา	3	2	23	1	11	1		
อยู่ในครอบครัวเดียวกัน	3						4	
			7				3	
					5		1	
สมาชิกที่หารายได้	1						4	
			5				1	
					3		1	
หลังทำบัญชีรายได้เฉลี่ยของสมาชิก	5000 บาท						1	

ตารางที่ 4.1 คุณลักษณะทั่วไป (ต่อ)

จำนวนสมาชิก	ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ						
	ต่ำสุด		สูงสุด		เฉลี่ย	ครอบ คร้ว	เปอร์ เซ็นต์
			41000 บาท			1	
					13950 บาท		
รายจ่าย	4500 บาท					1	
			36000 บาท			1	
					12633 บาท		
เงินออม						ไม่มี	
			6000 บาท			4	
					1160 บาท	1	

ตอนที่ 2 ผลจากการทำบัญชีครัวเรือนเกี่ยวกับรายรับ รายจ่าย และการออม

ตารางที่ 4.2 ผลก่อนทำบัญชีครัวเรือน

รายรับต่อรายจ่าย		รายจ่ายต่อรายรับ		ครัวเรือน	ร้อยละ
มาก	น้อย	มาก	น้อย		
		1357 บาท		14	46.7
			2188บาท	16	53.3

- เหตุผล
1. โดยรวม ไม่เคยทำบัญชีมาก่อนเมื่อทำแล้วจึงประหยัดขึ้น
  2. ปลุกฝึกกินเอง
  3. ทำปุ๋ยหมักใช้เอง
  4. รับเท่าเดิมแต่ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น
  5. ราคาขายพาราตกต่ำ
  6. ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย
  7. ไม่รู้จักการวางแผนการใช้จ่าย

ตารางที่ 4.3 หลังทำบัญชีครัวเรือน

รายรับต่อรายจ่าย		รายจ่ายต่อรายรับ		รายรับเท่ากับ รายจ่าย	ครัวเรือน	ร้อยละ
มาก	น้อย	มาก	น้อย			
1735บาท					20	66.6
	750 บาท				8	26.7
					2	6.7

- เหตุผล
1. รายจ่ายลดลง
  2. รายรับเท่าเดิมแต่รายจ่ายน้อยลง
  3. เลือกจ่ายเท่าที่จำเป็น
  4. มีการวางแผนในการใช้จ่าย
  5. ลดของใช้ฟุ่มเฟือย

ตารางที่ 4.4 เงินออมก่อนและหลังทำบัญชี

ก่อนทำบัญชี				หลังทำบัญชี			
มีเงินออม		ไม่มีเงินออม		มีเงินออม		ไม่มีเงินออม	
ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ
22	73.3	8	26.7	28	93.3	2	6.7

ตารางที่ 4.5 ต้นทุนต่อปี ภายหลังจากพารากริดได้แล้วเฉลี่ยปี

จำนวนเงิน		ครอบครัว	ระยะเวลาผลิต ยางพารา		อื่นๆ	หมายเหตุ
3195000 บาท		30				
ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย				
		114107 บาท	1			
10000 บาท			1			
	200000 บาท		1			

ตารางที่ 4.6 ระยะเวลาในการผลิตยางพาราเฉลี่ยปี

ระยะเวลาผลิตยางพารา ชั่วโมง / วัน			ครอบครัว	อื่นๆ
ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย		
3			2	
	8		3	
		6		
				ใส่ปุ๋ยหมักแทนปุ๋ยเคมี จำนวน 1 ครั้ง/เดือน

เหตุผล

ลำดับจากมากที่สุดไปหาความถี่น้อยที่สุด

1. ปรับพื้นที่ตัดหญ้า
2. ค่าซื้อปุ๋ย
3. ค่าแรง/ค่าจ้าง
4. ค่าซื้อพันธุ์ยาง
5. ซึ้ออุปกรณ์ต่างๆ ในการกรีดยาง

ภาคผนวก ข.
รายชื่อผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย

1. นายโสรัตน์ ขาวคง
86 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
2. นายศุภชัย ชีราพร
6 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
3. นายทวี ชำนาญ
3 หมู่.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
4. นายเสรี ไชยรัตน์
45 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
5. นางสุภาภรณ์ เทโพธิ์
33 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
6. นายสหัส พิบูลย์
66 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
7. นายสัญญา สคณา
30/1 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
8. นางเพ็ญแข จันคูหา
24 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
9. นายเจียร รัตนแก้ว
47 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
10. นางอุมา พุดแก้ว
38 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
11. นายมนัส หงส์ทอง
22 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
12. นางสุดสายพงษ์ ศรีกรวด
2 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
13. นางถนอม คำนวน
17 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช

14. นายนิพนธ์ พิบูลย์
27 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
15. นางสาวอาภรณ์ ศรีมณี
19 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
16. นายสมชาย ลิ้มพันธ์
55/1 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
17. นายสมโชค ชีราพร
28 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
18. นางสาวฉวีวรรณ สอนจันทร์
49 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
19. นายเปรม ไสจุล
62 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
20. นายสุขทวี จินดารักษ์
57 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
21. นายสมบูรณ์ สุพรรณ
12 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
22. นางคำพันธ์ สกุณา
63 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
23. นางสุภาพร ตักจินา
75 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
24. นายจัด วิวรรณ
18/1 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
25. นางวรรณไทร เพชระ
48 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
26. นายสมศักดิ์ ชีราพร
5 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
27. นางจินตหรา ฤทธิรงค์
81 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช
28. นางธาดา นวลไย
4 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช

29. นายอัมพร สอนจันทร์

84 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช

30. นายชะลอ จะกอ

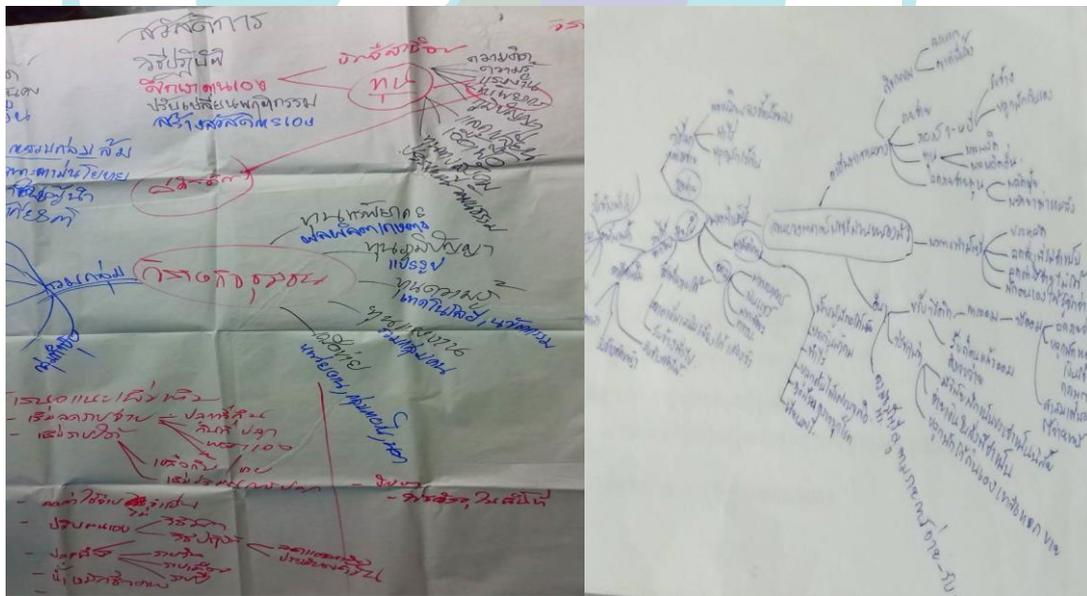
18/2 ม.4 ต.ฉวาง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช

ภาคผนวก ค.
ภาพประกอบการวิจัย

ภาพที่ 1 การให้ความรู้เรื่องการลงบันทึกบัญชี

ภาพที่ 2 การสรุปประเด็นแสดงความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ภาพที่ 3 ประชุมผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล นางสาวกนกพร ณะฤทธิ
 วัน เดือน ปี เกิด 15 มกราคม 2505
 ที่อยู่ 34 หมู่ที่ 4 ตำบลฉวาง อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช
 เบอร์โทรศัพท์ 087-9099403
 อีเมล noknarit28@gmail.com
 สถานที่ทำงาน 34 หมู่ที่ 4 ตำบลฉวาง อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช
 ประวัติการศึกษา ศศบ. (สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น)
 สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน พ.ศ.2556

